

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Illvstrissimi Viri Petri De Marca Archiepiscopi Parisiensis Dissertationvm De Concordia Sacerdotii Et Imperii, Sev De Libertatibvs Ecclesiæ Gallicanæ, Libri Octo

Marca, Pierre de

Parisiis, 1669

De Concordia Sacerdotii Et Imperii Sev De Libertatibvs Ecclesiæ Gallicanæ
Dissertationum Liber primus.

urn:nbn:de:hbz:466:1-15591

DE
CONCORDIA
 SACERDOTII ET IMPERII
 SEU
DE LIBERTATIBVS
 ECCLESIAE GALLICANÆ

Dissertationum Liber primus.

CAPVT PRIMVM.

Synopsis.

I. Ex editione voluminum De Libertatibus Ecclesiae Gallicanae, calumnia schismatis impacta est Gallis famoso quodam libello, & Libertates contumelia affectae. Inde nata occasio harum Dissertationum.

II. Refellitur calumnia ex iis qua gesta sunt post eorum voluminum editionem: quae damnata sacri Consistorij decreto, & Episcoporum sententia; Libertatibus illas.

III. Qui Libertates illas religiosè expendit, viam schismatibus pracludit, non recludit. Frequentiores contentiones: ob irvasam jurisdictionem; unde bella, & schismata.

IV. Schisma Graecorum originem trahit ex usurpatione Diaeceseon. Leo Isaurus ob imagines damnatas excommunicatus, Illyrici Diaeceseim à Romana Ecclesia auulsam Constantinopolitanae tribuit.

V. Hadrianus I. hanc frustra reperit in vijs. Synodo. Minatur excommunicationem. Nicolaus petitione excidit, & à Bulgarica Diaecesi depulsus est.

VI. Ignatius, pulso Photio, restitutus ope Hadriani II. Bulgariam sibi addidit curavit in oclava Synodo. Hadrianus minas excommunicationis inemat.

Photius, post obitum Ignatij recepta sede, Joannis VIII. consensum extorsit, ea lege, ut Bulgaria restitueretur. Joannis spe artibus Graecorum elusa, Photius est anathemati antiquo redditus. Inde schisma, quod auctum est per controversias dogmatum.

VII. Dissidium Gregorij VII. & Henrici, ob iura Investiturarum, & Libertatem Ecclesiae.

VIII. Ex eadem Libertate lesa fluxit schisma Friderici I. Hadriani IV. & Alexandri III.

IX. Et Dissensio Friderici II. Gregorijque Noni. Schisma quoque Ludovici Bavari.

X. Galli pacem cum Ecclesia & iura sua resinuerunt; à dissidio quandoque non alieni, si iuribus suis minuti fuissent, ex Ivone.

XI. Bonifacij VIII. & Philippi Pulcri dissidium ob jurisdictionem.

XII. Laudandi qui laborant in constituendis utriusque potestatis finibus ex mutua possessione.

PRODIIT nuper è tenebris inauspicatus libellus, quo famam sibi comparare scelestissimè conatur insanus scriptor; id

Isa. Habertus Ec-
clesiæ Parisi. Theo-
logus, nunc Epi-
scopus Vabrensis
in Ruthenis.

præcipuè curans, ut Regni Gallici dignitate verbis atrocibus violata, hanc etiam nefandi schismatis labem inurat Ecclesiæ Gallicanæ, tanquam in eo sit ut propediem erumpente dissidio, novus Patriarcha, velut caput insititium jam lacero corpori & detruncato imponatur. Hujus facinoris calumniam vir clarissimus, & nominis æquè ac eruditionis celebritate conspicuus, Isaacius Habertus, elegantissima & fortissima oratione dispulit. Enimvero quia perfidus ille artifex imaginarij schismatis, inter cetera deploratæ causæ argumenta, malè conceptam opinionem veluti tibicine quodam fulcire videtur editione duorum voluminum quæ sub Libertatum Ecclesiæ Gallicanæ titulo prostant, eoque nomine in invidiam omnes Regni ordines trahere nititur, ac si eo proposito publicatum esset illud opus, ut sacrosanctæ sedis apostolicæ auctoritas veluti ludibrio quodam traduceretur, Episcoporum jura profligarentur, & his artibus omnium animi ad mediatum dissidium provocarentur, necesse est ut in isto etiam capite calumnia illa studiose præteratur, quò & calumniatoris supinitas in affingendo crimine pateat, & Libertas Ecclesiæ Gallicanæ asseratur, quæ veluti per insidias hoc dicendi genere contra fas omne impudentissimè petitur. Cùm autem sacra quoque Imperij Gallici jura & fori quotidianam trituram hæc quæstio complectatur, in eam sagaci cura incumbendum est, & deinde sollicitè perspicendum, an volumina illa debitam sedi apostolicæ pietatem lædant; an verò operis illius à viro pacis & tranquillitatis publicæ studiosissimo compositi suggillatio, Impostoris illius Pseudo-Galli audaciæ sit adscribenda. Tantum onus sicut ultro suscipere temerarium foret, ita impositum detrectare religiosum, ei potissimum, cujus omnis in obsequio virtus sita est; maximè verò cùm ea sit Ecclesiæ Gallicanæ causa, quæ nullis adjumentis egeat, & rationibus probè subductis, paria semper cum æquitate faciat. Fiducia igitur juris atque imperio frerus, provinciam mihi mandatam suscipio; sperans neque me apud æquos bonosque gratiam desideraturum, neque causæ, tenuitatem ingenij mei obfuturam.

II. Poterat sanè hoc argumento harios noster superfedere, nisi eum animi ægri impotentia in calumnias præcipitem daret. Nullum namque ab horum voluminum editione discrimen in Ecclesiam derivari poterat, cùm & auctoritate publica destituerentur, & Nuntij Pontificij querelishac de re apud Regem delatis optimè cautum

esset. Titulus ille Libertatum Ecclesiæ Gallicanæ Pontificis Apocrisarium omnia etiam tuta timentem commovit, suspicantem scilicet aliqua nova dogmata in detrimentum apostolicæ sedis his libris proculdi. Auxit metum importunè aliquibus locis ingesta Tomo primo aliquot impiarum sententiarum mentio; nempe, *Nihil juris in Gallicanas Ecclesias Romano Pontifici sex primis seculis competitivisse. Clodovei temporibus Regem summum in terris & primum à Christo Caput Ecclesiæ Gallicanæ fuisse, non autem Papam. Non licere Papa extra diæcesim suam excommunicationes ferre.* & ejus generis alia. Eximia illa quæ in Gallia semper viguit ad Summum Pontificem colendum propensio, & impensa Eminentissimi Cardinalis Ducis Richelij cura ad retinendam Regni & Ecclesiæ pacem, Sanctoris Consistorij Decretum statim provocavit, quo Librorum istorum commercio est interdictum. Quod non ita interpretari oportet, ac si Libertates Ecclesiæ Gallicanæ Regis Decreto profligatæ essent. Tot enim illi tantique labores, quos ad socios juvandos, ad fines Regni tuendos proferendisque Rex Christianissimus impendit, id suspicari neminem patiuntur, ut pro desertore eorum jurium habeatur, quæ ab invictissimis Regibus Clodoveo & Carolo Magno & à sanctissimo & immortalis memoriæ Rege Ludovico IX. sub Libertatis Ecclesiæ Gallicanæ nomine, Coronæ Regiæ asserata sunt. Eo consilio tantum interdictio decreta est, ut omnibus constaret justis Nuntij petitionibus locum esse, & alienas à Gallorum sententia & moribus opiniones apud nos non foveri. Ejusdem Eminentissimi Cardinalis operâ cogitur Episcoporum, qui erant in comitatu, cæcus satis frequens: qui profanas vocum novitates exosi, diris totum opus extemplo devoverunt, non scrupulosa inquisitione solertiam, sed celeritate studium suum probare satagentes. Quod tamen per temporis angustias non licebat, in gravissimos aliquot Theologos discutendi operis laborem refuderunt: qui mandata potestate, & quasi vicaria, distringendarum impiarum sententiarum, & publice, si quæ inter legendum inciderent, proscribendarum munere defungerentur. Ex ordine rei gesta satis se prodit impacta calumnia, ita ut legis Remmiæ reum pœnæ subducere nullo rhetorum colore fas sit. Scilicet ex eorum voluminum editione schisma rimendum erat, quorum corpus auctoritate publica proscriptum est, eò solum prætextu, ut dixi, quòd cruda quædam & minùs decocta verba quibusdam

scriptoribus abhinc quinquaginta annis exciderant; cum labentibus patriæ rebus, & regno in partes scisso, Principis caput colore pietatis quaesito petebatur.

III. Sed nolo in ea hæreere responsione, quæ argumenti imbecillitatem prodit, & mentem averfam impostoris. Majus aliquid molendum est. Docendum nempe, editio- ne illorum voluminum, quibus Libertares Ecclesiæ Gallicanæ continentur, schisma- tibus viam præcludi, non recludi. Absit au- tem ut sacri Concilij Decretum imminuere velim, aut Episcoporum sententiam infrin- gere, qui justis suffragiis pietatem adversus profanas aliquot voces ulsi sunt. Hoc unum duntaxat assero, eum qui religioso & sincere animo expendendarum Ecclesiæ Galli- canæ Libertatum partes in se recipit, rec- tam inire viam quam persequi oporteat ad avertendam Ecclesiæ & Regni dissensio- nem. Atque adeo si intra hosce fines coër- ceri possit editio Syntagmatis illius politici, consilium editoris ita interpretari par erit, ut procuratum ab eo fuisse dicamus duarum potestatum consortium, potiùs quàm earum dissidium ab homine privato tentatum. Quotidie in iis negotiis versamur quæ in confinio jurisdictionis ecclesiasticæ & regniæ posita sunt. Nihil frequentius apud summa Curiarum tribunalia quæ vice sacra judi- cant, iis litibus quæ fori præscriptionibus continentur. Itaque non malè merentur de re publica qui sacrorum finium regundo- rum arcanam disciplinam in lucem emit- tunt; ut neminem lateat quæ ratio iis re- nenda sit quibus propositum est offensio- nis ob confusos jurisdictionum fines plerun- que accensas præcavere. Non aliunde enim uberior contentionum leges & proventus in societatem humani generis redundare so- let: quæ in apertum aliquando bellum apud Reges erumpunt, & schismaticam divisio- nem velut aliquod bellum sacrum (in quo de finibus disceptabatur olim) in Ecclesiam important.

IV. Legendum illud schisma, & omni- bus seculis deplorandum, quod florentissi- mas Orientis Ecclesias à Capite suo avulsit, non in aliam causam conjiciendum est, quàm in contentionem quæ ob Diæceses malo more usurpatis exarsit. Non enim in eam hæresim, quæ de Processione Sancti Spiritus dimicantes Ecclesias postea colli- sit, referenda est hujus dissidij causa, sed in eam, de qua dixi, Diæcesion usurpatio- nem; unde nata est Græculis occasio de summis Christianæ religionis capitibus, & certis quibusdam Disciplinæ articulis, liti- movendæ adversus Romanam Ecclesiam,

ut secessionem suam necessariam omnibus comprobarent. Rem certam narrabo, etsi fortasse non omnibus obviam qui mediæ ætatis scriptores terunt. Leo Isaurus per omnes Imperij Constantinopolitani provin- cias usum Imaginum in templis Edicto abrogavit, & confringi jussit. Gregorius II. & III. coactis Romæ Conciliis tantum nefas damnarunt, & contumaces anathe- mate defixerunt. Hinc qui Ravennæ & in ceteris Italiæ provinciis excubabat exerci- tus, conjunctis populorum studiis in rebel- lionem adeo præfractè erupit, ut de novo Imperatore constituendo cogitaret, nisi Gregorius Pontifex summa auctoritate in- tercessisset, in eo sistendum ratus, ut com- munionem Ecclesiæ, non Imperij dignitate, Leoni esset interdictum. Quoniam tamen à Pontifice non sanè nominatum, sed per con- sequentiam quandam, absentus erat Ec- clesiæ communionem, atque inde rebellionis occasio erat profecta, dolorem suum ita ul- tus est, ut supra patrimoniorum & latifun- dorum capionem quæ in Sicilia & Cala- bria sita erant, earum omnium provincia- rum quæ à Sicilia usque ad Thraciam per Illyricum, Epirum, Achaïam, & Macedo- niam porrigebantur, administrationem ab Ecclesia Romana avelleret, & Constanti- nopolitanæ tribueret.

V. Post quinquaginta exinde annos, oc- casione septimæ Synodi Nicenæ captata, quò Legatos suos misit Hadrianus I. ut Ec- clesiæ laboranti in Oriente & ob Imagines contractas discissæ opitularetur, restitutio- nem Diæceseos abscissæ tanto justius peti- vit, quòd Ecclesia Romana per summum scelus hanc vim passa erat ab ea hæresi quæ tum in Synodo proscribatur. Sed nihil promovit Legatorum conatus, ut hac de re graviter apud Carolum Magnum Franco- rum Regem conqueritur Hadrianus; adeo ut animo fixum sibi esse profiteatur Græcos illos tot monitionibus rebelles, & alienæ Diæceseos pervasores pertinacissimos, nisi quantoocyus eam Ecclesiæ Romanæ resti- tuant, inter hæreticos censere. *De Diæcesi, inquit ille, S. nostre Romane Ecclesia tam Archiepiscoporum quàm Episcoporum, seu de Patri- montis, iterum increpantes commoneamus, ut si noluerit ea sanctæ nostre Romane Ecclesie resti- tuere, hæreticum eam pro hujusmodi erroris per- severantia esse decernemus.* Primò fortasse omnium in mentem venit Hadriano, ut quæ à Canonibus excommunicatione tan- tum plectitur alienorum Bonorum injusta detentio, in hæreseos censum veniret, ob destinatum & defixum in errore illo propo- situm. Quæ anathematis comminatio effe-

Vide lib. 3. cap. 11. §. 3.

Anastasio in vita Gregorij.

In Apologico ad Carolum pro ima- ginibus (sub fi- nem: *Dudum quippe quando est pro sacris Imaginibus ere- ctione adverte- sumus, simili us- da & de Diæcesi tam Archiepisco- porum quàm Episcoporum san- ctæ Catholice & Apostolicæ Ro- mane Ecclesie commoneamus quæ prius resti- tuere: quæ tunc cum patrimonij nostri abstine- runt, quæ si- cras Imagines de- posterunt, & nec responsum quod- libet exinde dele- runt.*

677. Nazian. Orat. ad 110. Pa- trum. 1176. 1177. 1178. 1179. 1180. 1181. 1182. 1183. 1184. 1185. 1186. 1187. 1188. 1189. 1190. 1191. 1192. 1193. 1194. 1195. 1196. 1197. 1198. 1199. 1200. 1201. 1202. 1203. 1204. 1205. 1206. 1207. 1208. 1209. 1210. 1211. 1212. 1213. 1214. 1215. 1216. 1217. 1218. 1219. 1220. 1221. 1222. 1223. 1224. 1225. 1226. 1227. 1228. 1229. 1230. 1231. 1232. 1233. 1234. 1235. 1236. 1237. 1238. 1239. 1240. 1241. 1242. 1243. 1244. 1245. 1246. 1247. 1248. 1249. 1250. 1251. 1252. 1253. 1254. 1255. 1256. 1257. 1258. 1259. 1260. 1261. 1262. 1263. 1264. 1265. 1266. 1267. 1268. 1269. 1270. 1271. 1272. 1273. 1274. 1275. 1276. 1277. 1278. 1279. 1280. 1281. 1282. 1283. 1284. 1285. 1286. 1287. 1288. 1289. 1290. 1291. 1292. 1293. 1294. 1295. 1296. 1297. 1298. 1299. 1300. 1301. 1302. 1303. 1304. 1305. 1306. 1307. 1308. 1309. 1310. 1311. 1312. 1313. 1314. 1315. 1316. 1317. 1318. 1319. 1320. 1321. 1322. 1323. 1324. 1325. 1326. 1327. 1328. 1329. 1330. 1331. 1332. 1333. 1334. 1335. 1336. 1337. 1338. 1339. 1340. 1341. 1342. 1343. 1344. 1345. 1346. 1347. 1348. 1349. 1350. 1351. 1352. 1353. 1354. 1355. 1356. 1357. 1358. 1359. 1360. 1361. 1362. 1363. 1364. 1365. 1366. 1367. 1368. 1369. 1370. 1371. 1372. 1373. 1374. 1375. 1376. 1377. 1378. 1379. 1380. 1381. 1382. 1383. 1384. 1385. 1386. 1387. 1388. 1389. 1390. 1391. 1392. 1393. 1394. 1395. 1396. 1397. 1398. 1399. 1400. 1401. 1402. 1403. 1404. 1405. 1406. 1407. 1408. 1409. 1410. 1411. 1412. 1413. 1414. 1415. 1416. 1417. 1418. 1419. 1420. 1421. 1422. 1423. 1424. 1425. 1426. 1427. 1428. 1429. 1430. 1431. 1432. 1433. 1434. 1435. 1436. 1437. 1438. 1439. 1440. 1441. 1442. 1443. 1444. 1445. 1446. 1447. 1448. 1449. 1450. 1451. 1452. 1453. 1454. 1455. 1456. 1457. 1458. 1459. 1460. 1461. 1462. 1463. 1464. 1465. 1466. 1467. 1468. 1469. 1470. 1471. 1472. 1473. 1474. 1475. 1476. 1477. 1478. 1479. 1480. 1481. 1482. 1483. 1484. 1485. 1486. 1487. 1488. 1489. 1490. 1491. 1492. 1493. 1494. 1495. 1496. 1497. 1498. 1499. 1500. 1501. 1502. 1503. 1504. 1505. 1506. 1507. 1508. 1509. 1510. 1511. 1512. 1513. 1514. 1515. 1516. 1517. 1518. 1519. 1520. 1521. 1522. 1523. 1524. 1525. 1526. 1527. 1528. 1529. 1530. 1531. 1532. 1533. 1534. 1535. 1536. 1537. 1538. 1539. 1540. 1541. 1542. 1543. 1544. 1545. 1546. 1547. 1548. 1549. 1550. 1551. 1552. 1553. 1554. 1555. 1556. 1557. 1558. 1559. 1560. 1561. 1562. 1563. 1564. 1565. 1566. 1567. 1568. 1569. 1570. 1571. 1572. 1573. 1574. 1575. 1576. 1577. 1578. 1579. 1580. 1581. 1582. 1583. 1584. 1585. 1586. 1587. 1588. 1589. 1590. 1591. 1592. 1593. 1594. 1595. 1596. 1597. 1598. 1599. 1600. 1601. 1602. 1603. 1604. 1605. 1606. 1607. 1608. 1609. 1610. 1611. 1612. 1613. 1614. 1615. 1616. 1617. 1618. 1619. 1620. 1621. 1622. 1623. 1624. 1625. 1626. 1627. 1628. 1629. 1630. 1631. 1632. 1633. 1634. 1635. 1636. 1637. 1638. 1639. 1640. 1641. 1642. 1643. 1644. 1645. 1646. 1647. 1648. 1649. 1650. 1651. 1652. 1653. 1654. 1655. 1656. 1657. 1658. 1659. 1660. 1661. 1662. 1663. 1664. 1665. 1666. 1667. 1668. 1669. 1670. 1671. 1672. 1673. 1674. 1675. 1676. 1677. 1678. 1679. 1680. 1681. 1682. 1683. 1684. 1685. 1686. 1687. 1688. 1689. 1690. 1691. 1692. 1693. 1694. 1695. 1696. 1697. 1698. 1699. 1700. 1701. 1702. 1703. 1704. 1705. 1706. 1707. 1708. 1709. 1710. 1711. 1712. 1713. 1714. 1715. 1716. 1717. 1718. 1719. 1720. 1721. 1722. 1723. 1724. 1725. 1726. 1727. 1728. 1729. 1730. 1731. 1732. 1733. 1734. 1735. 1736. 1737. 1738. 1739. 1740. 1741. 1742. 1743. 1744. 1745. 1746. 1747. 1748. 1749. 1750. 1751. 1752. 1753. 1754. 1755. 1756. 1757. 1758. 1759. 1760. 1761. 1762. 1763. 1764. 1765. 1766. 1767. 1768. 1769. 1770. 1771. 1772. 1773. 1774. 1775. 1776. 1777. 1778. 1779. 1780. 1781. 1782. 1783. 1784. 1785. 1786. 1787. 1788. 1789. 1790. 1791. 1792. 1793. 1794. 1795. 1796. 1797. 1798. 1799. 1800. 1801. 1802. 1803. 1804. 1805. 1806. 1807. 1808. 1809. 1810. 1811. 1812. 1813. 1814. 1815. 1816. 1817. 1818. 1819. 1820. 1821. 1822. 1823. 1824. 1825. 1826. 1827. 1828. 1829. 1830. 1831. 1832. 1833. 1834. 1835. 1836. 1837. 1838. 1839. 1840. 1841. 1842. 1843. 1844. 1845. 1846. 1847. 1848. 1849. 1850. 1851. 1852. 1853. 1854. 1855. 1856. 1857. 1858. 1859. 1860. 1861. 1862. 1863. 1864. 1865. 1866. 1867. 1868. 1869. 1870. 1871. 1872. 1873. 1874. 1875. 1876. 1877. 1878. 1879. 1880. 1881. 1882. 1883. 1884. 1885. 1886. 1887. 1888. 1889. 1890. 1891. 1892. 1893. 1894. 1895. 1896. 1897. 1898. 1899. 1900. 1901. 1902. 1903. 1904. 1905. 1906. 1907. 1908. 1909. 1910. 1911. 1912. 1913. 1914. 1915. 1916. 1917. 1918. 1919. 1920. 1921. 1922. 1923. 1924. 1925. 1926. 1927. 1928. 1929. 1930. 1931. 1932. 1933. 1934. 1935. 1936. 1937. 1938. 1939. 1940. 1941. 1942. 1943. 1944. 1945. 1946. 1947. 1948. 1949. 1950. 1951. 1952. 1953. 1954. 1955. 1956. 1957. 1958. 1959. 1960. 1961. 1962. 1963. 1964. 1965. 1966. 1967. 1968. 1969. 1970. 1971. 1972. 1973. 1974. 1975. 1976. 1977. 1978. 1979. 1980. 1981. 1982. 1983. 1984. 1985. 1986. 1987. 1988. 1989. 1990. 1991. 1992. 1993. 1994. 1995. 1996. 1997. 1998. 1999. 2000. 2001. 2002. 2003. 2004. 2005. 2006. 2007. 2008. 2009. 2010. 2011. 2012. 2013. 2014. 2015. 2016. 2017. 2018. 2019. 2020. 2021. 2022. 2023. 2024. 2025. 2026. 2027. 2028. 2029. 2030. 2031. 2032. 2033. 2034. 2035. 2036. 2037. 2038. 2039. 2040. 2041. 2042. 2043. 2044. 2045. 2046. 2047. 2048. 2049. 2050. 2051. 2052. 2053. 2054. 2055. 2056. 2057. 2058. 2059. 2060. 2061. 2062. 2063. 2064. 2065. 2066. 2067. 2068. 2069. 2070. 2071. 2072. 2073. 2074. 2075. 2076. 2077. 2078. 2079. 2080. 2081. 2082. 2083. 2084. 2085. 2086. 2087. 2088. 2089. 2090. 2091. 2092. 2093. 2094. 2095. 2096. 2097. 2098. 2099. 2100. 2101. 2102. 2103. 2104. 2105. 2106. 2107. 2108. 2109. 2110. 2111. 2112. 2113. 2114. 2115. 2116. 2117. 2118. 2119. 2120. 2121. 2122. 2123. 2124. 2125. 2126. 2127. 2128. 2129. 2130. 2131. 2132. 2133. 2134. 2135. 2136. 2137. 2138. 2139. 2140. 2141. 2142. 2143. 2144. 2145. 2146. 2147. 2148. 2149. 2150. 2151. 2152. 2153. 2154. 2155. 2156. 2157. 2158. 2159. 2160. 2161. 2162. 2163. 2164. 2165. 2166. 2167. 2168. 2169. 2170. 2171. 2172. 2173. 2174. 2175. 2176. 2177. 2178. 2179. 2180. 2181. 2182. 2183. 2184. 2185. 2186. 2187. 2188. 2189. 2190. 2191. 2192. 2193. 2194. 2195. 2196. 2197. 2198. 2199. 2200. 2201. 2202. 2203. 2204. 2205. 2206. 2207. 2208. 2209. 2210. 2211. 2212. 2213. 2214. 2215. 2216. 2217. 2218. 2219. 2220. 2221. 2222. 2223. 2224. 2225. 2226. 2227. 2228. 2229. 2230. 2231. 2232. 2233. 2234. 2235. 2236. 2237. 2238. 2239. 2240. 2241. 2242. 2243. 2244. 2245. 2246. 2247. 2248. 2249. 2250. 2251. 2252. 2253. 2254. 2255. 2256. 2257. 2258. 2259. 2260. 2261. 2262. 2263. 2264. 2265. 2266. 2267. 2268. 2269. 2270. 2271. 2272. 2273. 2274. 2275. 2276. 2277. 2278. 2279. 2280. 2281. 2282. 2283. 2284. 2285. 2286. 2287. 2288. 2289. 2290. 2291. 2292. 2293. 2294. 2295. 2296. 2297. 2298. 2299. 2300. 2301. 2302. 2303. 2304. 2305. 2306. 2307. 2308. 2309. 2310. 2311. 2312. 2313. 2314. 2315. 2316. 2317. 2318. 2319. 2320. 2321. 2322. 2323. 2324. 2325. 2326. 2327. 2328. 2329. 2330. 2331. 2332. 2333. 2334. 2335. 2336. 2337. 2338. 2339. 2340. 2341. 2342. 2343. 2344. 2345. 2346. 2347. 2348. 2349. 2350. 2351. 2352. 2353. 2354. 2355. 2356. 2357. 2358. 2359. 2360. 2361. 2362. 2363. 2364. 2365. 2366. 2367. 2368. 2369. 2370. 2371. 2372. 2373. 2374. 2375. 2376. 2377. 2378. 2379. 2380. 2381. 2382. 2383. 2384. 2385. 2386. 2387. 2388. 2389. 2390. 2391. 2392. 2393. 2394. 2395. 2396. 2397. 2398. 2399. 2400. 2401. 2402. 2403. 2404. 2405. 2406. 2407. 2408. 2409. 2410. 2411. 2412. 2413. 2414. 2415. 2416. 2417. 2418. 2419. 2420. 2421. 2422. 2423. 2424. 2425. 2426. 2427. 2428. 2429. 2430. 2431. 2432. 2433. 2434. 2435. 2436. 2437. 2438. 2439. 2440. 2441. 2442. 2443. 2444. 2445. 2446. 2447. 2448. 2449. 2450. 2451. 2452. 2453. 2454. 2455. 2456. 2457. 2458. 2459. 2460. 2461. 2462. 2463. 2464. 2465. 2466. 2467. 2468. 2469. 2470. 2471. 2472. 2473. 2474. 2475. 2476. 2477. 2478. 2479. 2480. 2481. 2482. 2483. 2484. 2485. 2486. 2487. 2488. 2489. 2490. 2491. 2492. 2493. 2494. 2495. 2496. 2497. 2498. 2499. 2500. 2501. 2502. 2503. 2504. 2505. 2506. 2507. 2508. 2509. 2510. 2511. 2512. 2513. 2514. 2515. 2516. 2517. 2518. 2519. 2520. 2521. 2522. 2523. 2524. 2525. 2526. 2527. 2528. 2529. 2530. 2531. 2532. 2533. 2534. 2535. 2536. 2537. 2538. 2539. 2540. 2541. 2542. 2543. 2544. 2545. 2546. 2547. 2548. 2549. 2550. 2551. 2552. 2553. 2554. 2555. 2556. 2557. 2558. 2559. 2560. 2561. 2562. 2563. 2564. 2565. 2566. 2567. 2568. 2569. 2570. 2571. 2572. 2573. 2574. 2575. 2576. 2577. 2578. 2579. 2580. 2581. 2582. 2583. 2584. 2585. 2586. 2587. 2588. 2589. 2590. 2591. 2592. 2593. 2594. 2595. 2596. 2597. 2598. 2599. 2600. 2601. 2602. 2603. 2604. 2605. 2606. 2607. 2608. 2609. 2610. 2611. 2612. 2613. 2614. 2615. 2616. 2617. 2618. 2619. 2620. 2621. 2622. 2623. 2624. 2625. 2626. 2627. 2628. 2629. 2630. 2631. 2632. 2633. 2634. 2635. 2636. 2637. 2638. 2639. 2640. 2641. 2642. 2643. 2644. 2645. 2646. 2647. 2648. 2649. 2650. 2651. 2652. 2653. 2654. 2655. 2656. 2657. 2658. 2659. 2660. 2661. 2662. 2663. 2664. 2665. 2666. 2667. 2668. 2669. 2670. 2671. 2672. 2673. 2674. 2675. 2676. 2677. 2678. 2679. 2680. 2681. 2682. 2683. 2684. 2685. 2686. 2687. 2688. 2689. 2690. 2691. 2692. 2693. 2694. 2695. 2696. 2697. 2698. 2699. 2700. 2701. 2702. 2703. 2704. 2705. 2706. 2707. 2708. 2709. 2710. 2711. 2712. 2713. 2714. 2715. 2716. 2717. 2718. 2719. 2720. 2721. 2722. 2723. 2724. 2725. 2726. 2727. 2728. 2729. 2730. 2731. 2732. 2733. 2734. 2735. 2736. 2737. 2738. 2739. 2740. 2741. 2742. 2743. 2744. 2745. 2746. 2747. 2748. 2749. 2750. 2751. 2752. 2753. 2754. 2755. 2756. 2757. 2758. 2759. 2760. 2761. 2762. 2763. 2764. 2765. 2766. 2767. 2768. 2769. 2770. 2771. 2772. 2773. 2774. 2775. 2776. 2777. 2778. 2779. 2780. 2781. 2782. 2783. 2784. 2785. 2786. 2787. 2788. 2789. 2790. 2791. 2792. 2793. 2794. 2795. 2796. 2797. 2798. 2799. 2800. 2801. 2802. 2803. 2804. 2805. 2806. 2807. 2808. 2809. 2810. 2811. 2812. 2813. 2814. 2815. 2816. 2817. 2818. 2819. 2820. 2821. 2822. 2823. 2824. 2825. 2826. 2827. 2828. 2829. 2830. 2831. 2832. 2833. 2834. 2835. 2836. 2837. 2838. 2839. 2840. 2841. 2842. 2843. 2844. 2845. 2846. 2847. 2848. 2849. 2850. 2851. 2852. 2853. 2854. 2855. 2856. 2857. 2858. 2859. 2860. 2861. 2862. 2863. 2864. 2865. 2866. 2867. 2868. 2869. 2870. 2871. 2872. 2873. 2874. 2875. 2876. 2877. 2878. 2879. 2880. 2881. 2882. 2883. 2884. 2885. 2886. 2887.

etum tandem sortita est, postquam Romanorum patientiam morosa Constantinopolitanorum ludificationes exhaurerunt. Etenim cum à Nicolao I. Michaël Imperator Legatos impetrasset, in eum finem, ut unà cum Synodo in Oriente cogenda, Ignatij Patriarchæ exauctorationem, & adulterium Photij, id est, Constantinopolitanæ sedis incubationem, consensu suo firmarent, Nicolaus non insuperhabuit sedis suæ jura; quin potius provinciarum Illyrici, Macedonia, Thessaliæ, Achaïæ, Epiri, & Sicilia petitionem renovavit. Verum nulla tam honestæ expostulationis habita ratione, à Bulgaria (quæ erat Illyrici non contemenda portio, & recens ad fidem converso Rege Michaële ad Romanæ Ecclesiæ dispositionem accesserat) per vim à Constantinopolitanis fuit deturbatus.

Nicolaus Lep. 1.

Anastaf. in vita Photij. 11 & in Præfat. Syn. viii.

Hadriani II. in ep. ad Basilium, quæ erat sub finem Concilij 8. editionis Anast. Favore usque frater & cognatus in Bulgariam regione confederatæ presumpsit anathematis. Infra: Sacerdos manu iam dictum Præsulum ab illius regione districtus saluberrime monuit quædam coercere, alioquin nec ipse canoniceam fugiet ultionem. & q. qui suspensus vel alterius officij sibi nomen illic usurpant, cum excommunicatione, quæ sem tenentur astricti, oritur propterea quod iactura carolus. Ioannes VIII. ep. 199. 100. & 101. Ad. 3. & 4. Concilii sub Photio habiti, apud Baron. an. 860. Ioannes epist. 150. ad Basil.

VI. Successit huic injuriæ Ignatij vitium: qui licet Romanæ sedis beneficio & auctoritate in octava Synodo, detruso Photio, Ecclesiam suam receperit, tamen à Legatis Hadriani II. rogatus ut vicem Ecclesiæ Romanæ rependeret restitutâ Bulgariâ, (ceteras enim provincias Pagani & Saraceni miserè lacerabant) adeo se alienum præstitit, ut subornatis Vicariis trium sedium Patriarchalium Alexandria, Antiochiæ, & Hierosolymorum, eam Diocesim sibi ab iis addici curaverit, reclamantibus licet Romanæ sedis Legatis, qui de hac re secum agi non posse, utpote mandato destitutis, contendebant, & per summam injuriam antiquissima Ecclesiæ Romanæ jura & recentem possessionem convelli. Qui motus animi fuerit Hadriano II. ipse ostendit epistola ad Basilium Macedonem Imperatorem, qua Ignatio abstentionem minatur, nisi à Bulgaria discesserit. Ignatij obitu Orientis statum immutavit. Photius anathemate toties ictus, & ab octava Synodo totius orbis suffragijs discinctus, Constantinopolitanam sedem per gratiam Principis repetit, accedente Sacerdotum consensu. Interpellatur Ioannes VIII. ut Decreto suo omnium votis pro pace illius Ecclesiæ suffragetur. Annuit ille, non reseisus quidem tot judicij à Nicolao & ab octava Synodo adversus Photium redditis, sed earum damnationum indulgentiâ concessâ; ea tamen lege, ut Bulgariam Ecclesia Romana reciperet, alioqui Photium excommunicationis pœna constringeret. Photius conditionem adjunctam adeo non implevit, ut in ea Synodo quæ ad ejus restitutionem sancendam coacta est Constanti-nopoli, confidentibus apostolicæ sedis Legatis, Bulgaricæ Diœceseos quæstio,

quasi de finibus Imperij ageretur, ad Imperatorem sit remissa; & insuper sancitus canon, ne abstenti à Photio in communione susciperentur à Romano Pontifice. Basilium Imperator Græca fraude Ioanni os sublinire se posse putavit, & suo officio defungi, si literis suis testaretur per se liberum esse Pontifici ut Bulgariam retineret. Interim tamen nec revocati sunt Episcopi quos sedes Constantinopolitana ijs provincijs præfecerat; & summis est Michaël Rex Bulgarorum, qui eorum ministerio Ecclesias suas procurandas Ioanni contestaretur; adeo ut & voti reatum, & schismatis crimen, Michaëli Pontifex exprobrandum duxerit. Itaque & Bulgaricæ Diœceseos restituit denegata, & suæ communionis impertiendæ abstentis à Photio arbitrium præcisum, adeo Ioannem commovit, ut Photium anathemate feriret; quem admodum docet Formosi Pontificis epistola ad Stylianum. Ex eo tempore interrupta sunt communionis confortia; & Leo Imperator, Basilij filius, velut opimis quibusdam spolijs de Ecclesia Romana relatis, Notitiam episcopatum qui ordinationi Constantinopolitanæ Ecclesiæ subiacent, ijs provincijs auxit quæ, ut ipse loquitur, à Romana Diœcesi avulsa sunt.

Ioannes epist. 197. ad Michaelem, & in Appendice ep.

Formosus ep. ad Stylianum: Ioannes anathematis Photium demeruit, quando ille sedente Eugenio & ejus fratre, qui pro rebus Bulgaria venerunt. Notitia Leonis Imper. L. 1. tit. 1. Græco-Romani Imperatoris & c. in: Permagis dicitur.

OBSERVATIO STEPHANI BALUZII.

IN QUO prorsus Holstenio visum est, quod in hoc capite adnotatum est schisma Orientalium fluxisse ex controversia que inter Summos Pontifices & Orientalem Ecclesiam exarlit ob Diœceses malo more usurpatas, & Episcopo Romano per vim ablatas. Istam quidem criminationem fortiter repulit illustrissimus Archiepiscopus, adeo ut ope nostra nequaquam indigeat, satisque sit monuisse lectorem ut adeat Responsum ejus ad Notas Holstenij, quæ edita est inter Prolegomena. Quid si vir præci moris amantissimus, majorum nostrorum qui regnante S. Ludovico vixerunt exemplum secutus, causas illius schismatis imputasset avaritiæ superbiæque Romanorum? Tunc videlicet data fuisset bella occasio invehendi in hominem. Avo namque sancti Ludovici Francorum Regis, Capitula provinciarum Remensis, Senonensis, & Rothomagensis, scriptis ad Clementem IV. Summum Pontificem gravissimis literis anno M CC LXVII. adversus exactiones Curie Romanæ, non dubitaverunt palam objicere, tanquam rem certam & cunctis notam, hinc ortum esse schisma Ecclesiæ Orientalis; Ceterum quod propter hujusmodi exactiones, inquit, Orientalis Ecclesia ab obedientia Romane Ecclesiæ recesserit, patet cunctis. Eandem inter alias causam attulere Fratres Prædicatores, dum anno M CC LIII. adversus Græcorum errores scriberent. Extabat eorum liber manuscriptus in bibliotheca Bavarica, unde editus est Ingolstadtij à Petro Stevartio in Tomo singulari anno M DC XVI. & hinc tran-

Epistola hæc erat in Chronico Normannie, inter Scriptores Hill. Norman.

status in totum quartum Bibliotheca Patrum. Tertia occasio fuit, inquit Prædicatores, quam ipsi aliquando nobis in familiari colloquio assignaverunt, scilicet superba nimis exaltio Legatorum Papa. Dicebant namque referentes, quod quando Legati summi Pontificis ab ipsa sede apostolica annuatim Constantinopolim chrisma deferbant, nisi octoginta libra auri à Clero & urbis populo, præter alia dona & munuscula, eisdem impenderentur, non recedebant. Taceo, age, aiebant, de pompa & superbia quam ipsi ostendebant. Vide epistolas Germani Patriarchæ Constantinopolitani ad Papam Gregorium IX. & Cardinales, quæ exstant apud Matthæum Parisium. Claudam verò hanc observationem meam illustri loco Gulielmi Durandi Episcopi Mimatensis, cujus hæc sunt verba ex libro secundo de modo generalis Concilij celebrandi cap. vii. *Præverbium vulgare est: Qui totum vult, totum perdit. Ecclesia Romana sibi vendicat universa. XCIII. di. Diaconi sunt. Vnde timendum est quod universa perdat. Nam (sicut Salomon ait Proverborum xxx.) qui multum emungit, sanguinem elicit. xv. dist. Denique, sicut habetur exemplum de Ecclesia Græcorum, quæ ex hoc ab Ecclesia Romana obedientia dicitur recessisse.*

VII. Eadem strages Occidentem aliquando cœdavit, dissidio inter Ecclesiam & Imperium è variis de jurisdictione contentionibus orto, quod Gregorium VII. & Henricum IV. inter se commisit, nec potuit incendium, quo Europa flagrabat, extingui, donec pax Ecclesiæ reddita fuisset, iis conditionibus quibus depacti sunt Callistus secundus & Henricus V. Contentio illa, quæ corpus Ecclesiæ in duas veluti factiones divisit, & verum schisma conflavit, non aliunde sumpsit originem, quam ex episcopatum Investituris, quæ per anulum & virgam concedebantur: quas quidem Gregorius & eum secuti Pontifices Urbanus II. & Paschalis II. libertati ecclesiasticae adversas asserbant: è contra Henrici ambo, pater, & filius, eas in eorum jurium censum referebant quæ à Carolo Magno quæsitæ Imperio, per longissimi temporis usum vim constituti habere profitebantur, à quibus excidere illis fas non esset, quandiu Imperium retinerent, atque adeo, si ob assertam Regni libertatem aliqua excommunicatione necerentur, eam nullius momenti futuram.

VIII. Dissensionem verò illam quæ inter Fridericum primum & Hadrianum IV. Alexandrimumque III. exarsit, quæque tot lucuosis cladibus celebratur apud auctores, sola hinc Imperij asserendi, hinc Ecclesiæ in libertatem vindicandæ cupido excitavit. Hadrianus ab hominij sacramento liberos Episcopos contendeat, & Imperium Romanum suo beneficio Friderico collatum. Fridericus verò hoc telo peti dignitatem suam ratus, & Imperij jura ad

feudorum servitute demitti, excanduit, hæcque ratione *Vnitatem scindi, inter Regnum & Sacerdotium schisma fieri*, Edicto testatus est. Aegrum animum & saucium curare conatus est Hadrianus; sed crudum vulnus, quod Fridericus toto corpore exceperat, tam levi remedio obduci non potuit, quinimo cum Hadrianus Imperij hostes in Italia sublevasset, pestis illa recruduit; & in Alexandrum successorem propagata, schismate corpus Ecclesiæ laceravit.

IX. Quid loquar de funesta illa dissensione quæ Fridericum II. & Gregorium IX. inter se collisit: Calamitatem illam accepto ferendam docer fides annalium, violatæ à Friderico Clericorum & Ecclesiarum immunitati: quam Honorius III. cum excommunicatione vindicasset, inde lucuosissimi belli & schismatis sub Gregorio IX. licet aliis coloribus quæsitis, occasio nata est. Mitto Ludovicum Bavarum: qui jura Imperij Romani cum asserere tentaret adversus Ioannem XXII. horrida belli tempestate & misero schismate Italiam & Germaniam concussit.

X. Quod ad Gallos attinet, ita se in his discriminibus semper gesserunt, ut constantia prudentiæque sua & jura sua retinuerint, & pietatem erga Romanam Ecclesiam non læserint: quæ etiam omne studium suum in id contulit, ut de Francorum Regibus optimè mereretur. Sanè tacendum non est Gallos quandoque ita comparatos, ut si præfractè cum illis actum fuisset, in dissidium abiissent potius quam Ecclesiam Gallicanam veluti capite minui sustinuisent, ut fidem faciunt litteræ ab Ivone Episcopo Carnotensi ad Paschalem II. datæ; quibus Pontificem seriò monet, ne Noviomensis Ecclesiæ divisione tentata, Tornaci Episcopum instituat, contra veterem consuetudinem. *Novis, inquit ille, paternitas vestra quia Regnum Francorum præ ceteris regnis sedi apostolicæ semper fuit obnoxium: & idcirco quantum ad ipsas regias personas pertinet, nulla fuit divisio inter Regnum & Sacerdotium. Quod ergo hæctenus cum pace & utilitate Ecclesiæ observatum est, humiliter petimus ut de cetero observetur, & Regni Francorum pax & summi Sacerdotij nulla subreptione dissolvatur. Quod idcirco prelibamus, quia audivimus Clericos Tornacenses apud apostolicam sedem venisse, petituros ut apostolica præceptione proprium possint habere Episcopum, & Noviomensis Ecclesiæ frustrare privilegium. Quod ne fiat, sicut filij & fideles rogamus & consulimus: ut statum Ecclesiarum, qui quadringentis ferme annis duravit, inconcussum manere concedatis; ne hac occasione schisma, quod est in Germanico regno ad*

Fridericus in Edicto anni 1157.

Joan. Villani. l. 6. c. 16. Vinc. Belloc. l. 30. c. 129.

Ioannis Extravag. & Edictum Ludovici Bavarum.

170 ep. 118. Vide infra lib. 4. cap. 11. §. 3.

ner epist. ad Mich. & Ap. ep.

refertur ad usum i. hanc. machinam. tam demum. quàm illi. in Exponit. ut fuit, ut vult. hanc. exort. la Leon. t. l. i. hanc. Roman. par. hanc. t. P. hanc. hanc.

Ann. 1153.

Ann. 1154.

Fidebus Trellan. Sigberti de. Fidebus Ecclesiæ.

hanc. etia. unico. Nor. in. res. hanc. m.

versus sedem apostolicam, in Galliarum regno suscitatis. Tunc scilicet in Germania vigeat schisma illud quod Investiturarum prohibitio excitat. de quo superius locuti sumus.

XI. Piget referre famosam illam Bonifacij VIII. & Philippi IV. Francorum Regis concertationem: quæ adeo exarsit, ut Pontificis Regisque dissidio, etsi nullo cum sede apostolica factò divortio, sit dehonesta. Sed si quis penitus mali causas introspicere velit, inde labem illam profectam sentiet, quòd Summus Pontifex majestatem Regis & Regni imminuere vellet, & ecclesiasticæ jurisdictionis ultra quàm par esset pomœria proferre. Cessatum est ab hac divisione, cura & studio Summorum Pontificum, qui constitutionibus illis, quæ juribus regni vim quandam inferebant, ita derogarunt, ut restitutione utrinque facta, res eo loco positæ essent, quo erant ante Bonifacij præjudicatam sententiam.

XII. Itaque non abs re mihi præfatus esse videor, iis hominibus cumulatissimas laudes deberi à probis cordatisque viris, & pacis ecclesiasticæ amantibus, qui in id unum omnem laborem suum & diligentiam impendunt, ut fines utriusque jurisdictionis ecclesiasticæ & regis ex mutua utriusque possessione constituent. Enimuero quia uno ictu & latu petitur Libertatum Gallicanarum, & consilium ejus qui duo illa volumina, quæ Libertates illas complectuntur, summo studio & indefesso labore collegit, necesse est ut in rem ipsam descendamus, & fundamenta quibus moles Libertatis Ecclesiæ Gallicanæ innititur, diligentissimè perscrutemur, simulque in illud inquireamus, an iis Libertatibus apostolicæ sedis reverentia labefacteretur, an potiùs foveatur. Quo peracto, tum demum aliquot capita expendemus, quorum usus est in foro quotidianus, & testimoniis à Collectore nostro assertus. Vnde planum unicuique fiet, an consilio promovendi schismatis, an verò avertendi dissidij, tot sudores huic collectioni ab auctore suo impensè fuerint.

CAPVT II.

Synopsis.

- I. Divisio operis in tres partes.
- II. Primum Libertatum Ecclesiæ Gallicanæ fundamentum, suprema sedis apostolicæ auctoritas, ejusque communitio.
- III. Necessitas communionis breviter attingitur, ad refellendam impostoris calumniam.
- IV. Origo communionis & unitatis in Ecclesiâ Romana, ex Cypriano, & Optato, quorum genuinus sensus expenditur.

V. Quos secuti Hieronymus & Gelasius.
VI. Hanc communionem ut necessariam Galli retinuerunt, ex Ireneo, & Avito.

VII. Duplici vinculo astricti; tum quia Summus Pontifex est Caput Universalis Ecclesiæ, ex Concilio Aquileiensi & Chalcedonensi; tum quia Patriarcha Occidentis.

I. **T**RIA sunt potissimum quæ in istis Dissertationibus demonstranda mihi proposui. Primum est, Ecclesiæ Gallicanæ Libertatem eo præcipuè fundamento niti, ut supremam apostolicæ sedis auctoritatem & profiteatur & omnibus officiis colat. Alterum, auctoritatis illius usum à Pontificibus apud nos ita semper temperatum fuisse, ut & de summa Pontificis auctoritate nihil decesserit, & jura Regni Ecclesiæque Gallicanæ vim suam obtinuerint, in id semper adnitentibus Regibus, ut in disciplina ecclesiastica & sacris Coronæ Regiæ juribus conservandis paria facerent. Postea verò, quæ adhuc generalius paulò & παρρησιας fuerint asserta, adeo vera esse docebimus, ut Ecclesiæ Gallicanæ deinceps suggillandæ nullus omnino relinquatur locus.

II. Hostes Ecclesiæ, & Gallici Imperij æmuli, atque etiam quamplurimi homines minimè mali, sed in usu rerum parum versati, & antiquitatis ecclesiasticæ imperiti, nomen ipsum Libertatum Ecclesiæ Gallicanæ detestantur, quasi apertam ab Ecclesiâ Romana defectionem, blasphemie proximam, inducat. Hi ex equo & Romanæ Ecclesiæ injuriosi sunt, ac si Libertatem omnem averfata, despotica quadam vel potius tyrannica potestate jura omnia infringeret, & Ecclesiæ Gallicanæ pudorem onerant, quasi Libertatis cujusdam retinens esse non possit, & simul pietate debita matrem suam prosequi. Itaque ut omnibus fiat satis, liquidò & secundum sententiam meam omniumque Gallorum assero, præcipuum primùmque libertatis ecclesiasticæ fundamentum apud nos hoc esse, ut principatus apostolicæ sedis suum locum semper obtineat. Etenim cum Ecclesiâ Gallicana inter præcipua & illustriora Ecclesiæ Universalis membra censeatur, totius verò corporis Caput in Ecclesiâ Romana sit constitutum, fieri non potest ut verè Ecclesiæ Libertatibus fruatur, nisi Capitis hujus communioni inserta sit. Retineri autem communitio illa non potest, nisi officiis illis Caput excolatur quæ principatui apostolicæ sedis nemo sanus unquam negaverit. Docendum itaque est, Gallos ab ipsis Ecclesiæ primordiis usque ad nostram ætatem & communionis ec-

clesiastica originem in Cathedra Petri constituisse, & supremam Ecclesie auctoritatem huic sedi collatam semper coluisse, juxta varios illos gradus quibus eam pro bono publice discipline, temporis ratione habita, Pontifices Romani explicare consueverunt.

III. Prima illa hujus capituli pars, que communionis cum Romana Ecclesia necessitatem attingit, posset à me hoc loco prætermitteri, nisi famosus ille Libellus, qui huic scriptioni ansam præbet, hoc nomine Gallia Magistratus in crimen adduceret, quasi de hac intervertenda vel conservanda communione parum solliciti essent. Quamvis itaque articulus iste tam copiosa lucubratione à viro clarissimo sit explicatus ut mea opera non indigeat, ne tamen aliqua suspicio supersit posse aliquem à Magistratum numero ad communionem illam dissolvendam, ut minùs sibi perspectam, præmiis invitari, (quod tentatum fuisse, per summam impudentiam, & calumniam, Impositor suadere nititur) pauca verba hac de re faciam, eoque libentiùs, quòd inde gradus struitur ad explicandam asserendamque Ecclesie Romanæ per Gallias auctoritatem.

IV. Sanè communi omnium Ecclesiarum consensu fuisse receptum ut ad Cathedram Petri, tanquam in descriptione circulari lineæ ad centrum, respicerent, non solum nos docuit Leo Primus, sed etiam omnes Africani Patres: quorum testimonio hæc quidem in causa satius est uti quàm ceterorum; quippe qui nullius gratiæ aut adulationis apud ipsos hæreticos hæc in re suspecti sint, cum Libertatis Ecclesie Africanæ semper acerrimos vindices se præstiterint. Cyprianus itaque docet, Ecclesiam Romanam esse Petri Cathedram, & Ecclesiam principalem, unde Vnitas Sacerdotalis exorta est. Optatus verò Milevitanus Episcopus sacrilegi schismatis à Donatistis in Africa conflati scelestam divisionem inde damnare & evertere conatur, quòd ab Ecclesia Romana discessissent, ubi est origo & radix Vnitatis. *Igitur negare non potes scire te, in Urbe Roma Petro primo episcopalem cathedram esse collatam, in qua sederit omnium Apostolorum caput Petrus, unde & Cephus appellatus est: In qua una cathedra unitas ab omnibus servaretur, ne ceteri Apostoli singulas sibi quisque defenderent; ut jam schismaticus & peccator esset qui contra singularem cathedram, alteram collocaret.* Hunc autem verborum Cypriani & Optati germanum sensum esse existimo, licet aliorum à plerisque torqueantur; Nempe, cum Ecclesia (quæ in-

star corporis, nexu quodam mystico, Christo ut Capiti cohæret) nihil aliud sit quàm plebs ab Episcopo collecta, unum tantum episcopatum unamque Cathedram in illo corpore constitui oportere. Cujus Cathedre dignitas summâ Christi liberalitate Ecclesie collata est iis verbis quibus Petro administrandarum clavium & pascendi gregis curam demandavit. Porro Petrum solum à Christo interpellatum, ut Vnitas Ecclesie demonstraretur, & Petro dignitas illa tribueretur qua totius Ecclesie representaret figurata generalitate personam, ut cum Augustino loquar, atque hoc pacto & hac verborum formula de industria ad eum finem à Christo concepta unus episcopatus instrueretur, cujus quidem pars à singulis Episcopis in solidum possideretur, ita tamen ut ejus fons & origo ab uno inciperet, à Principe videlicet Apostolorum Petro, atque adeo nulli liceret, neque ipsis etiam Apostolis, episcopatum tenere alienum à communione & consortio Vnitatis, quæ viget in Cathedra Petri.

V. Quapropter eleganter veritatis ille assertor Hieronymus ita efformatum fuisse corpus Ecclesie docuit, ut Capite constituto schismatis tolleretur occasio, ejusque Capitis rationem in Cathedra Petri collocatam; ex quo proinde sequatur, eum qui alienus sit ab Ecclesie Romanæ communionem, à compage totius corporis avulsam, in peregrinitatem quandam redigi. Quam sententiam exemplo suo testatus est, cum per varias factiones Oriente discerpto, Antiochena Ecclesia trium Patriarcharum schismate vexaretur: *Ego, inquit ille, nullum primum nisi Christum sequens, Beatitudini tue, id est, Cathedre Petri, communionem consocior. Super illam Petram Ecclesiam edificatam scio. Quicumque extra hanc domum agnum comederit, profanus est. Si quis in Arca Noë non fuerit, peribit regnante diluvio.* Iuxta Cypriani, Optati, & Hieronymi sensum, Gelasius Ecclesie Romanæ principatum arcessit ab Vnitate Ecclesie, quam Christus sermone ad Petrum directo instituit. Etenim in Tractatu adversus Græcos ait invictio Patrum Nicenæ Synodi judicio vetustissimâ Romanæ sedis honorè fuisse judicatum. Vt pote qui Domini recordabantur sententiã, *Tu es Petrus, &c.* & rursus, *Ecce ego rogavi &c.* & illud, *Pasce oves meas.* Quare igitur ad Petrum tam frequens Domini sermo dirigitur? Numquidnam reliqui sancti & beati Apostoli non erant simili virtute succincti? Quis hoc audeat affirmare? Sed ut capite constituto, schismatis tolleretur occasio, & una monstraretur compago corporis Christi, quæ ad unum caput gloriosissima dilectionis

Vide Galatium de Via Martz.

Hieronymus l. 11 contra Iovin.

Idem Hieronymus ep. ad Damasium.

Cyprian. epist. 51.

Optatus l. 1. contra Parmen.

Gelasius l. in Tract. adversus Græc. editio à R. P. Sirin.

societate concurreret, & una esse Ecclesia cui fideliter crederetur, unaque domus unius Domini & unius redemptoris, in qua de uno pane & de uno calice nutriveretur.

VI. Commune hoc officium communionis cum Ecclesia Romana, cui impendendo cum ceteris provinciis Gallia astringitur, cognoverat ante omnes vetustissimus ille Lugdunensium antistes Irenæus, qui unus scripsit quod omnes sentiebant: Ad Romanam Ecclesiam, inquit, propter potentioris principatitatem necesse est omnem convenire Ecclesiam. quasi diceret, juxta sinceriores illorum verborum interpretationem, eam esse vim Vnitatis, quæ principium & originem à Petri sede trahit, ut cum ea sentiendi necessitatem ceteris imponat. Propagatam in sequentes ætates apud Gallos hujus veritatis apertam professionem docet Avitus Episcopus Viennensis: qui ad Hormisdam cum sollicitius scriberet ut à Græcorum calliditate sibi caveret, qui concordiam verbis pollicentes, dolo fortasse agebant, ait:

Irenæus l. 3. c. 3.

Propter potentioris principatitatem necesse est omnem convenire Ecclesiam.

Avitus ep. 87. ad Hormisdam anno 517.

Quia securus, non dicam de Viennensi, sed de totius Gallie devotione polliceor omnes super statu fidei vestram captare sententiam; orate, ut sic nos perditorum professio fucata non fallat, sicut ab Vnitatis quam regitis veritas comperta non separat.

Epist. Conc. Aquil. ad Gratianum: Totius orbis Romanæ Ecclesie caput, arguit illam sacrilegium. A possessorem fidem ne turbare si fuerit, abstrahenda sunt Clementia vestra, inde cuius in omnes veneranda. Communionis jura dimanant. (Quidam legant, Communionis.) Epist. Synodica Concil. Chalced. ad Leonem: & c. & c.

VII. Sanè duplici nomine ad retinendam cum Ecclesia Romana communionem Galli obligantur, quia in Romana sede tum Vniuersalis Ecclesie Caput, tum Occidentalis Ecclesie Patriarchatum suspiciunt. Constat enim illos, æquè ac Concilium Aquileiense, (cui præerat Ambrosius) Totius orbis Romanæ Caput Romanam Ecclesiam agnoscere, unde in omnes veneranda communionis jura dimanant. Adeo ut à Concilij Chalcedonensis societate alienos se esse putarent, nisi juxta sexcentorum illorum Patrum sententiam, non solum singularum Ecclesiarum, sed etiam Vniuersalis Ecclesie Caput Romanum Pontificem profiterentur.

CAPVT III.

Synopsis.

- I. De Patriarchatu Occidentis agitur, ut auctoritas Romana Ecclesia per Gallias sincerius expendatur.
- II. Ecclesiarum divisio per provincias ad exemplum Imperij, ab Apostolis. Probatur à Petro & à variis locis Pauli; ubi de Creta.
- III. De Asia, cujus etiam mentio apud Ioannem, de Achaia, & Macedonia.
- IV. Huc allusi Terullianum.
- V. Origo trium præcipuarum Metropoleon, Romana, Alexandrina, Antiochena. Earum Sacerdotes, Archiepiscopi, Exarchi, & Patriarche tandem dilhi.

De Patriarchis Indæorum in Oriente. Emendata lex Codicis Iustiniani. Jllis deletis, Patriarcharum nomen cessit Archiepiscopis Christianorum.

VI. Canonis sexti Niceni interpretationes breviter recensentur.

VII. De jure Patriarchico trium Episcoporum hic agi probatur, præter aliorum argumenta, ex Hieronymo, Innocentio, & Theodoro.

VIII. Esi ceterorum quoque Metropolitanum jura hoc canone firmemur. Ex collatione canonis secundi Const. cum Nicæno colligitur hic etiam agi de Diocesisbus Asiatica, Pontica, & Thracica. Earum mentio sub Constantino.

IX. Explicatus insignis Socratis locus de Diocesisbus & de Patriarchis. Dioceseon limites non violandos sancitum canone secunda Synodi, Lege Theodosij certi Episcopi designati ad communionis consortium. Emendata & illustrata lex 3. Cod. Theodof. de fide catholica. De jure danda communionis per Thraciam.

X. Error Socratis, qui Nestario Episcopo Constantinopolitano hoc tributum putat. Et Sozomeni, qui urbe regia coreret. Jus illi collatum indefinitè, ad exemplum Romani Pontificis. Altera Socratis hallucinatio, qui sententiam canonis secunda Synodi & Theodosij miscet. Patriarcha apud Socratem iudem cum Episcopis deletis à Theodosio ad fidei consortium.

XI. Asiatica Diocesis ecclesiastica ex undecim provinciis, quarum una est Asia Proconsularis. Eius Metropolis, & totius Asiæ, Ephesus. Pontica Dioceseos fines. Vicarij sedes, Cæsarea in Cappadocia. Unde dignitas Episcopo qui Pontica præerat. De Thracica & ejus Exarcho. Explicatus confessus Concilij Chalcedonensis. Thracica sub Episcopo Constantinopolitano. Dua reliqua Dioceses in ejus ditionem transferunt decreto Concilij Chalcedonensis.

XII. Obijciunt non agi de Patriarchico jure in canone Nicæno, ex jure ordinationum, quod Episcopo Alexandrino competit per Ægyptum; quale Romano Pontifici non competeat, nisi in Metropoli Romana. Fines antiqui Metropoleos Romana.

NON aliena erit à proposito nostro de Patriarchatu Occidentis accuratior disceptatio; imò verò prorsus necessaria, si Ecclesie Gallicanæ cum Romano Pontifice communionis vinculum perfectè cognoscere, ejusque quam per Gallias & ceteras Occidentis provincias exercuit auctoritatis fines perspectos habere velimus. Non possum in eorum sententiam ire qui recens Græculorum schismaticorum commentum esse putant tributionem illam omnium Dioceseon quæ Occidentem Romano Pontifici veluti Patriarchatum limitibus suis circumscriptum assignat. Fateor equidem id à Zonara & Balsamone observatum in commentariis quos ad sextum canonem Concilij Nicæni ediderunt. Sed non ideo veterum menti hanc commentationem adversari censendum est, quod Græcis sit approbata. Quia verò dignitas Romanæ sedis augeatur ex hac tractatione, quæ alioqui densis tenebris est obseptata, lucem

Zonaras: & c. & c.

cem aliquam illi scenerari conabor : quam, ut major sit, in contractum velut orbem cogam.

II. Ecclesias ad exemplum Romani Imperij per provincias ab Apostolis ita tributas fuisse, ut inter fratres, ejus Episcopi prima sententia haberetur cui metropolitanae urbis Episcopatus conceditus fuisset, absque ullo negotio probari potest. Inde est quod epistola Petri canonica, Christianos, ad quos est data, provinciarum Romanarum limitibus circumscribat, *Ponti, Galatia, Cappadocia, & Asia*. Quae ratio provinciarum in ecclesiastica dispositione semper viguit, adeo ut Nicomedia Bithyniae, Caesarea Cappadociae, Amasea Ponti, Ephesus Asiae Proconsularis, primatum metropoliticum praeter ceteris provinciarum illarum civitatibus obtinuerint. Idem jus Ancyra apud Galatas sibi semper vindicavit; ita ut Ancyrana Ecclesia inter apostolicas eo nomine a Julio I. apud Athanasium recensetur, quod Ecclesiam Galatiae provinciae, cujus metropolim Ancyra teneret, Paulus epistolam suam direxerit. Hoc Apostolorum fuisse propositum illustrius sane ostendi non potest quam ex demandata Tito Cretae insulae sollicitudine, ut Presbyteros (seu mavis Episcopos, ut ipsemet Paulus sequenti versiculo interpretatur) oppidatim constitueret. Manus imponitur Episcopis a synodo provinciae, cui saltem tres Episcopi praesentes intersint, ceteris scripto consensum praebentibus; sed ea lege, ut Metropolitanorum *τὸ κῆπος*, decretum, & totius negotij auctoritas servetur, juxta canones Nicenos. Hanc formam non aliunde profectam censere par est quam ex Apostolorum institutione, quae a Paulo hic delineatur. Ordinatio equidem fit a collegio & cœtu Episcoporum, *per impositionem manuum Presbyterorum*; sed ea conditione, ut unus aliquis potiori jure decretum interponat ad vicem Titii, qui disponendam & ordinandam provinciam a Paulo suscepit. Vnde fluxit ut Creta provinciae ecclesiasticae, & Gortyna civitas metropolitica privilegium illius insulae eximium semper habuerit.

III. Asia Proconsularis, Attali Regis legato ad Romanos delata, Ephesum urbem tanquam provinciae metropolim colebat, ut testatur Antonini Imp. rescriptum: qui ad desideria Asianorum rescripsit, Proconsulem ad eam urbem ea de causa appellere debere, cum ingrederetur provinciam. Asia vero ita constituta fuit, ut septem Episcopis, quos Ioannes recenset, commissa fuerit; eo tamen ordine, ut ab Ephesi dignitate nihil decederet, atque ideo in ea

civitate Paulus lares quodammodo fixit, cum Asiam ad fidem erudiret, ut conqueritur Demetrius in Actis, & Ioannes Ephesum Cathedra sua cohonestavit. Cui non erit ignota Achaia in provinciae formulam a Romanis redacta, (cujus metropolis erat Corinthus, ut docet Annaeus Florus) is consilium Pauli perspectum habebit, cur literas suas non solum ad Corinthios, verum etiam ad omnes *qui sunt in Achaia fratres*, perscribat. Nempe Achaia & Corinthus nexu metropoleos & provinciae adinvicem continebantur, ut & Thessalonica, & Macedonia. quae ratio eundem Paulum impulit ut suis literis & Thessalonicenses, & ceteros *qui erant in Macedonia fratres* admoneret.

IV. Sanè apud veteres summa ratio habitata fuit earum Ecclesiarum quae ab ipsis Apostolis institutae sincerius fidei traditiones conservasse censentur. Verum non immoror huic privilegio. In id enim duntaxat impraesentiarum elaboro, ut pateat veterum testimonio, Ecclesiarum per provincias divisionem ab Apostolis fluxisse. Huic sententiae innititur Tertullianus, cum haereticorum praescriptionibus elisis, eos ad apostolicarum Ecclesiarum traditiones provocat. *Proximè est tibi Achaia, habes Corinthum. Si non longè a Macedonia, habes Philippas, habes Thessalonicenses. Si potes in Asiam tendere, habes Ephesum. Si autem Italia adiacet, habes Romam.*

V. Verum etsi forma dividendarum provinciarum & metropoleon ab Apostolis manaverit; hac tamen divisio ab Episcopis qui erant in majoribus urbibus constituti per incrementa variorum temporum aucta, tandem ultimam dispositionem consecuta est. Vnde profectum ut celebriorum civitatum Episcopi jus quoddam eximium in ceteras Ecclesias adepti fuerint: quod ei privilegio respondet, quo ratione originis potiuntur erga colonias a se deductas eae urbes quae inde *Matres* appellantur a veteribus. Ius autem illud officiis quibusdam continebatur; quae validiora erant vel remissiora inter Ecclesias, prout usu & consuetudine invaluerant. Iuris istius quasi possessione in plerasque provincias conspicuae erant tres ille Imperij Romani Civitates, Roma orbis Domina, Alexandria Aegyptiaci regni Princeps, & Antiochia regina Orientis: quarum civitatum Episcopi eximiis privilegiis gaudebant; quae consuetudine & moribus firmata primum, postea Nicenae Synodi decreto sancita sunt. Sanè dissimulandum non est, eo canone tres illos antistes Episcoporum tantum vel ad summum Me-

B

Act. c. 19. & 20. Codex marianij Timothei apud Photium innotuit 2. l. 4. Iraneus. l. c. 17.

Florus lib. 2. c. 6.

1. Cor. c. 1. Ecclesia Dei quae est Corinthi cum consilio sanctis qui fuerint universa Achaia. 1. Thessal. c. 4.

Vide infra lib. 6. c. 1. lib. 7. c. 4. §. 7. c. 16. §. 7. & Baluzij Notae ad Agobardum pag. 112.

Tertull. de Praescript. c. 36.

Dio. Chyff. Orat. 12. Herodianus. Iosephus de Bello Iud. 1. 3. c. 3.

1. Pet. 1.

Paulus ep. ad Galat. c. 1. & 1. Cor. c. 16. meminit collectarum quae fiunt in ecclesiis Galatiae.

Ep. ad Tit. c. 1. Titulus re. Cretae, metropolitana per excentu Presbyteros. Item c. 12. diffusi nit.

Kard. n. 118.

l. 4. ff. de offic. Proconsul.

Apostolus Tit.

tropolitanorum nomine ceteri : qui seculo sequenti in Concilio Ephesino Archiepiscoporum titulo aucti, in Concilio Constantiopolitano Exarchorum Diceceseos dignitate decorati, tandem in Concilio Chalcedonenſi promiſcuè Archiepiscopi, Exarchi, & novitia dictione Patriarchæ sunt appellati. Neque enim Patriarcha ille Alexandrinus, cujus meminit Fl. Vopiscus, ad res Christianorum pertinet, licet viris doctis aliter fuerit aliquando visum. Iudæis Alexandrinis præfectus erat ille Patriarcha, ex instituto cui Hierosolymorum excidium præbuit originem. Etenim distracti per varias provincias Iudæi, Alexandria & apud Orientem quosdam sibi constituere præpositos sub Patriarcharum nomine; qui spectabiles, clarissimi, & illustres ab Imperatoribus habiti, dignitatem illam hereditario jure ad posteros transmittent; aurum coronarium per Apostolos suos exigebant; Præmises provinciis præferebant, qui in his causis quæ tam ad superstitionem eorum quam ad forum & leges pertinent, ad similitudinem arbitratorum judicarent; donec illis Honorij rescripto ea judicij reddendi potestate est interdictum. Ab anno quadringentesimo quarto ad annum quadringentesimum vicelimum nonum incidit Iudæicorum Patriarcharum excessus ille, ut cum Theodosio loquar. quibus extinctis, eorum nomen Archiepiscopis Christianorum communicatum est. Quod ab Orientalibus profectum est, quibus nota erat Patriarcharum, qui apud Iudæos viguerunt, nomenclatura; non verò Occidentalibus, apud quos nulli Patriarcharum Iudæi floruerunt, si vera lectio in Codice Iustiniani è Theodosiano restituatur. Sanè Concilium Chalcedonenſe in acclamationibus, Leoni Patriarchæ multos annos vovet; & Diaconi Alexandrini libellos suos porrigunt cum hac inscriptione: *Sanctissimo ac beatissimo Universali Archiepiscopo & Patriarchæ magnæ urbis Romæ Leoni, & universali Concilio Quin & Iudices cognitores, Diceceseon exarchos, Patriarcharum Diceceseos nomine compellant.* Placuit posteris novitate sua istius vocis usus, adeo ut ea nihil frequentius in Constitutionibus Iustiniani & Actis Concilij Quinti, propterea quòd Patriarchæ appellatio & Archiepiscopi & Exarchi Diceceseos significationem complectebatur, id est, & Episcoporum, seu *Patrum & Regionis universæ seu Diceceseos Præfectum* exprimebat; quemadmodum apud Iudæos Patriarcha *Σαδρακουϊς* suis & *πατριάρχης* erat præpositus. Præviſſe videtur

Patribus in Chalcedonenſi Concilio coactis Socrates Historicus, qui Diceceseon Episcopos à Synodo Constantinopolitana designatos, Patriarchas vocat, ob jura & consortia communionis quæ retinenda erant cum delectis à Synodo Episcopis, ut fraudulenta hæreticorum contagia vitarentur.

VI. Tribus ergo istis Archiepiscopis seu Patriarchis eximia illa quæ moribus antiquis quaesita illis erant in ceteras provincias privilegia, totius orbis consensu sunt confirmata canone vi. Nicæni Concilij, cujus interpretatio doctissimorum virorum ingenia exercuit. Sanè studio nimio partium & ἀμετρία τῆς ἀρχολογίας multa illis exciderunt à quibus scribendis dubio procul temperassent, si disputationis æstus abfuisse. Inde factum ut Ruffini explicatio sit lacerata, qui Alexandrino Episcopo Ægypti, & Romano suburbicariarum Ecclesiarum sollicitudinem hoc canone tribui observavit. Apud hos enim, totius orbis Ecclesiæ, suburbicariæ habentur, id est, Episcopo Urbis subditæ; ^a apud istos, suburbicariæ Ecclesiæ intra Occidentem coërcentur. Emerſit ^b nova quædam viri celeberrimi sententia, quæ peritissimorum virorum industriam ^c provocavit, ut eam esse repudiandam omnibus probarent. Hujus quæstionis duo præcipua sunt capita. Primum est, hoc canone nullam juris Patriarchici mentionem fieri; sed tantum Alexandrinum & Antiochenum Episcopum, in iis quæ ad jus metropolitanicum pertinent, cum Episcopo Romano conferri. Alterum verò, Metropolitim Romanam Ruffini temporibus, circa annum quadringentesimum, iis provinciis definitam (Piceno scilicet, Tuscia, Latio, & Valeria) quæ suburbicariæ dicebantur, quòd à jurisdictione Præfecti urbi penderent, & ad centesimum lapidem porrigebantur. Quanquam litis hujus dirimendæ arbitrium in me non receperim, quia tamen facili negotio contentiones illæ componi posse mihi videntur, si nova quadam interpretatione & novo probationum genere, quæ ab aliis discussa sunt, adjuventur, meam sententiam inter tales tantòſque viros ferre non dubitabo.

VII. Nullus apud me est dubitationi locus quin tres illi Episcopi inter se invicem, quod ad jus Patriarchicum attinet, hoc canone componantur, ut docuit vir eruditissimus R. P. Sirmondus. Cum enim jurisdictione Alexandrini Episcopi quaqua-versum porrigeretur, non solum per Ægyptum, quæ ab Augusto in provinciam fuerat redacta, sed etiam per Pentapolim, &

Fl. Vopiscus in Saunimio.

Patriarcharum Iudæicorum frequens mentio Tit. Cod. Th. de Iudæis & Cælicolis. apud Origenem, Epiph. Cyreniolum, Theodor. & Palladium.

L. 17. & ult. c. Theodol. de Iudæis. Petrus, qui eruditè hæc de re scripsit, censet Occidentem provinciam Patriarcharum, idque præfuisse ex Iudæorum C. de Iud. Sed legendum ex eadem lege, quæ extat C. Th. quod de Occidentalibus partibus Patriarchis conferri consueverat. Scilicet addita dictione, Patriarchas, quæ abest à C. Iustiniani.

Ad. 1. Concil. Chalced. Act. 1. m. 1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10. 11. 12. 13. 14. 15. 16. 17. 18. 19. 20. 21. 22. 23. 24. 25. 26. 27. 28. 29. 30. 31. 32. 33. 34. 35. 36. 37. 38. 39. 40. 41. 42. 43. 44. 45. 46. 47. 48. 49. 50. 51. 52. 53. 54. 55. 56. 57. 58. 59. 60. 61. 62. 63. 64. 65. 66. 67. 68. 69. 70. 71. 72. 73. 74. 75. 76. 77. 78. 79. 80. 81. 82. 83. 84. 85. 86. 87. 88. 89. 90. 91. 92. 93. 94. 95. 96. 97. 98. 99. 100.

Socrates l. c. c. 1. m. 1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10. 11. 12. 13. 14. 15. 16. 17. 18. 19. 20. 21. 22. 23. 24. 25. 26. 27. 28. 29. 30. 31. 32. 33. 34. 35. 36. 37. 38. 39. 40. 41. 42. 43. 44. 45. 46. 47. 48. 49. 50. 51. 52. 53. 54. 55. 56. 57. 58. 59. 60. 61. 62. 63. 64. 65. 66. 67. 68. 69. 70. 71. 72. 73. 74. 75. 76. 77. 78. 79. 80. 81. 82. 83. 84. 85. 86. 87. 88. 89. 90. 91. 92. 93. 94. 95. 96. 97. 98. 99. 100.

a Tit. Bellam. & Barou. Cardis.

b Ill. Card. Petron. & plerique alios.

c V. Eruditissim. Cl. Salmaf. d V. Cl. R. P. Sirmond.

Libyam, quæ regno Cyrenæorum aucta Ægypto accesserant, cumque Antiochiæ privilegia per Orientem canone Nicæno sancirentur, quorsum solius metropoleos Romanæ ratio habita fuisset, relicto Patriarchatus per Occidentem privilegio, si quod Romanus Pontifex obtinebat? Aliorum argumentis addam Hieronymi & Innocentij Primi auctoritatem, qui dubitare non sinunt de jure Patriarchico Antiocheni Episcopi canone Nicæno decretum fuisse. Ille enim conceptis verbis affirmat Antiochiam, secundum canones Nicænos, esse metropolim Orientis. Hic verò scribit Antiochenæ Ecclesiæ delatam fuisse à Nicæna Synodo, non unius tantum provincie sive metropoleos administrationem, sed totius Dioceseos Orientalis, id est, quindecim provinciarum quæ Oriente continentur. *Revolventes itaque, inquit, auctoritatem Nicænae Synodi, que unam omnium per orbem terrarum explicat mentem Sacerdotum, que censuit de Antiochena Ecclesia cunctis fidelibus, ne dicam Sacerdotibus, esse necessarium custodire, qua super Diocesim suam, non super aliquam provinciam, recognoscimus constitutam.* Idem ergo censendum est de Episcopis Romæ, & Alexandriæ: ad quorum exemplum, ut docet canon, Antiochenæ Ecclesiæ jura constituuntur; ut non solius metropoleos privilegia, sed etiam Patriarchica, canone illo firmata fuerint. Accedit Theodoretum testimonium: qui Titulo primo Collectionis Canonum, quæ extat in codice manuscripto Bibliothecæ Regiæ, docet de dignitate & juribus Patriarcharum hoc canone Nicæno agi. *Ἐπι τῆς δευτέρας τοῦ πατριάρχου ἐν τῇ κασίτῳ τῆς καὶ ἐπι ἐξουσίᾳ τῆς αὐτοῦ ἐπαρχίας ἐπέρωτες οὐκ ἔστι χειροτονία ἐν διοικήσει. ἀλλὰ ἐπὶ τῆς ἐπαρχίας ἡδὲ τοῖς ἀδελφεοῖς ἀποδοῦναι. Τῆς ἐν Νικαίᾳ (ἑωδὸν καὶ τ, ζ. Τῆς ἐν Κωνσταντ. (ἑωδὸν καὶ γ, δ. Τῆς ἐν Ἐφέσῳ (ἑωδὸν καὶ ζ. De tributo per canones Patriarchis honore. Et non licere eorum alicui provinciam alteri competentem invadere, pro ordinatione, aut administratione, sed eas que jam in vasa sunt, iis quibus injuria facta est restituendas. Nicæna Synodi canon vi. Eiusdem Syn. canon vii. Synodi Constantinopolitanae canon 111. Eiusdem canon iv. Synodi Ephesine canon vii.*

rum omnium privilegiis caveri. Enimvero præter generalem illam juris metropolitici confirmationem, videtur canon Nicænus insignem quandam provinciarum administrationem insinuare, quæ tribus illis Patriarchis non competeret. Constituto namque jure Alexandrinæ Ecclesiæ ad exemplum Romani Episcopi, simile jus, ὁμοίως, decernit Antiochiæ *Ἐν ἡσὶν ἄλλαις ἐπαρχίαις.* Ergo in quibusdam aliis provinciis præter Antiochenam, Alexandrinam, & Romanam, erant similia administrationis ἀρεσκεία. Earum nomen edit canon secundus Constantinopolitanus; quo, Ægypto commissa Episcopo Alexandriæ, & Oriente concredito Antiochiæ Episcopo, Asiana, Pontica, & Thracica Dioceseos suis synodis administrandæ juxta Concilium Nicænum demandantur. Trium istarum Dioceseon ab Orientali distinctarum meminit Theodosius senior apud Theodoretum. Et ante illum Constantius, qui ad Seleucienſe Concilium frequentes adesse jussit Episcopos Orientis, & Asiaticæ, Ponticæque Dioceseos. Ipsæque adeo Constantinus Imperator meminit Episcoporum Asiaticæ, & Ponticæ, in Paschæ celebratione consentientium.

IX. Quare non est quòd aliquis sibi persuadeat tres illas Dioceseos & Ecclesiæ etiam πατριάρχου à Synodo Constantinopolitana institutas fuisse, ut colligi videtur è Socrate; cujus sententiam, nondum satis expensam, illustrare non alienum ab hoc loco esse duxi. Cum Orientales Ecclesiæ per quadraginta annos variis hæresibus vexatæ, sub Theodosio liberius respirare cœpissent, Secunda Synodus ab illo Principe Constantinopoli coacta, Arrianorum, & Macedoniaeorum, & ceterorum ejusmodi blasphemias anathemate defixit. Tum postquam fidei prospexisset, disciplinam quoque attigit, constituta Ecclesiarum administratione secundum canones Nicænos; eo adjecto, ne Dioceseon Exarchi positas extra fines suos Ecclesias invaderent; sed Ægyptus, ut dixi, Alexandrino Episcopo, Oriens Antiocheno, Asiana, Pontica, & Thracica Dioceseos suis synodis committerentur. Hæc quidem disertis verbis in canonibus Secundæ Synodi continentur. Ceterum quia religionis intererat ut Episcopi hæretici ab Ecclesiis pellerentur, hæc regula præscripta est à Theodosio, de synodi sententia, ut ij soli Episcopi inter orthodoxos censerentur qui communionis vinculo cum certis quibusdam Episcopis per unamquamque Diocesim à lege designatis necerentur: quos ideo præ ceteris Imperator delegit,

Can. vi. Nic. Si milites autem & apud Antiochiam ceteris sive provinciis sua privilegia servantur Ecclesiis.

Theod. l. i. c. 21. Idem l. i. c. 27.

Ensch. l. 3. de vita Const. c. 18.

Socrates l. 5. c. 8.

Hieronymus ep. ad Pamulochium. Cuius loci relatio in cap. 10. §. 3.

Innoc. ep. ad Alex. Antioch.

Can. Nic. vi. Si milites autem & apud Antiochiam ceteris sive provinciis sua privilegia servantur Ecclesiis.

vide infra lib. 3. cap. 1. §. 3. c. 6. lib. 7. cap. 8. §. 6.

VIII. Neque verò obstat quòd eodem canone Concilij Nicæni ceterorum Metropolitanarum privilegia confirmantur. Quippe nihil vetat parte prima canonis trium præcipuorum Episcoporum seu Metropolitanarum, Romani, Alexandrini, & Antiocheni, jura consuetudine inducta sanciri, & deinde generalibus verbis cetero-

Socrates l. 4. c. 1.

III. Eodem lib. 3. c. 18.

III. Cuius loci relatio in cap. 10. §. 3.

V. Eiusdem lib. 3. c. 18.

Sozom. l. 7. c. 7.
 ὁ δὲ ἰσχυρὸς τῆς
 ἀρετῆς ἵσταται, ὡς
 παρὰ τὸν ἰσχυρὸν
 ἰσχυρὸν ἀποτίμηται.

l. 1. c. Th. de Fide
 Cathol.

Sozom. d. c. ὁ δὲ
 τῆς ἀρετῆς ἵσταται,
 ὡς παρὰ τὸν ἰσχυρὸν
 ἰσχυρὸν ἀποτίμηται.

Sozom. l. 7. c. 19.
 & 21. Theod. l. 4.
 c. 30.

quod cum emendatæ vitæ fama religioſè ſuis Eccleſiis præſent. Itaque datum eſt, non præcipuè ſedium dignitati, ſed perſonarum gravitati, ut ab iis Episcopis, tanquam à quibuſdam Capitibus, communionis jura manarent per unamquamque Diœceſim. Eò retulit Episcoporum illorum designationem Sozomenus: *Hos enim*, inquit, *& Imperator quoque viſos & coram allocutus approbavit: de quibus & integra conſtabat fama, quòd ſuis Eccleſiis religioſè præſent.* Extat Theodoſij conſtitutio in Codice Theodoſiano, quæ præcipit Episcopos ad Eccleſias obtinendas admitti, ex communionem & conſortio *probabiliſſim Sacerdotum.* Scilicet quos communicare conſtiterit Nectario Episcopo Conſtantinopolitana civitatis, Timotheo Alexandrino in Ægypto; in Oriente, Pelagio Laodicenſi, & Diodoro Tarſenſi; in Aſia Proconſulari & Aſiana Diœceſi, Amphilochio Iconienſi, & Optimo Episcopo Antiochia in Piſidia, in Pontica Diœceſi, Helladio Cæſareæ, Otreio Militenæ, & Gregorio Nyſſæ. In Thracica, cum Terentio Scythiæ, & Martyrio Episcopo Martianoſoleos. Abſunt à Codice Theodoſiano verba illa, *In Thracia.* Sed lacunam illam è Sozomeno explevi, ut ſententia non hiarer. Etenim Ægyptiaca, Orientali, Aſiana, & Pontica Diœceſibus enumeratis, ſola ſuperreſt Thracica, cui æquè ac ceteris proſpiciendum erat. Id factum designata communionem duorum Episcoporum, ſcilicet Terentij Scythiæ, & Martyrij Episcopi Martianoſoleos. *Martyrij* enim legendum è Sozomeno, non *Marmarij*, ut habet lex Codicis Theodoſiani. Thracica Diœceſis ſex provinciis conſtabat, Europa, Thracia, Hæmimonto, Rhodope, Mæſia ſecunda, Scythia. Episcopus Tomorum omnibus Eccleſiis Scythiæ præerat, ut reſtantur alibi Sozomenus & Theodoretus. Vnde Terentius Scythiæ Episcopus eleganter dicitur in dicta lege, & rectè à Sozomeno Tomorum Episcopus, Martyrius Martianoſoleos Concilio Conſtantinopolitano ſubſcripſit, ut Mæſiæ Metropolitæ, quæ eſt Mæſia ſecunda, una è ſex provinciis Thraciæ Diœceſis.

X. Inde patet error inſignis Socratis, qui jura communionis per Thraciam decreta fuiſſe Nectario à Synodo & à Principe affirmat; cum ex Sozomeno & legis Theodoſianæ ſerie à nobis reſtituta conſtet jus communionis per Thraciam indultum Terentio Tomenſi & Martyrio Martianoſopolitano; Nectario verò in urbe Conſtantinopolitana, ut quidem Sozomenus exiſtimavit: *Νεκταρίου ἐν Κωνſταντινουπόλει.* Cete-

rùm è verbis legis indefinitè jus illi tribuitur: *Quos conſtabit*, inquit lex, *communione Nectario Episcopo Conſtantinopolitana Eccleſiæ, Timotheo necnon intra Ægyptum Alexandrinae urbis Episcopo eſſe ſociatos.* Potestas dandæ communionis delata Timotheo Alexandrino coërcetur intra Ægyptum. Sed jus Nectarij Episcopi CP. nullis limitibus circumſcribitur. Ratio eſt in promptu. Quia in eodem Concilio primatus honoris poſt Romanum Episcopum illi collatus eſt. Vnde colligere licet quanta eſſet in hoc communionis jure Romani Pontificis auctoritas, cum ad illius exemplum regiæ urbis Episcopus, tunc ad ſecundum gradum evectus, privilegio illo per ſolidum Orientem fruereſt, non autem per ſolam Thraciam, eſt ſpeciali quodam jure in ea Diœceſi auctus eſſet. Expuncto errore illo Socratis, advertenda eſt altera ejus hallucinatio, in eo quòd ſententiam canonis ſecundi cum lege Theodoſij permixcuit, cum tamen multum inter ſe diſſent. Limites Diœceſion à Synodo Nicæna præſcriptos violandos non eſſe, canone conſtituitur. Theodoſij verò lege, in Diœceſibus Episcopi deliguntur ad conſortium communionis, non autem ad jurisdictionem Patriarchalem exercendam. Quod patet ex ipſo legis contextu, ex eòque præcipuè, quòd in Orientali Diœceſi, ſeu in Patriarchatu Antiocheno, Pelagius Laodicenſis & Diodorus Tarſenſis designantur ad communionis vinculum; cum tamen ſupremi auctoritatis apex in Orientali Diœceſi ad Patriarcham Antiochenum pertineat ex canone Nicæno, & ex canone ſecundo Concilij Conſtantinopolitani. Eſt verò hęc Socrates aberraverit, non utique in pudendum errorem, qui à plerisque illi aſſingitur, prolapſus eſt, quaſi ſcripſerit Patriarchatus inſtitutos fuiſſe à ſecunda Synodo. quo ſenſu, paulò poſt Socratem, Patriarcharum nomen apud auctores eccleſiaſticos invaluit. Etenim cum Secunda Synodus auctoritatem eccleſiaſticam per Diœceſes diſtinctam à Nicæno Concilio repetiverit, & Socrates Diœceſion institutionem non tribuerit Secundæ Synodo, ſed Patriarcharum designationem per unamquamque Diœceſin, evidenter patet de illis Episcopis egiſſe Socratem, à quibus communionis conſortium penderet; præcipuè cum Episcoporum delectum lege Principis confirmatum ſcribat. Paulò poſt ætatem Socratis, Patriarcharum nomen inditum eſt Episcopis qui communionis & auctoritatis principatum in ſuis Diœceſibus tenerent.

XI. Porrò tres illæ Diœceſes, quas ſu-

præ recensui, Patriarchis Alexandrino vel Antiocheno non suberant. Asiatica Diocesis, in Notitia Imperij, decem provinciis constat, quæ Vicario Præfecti prætorio Orientis parebant; scilicet Pamphilia, Lydia, Helleponto, Pisidia, Lycaonia, Phrygia utraque, Lycia, Caria, & Insulis. Artamen in politica ecclesiastica ratione, Asiatica Diocesis undecim provincias complectebatur, teste Theodoro. Quod explicandum est à Theodosij lege, quæ Asiaticam Proconsularem ab Asiatica distinguit, licet eas in unum corpus, quoad statum & communionem ecclesiasticam, cogat. Itaque Asia Proconsulari adjecta ad decem provincias Asiaticæ Dioceseos, conficitur numerus undecim provinciarum ecclesiasticarum à Theodoro designatus. Asia, strictissimè sumpto vocabulo, à Romanis nomen accepit: qui regnum Attali Pergameni sibi testamento delatum cernentes, ditionem illam in provinciæ formam redegerunt; Asiaticamque de continentis nomine appellaverunt, teste Strabone. Ejus administrationi Proconsulem præfecerunt, qui magistratus continuatus est sub Imperio; quamvis statum Asiaticæ Proconsularis Constantinus Magnus immutaverit, ab ea recisus Lydia, Caria, Helleponto, & Cycladibus, quæ in speciale provinciarum nomen transierunt. Vnde factum ut Euphrasius, cum Asiaticæ recentioris Proconsulatum describeret, à Pergamo & ora maritima in continentem Caria tenus, & ad Tmolium montem ex parte Lydiæ porrexit. Sub Arcadio Helleponto & Insulæ redditæ sunt Proconsulari, ut patet ex Notitia Imperij. Solida Proconsularis Asiaticæ metropolis erat Ephesus; quæ in politica ecclesiastica in Asiaticam Diocesim eandem dignitatem retinuit, teste Chrysostomo. Adeo ut ei jus Patriarchicum tribuat Evagrius, cum scribit Timotheum Aelurum Ecclesiæ Ephesinæ jus Patriarchicum restituisse, quod ei Synodus Chalcedonensis ademerat.

Pontica Diocesis totum tractum à Bithynia usque ad Armeniam, adjecta Galatia, & Cappadocia, complectebatur; & Vicario parebat, quem Gregorius Nazianzenus *πονητικῆς διοικήσεως ὑπαρχον* vocat. In ratione Imperij è provinciis decem conflata erat, sed in dispositione ecclesiastica undecim provinciis constabat, teste Theodoro. cujus discriminis rationem reddimus alibi. Sedes præcipua Vicarij Ponticæ Dioceseos constituta est Cæsarea in Cappadocia. qua in urbe, quæ olim Mazaca, Reges Cappadocum lare fixerant, ut obser-

vat Strabo. Hinc Episcopi Cæsarea dignitas, qui solida Diocesi Ponticæ præerat, teste Nazianzeno. Vnde Basilio conciliatum Archiepiscopi Cæsarea nomen, & Alypio apud Photium. Quare Ponticæ Dioceseos synodum Tyanis sub Eusebio Episcopo Cæsarea celebratam refert Sotomenus, & Gerontium Nicomediensem Metropolitam in Bithynia ordinatum fuisse ab Helladio Cæsarea Episcopo. Literæ etiam Basilij extant invitantis ad Synodum Cæsarea habendam *τοῦς τῆς πονητικῆς διοικήσεως Ἐπισκόποις*.

Diocesis Thracica sex provinciis in laterculo Imperij & in Ecclesiæ notitia constabat: in qua, post deletum à Severo Byzantium, præcipuam dignitatem urbs Heracleæ sive Perinthi obtinuit, ut testantur Herodianus & Procopius. Inde quæ situs ejus Episcopo Exarchi Thraciæ titulus; quamvis deinde vis hujus administrationis in urbem regiam uberioribus privilegiis paulatim transcripta sit.

Quare non frustra monui canone Nicæno significari Dioceses Asiaticam, Ponticam, & Thracicam, quæ à tribus Patriarchis non penderent, sed synodis suis commissæ, Exarchos suos comiter colerent: Asiaticam Ephesinum, Ponticam Cæsareensem, Thracicam Heracleensem, deinde Constantinopolitanam. Vnde profectum ut hi tres Exarchi potiorem locum in subscriptionibus & sessionibus Generalium Conciliorum obtinerent. Quod videre est in Concilij Chalcedonensis confessu: qui sic dispositus erat, ut ante cancellos altaris in medio sederent Gloriosissimi Iudices, & amplissimus Senatus. Ab eorum lava, sedebant Legati Romani Pontificis, Anatolius Archiepiscopus Constantinopoleos, Maximus Antiochiæ, Thalassius Cæsarea, Stephanus Ephesi, & ceteri Episcopi Orientalis, Ponticæ, Asiaticæ, & Thracicæ Dioceseos, exceptis Palestinis. Ex quo loco patet Exarchos Dioceseos fuisse, Maximum quidem Antiochenum Orientalis, Thalassium Cæsareensem Ponticæ, Stephanum Ephesinum Asiaticæ, & Anatolium Constantinopolitanum Thracicæ. A parte dextra Indicum confidebant Dioscorus Archiepiscopus Alexandriæ, Juvenalis Hierosolymorum, Quintillus Heracleæ primæ Macedonia, vices agens Anastasij Thessalonicensis Episcopi, cum reliquis Episcopis Ægyptiacæ Dioceseos, quæ suberat Alexandrino, & Illiricane, quæ à Thessalonicensi Vicario Romani Pontificis regebatur. Ad hunc enim Anastasium elegantem illam epistolam decretalem dedit Leo Primus, quæ

Strabol. 11.

Photius in Bibl. Mem. 57. Synod. 1. 6. c. 11. l. 9. c. 6.

Basilij ep. 291. & 256.

Herod. in Severo Procop. l. 4. de Ædific. Iust.

A. D. 1. Concil. Chalced. 78. τῆς τῆς Ἀνατολικῆς καὶ πονητικῆς καὶ Ἀσιατικῆς καὶ Θρακικῆς τῆς ἑκαστῆς τῆς ἑκαστῆς.

Theod. l. 1. c. 18. de Asiaticæ Dioc. 1. c. 11. de Fid. Cathol.

Strabol. 11. c. 11. ἡμεῖς τῆς ἑκαστῆς τῆς ἑκαστῆς τῆς ἑκαστῆς τῆς ἑκαστῆς.

Chrysost. in ep. ad Ephesios. Evagri. l. 1. c. 15. τῆς ἑκαστῆς τῆς ἑκαστῆς τῆς ἑκαστῆς.

Gregor. Naz. De laudibus Basilij.

13. 1. c. 9.

roties laudatur. Aderant præterea in hoc latere Palæstini Episcopi, quos ab Orientali Diœcesi distractos Episcopus Hierosolymorum sibi asserebat. Ceterum Thracica Diœcesis jam tum à Constantinopolitano Episcopo pendebat, depulso Heracleensi. Quod per consequentiam è privilegio Primatus in ea Diœcesi facile invaluit, ad cuius synodum Constantinopolitana Ecclesia pertinebat. Quod in fraudem impulit Socratem, cum jura communionis per Thraciam Nectario tributa fuisse scripsit. Huc alludit epistola Marciani Imperatoris; qua præcipit Anatolio, ut accedat ad Concilium Chalcedonense unâ cum Episcopis sub sacerdotij sui cura constitutis, id est, cum Episcopis Thraciæ Diœceseos, quod ideo monui, ut ab inquisitione horum Episcoporum viri eruditi cessarent.

Idem sessionum ordo in superioribus Conciliis obtinuerat. Etenim in Synodo Ephesina, cui præfuit Cyrillus, post Iuvenalem Hierosolymorum sedent Memnon Ephesi, Flavianus Philipporum vicarius Ruffi Theſſalonicensis Episcopi, Firmus Cæsareæ Cappadociæ, & Theodotus An-cyræ. quamvis alibi, per errorem scriptoris, Theodotus antecedit. sed sententiæ latae contra Nestorium post Firmum subscripsit. In Ephesino Concilio sub Dioscoro, post priores Patriarchas sedent, & censent, Stephanus Ephesi, & Thalassius Episcopus Cæsareæ Cappadociæ. Quare videtur dubitandum non esse quin Diœcesionem Exarchi canone 11. CP. commemorati Episcopus Ephesi, Cæsareæ, & CP. adjecto Heracleensi, complectantur. Id ex eo valde juvatur, quod in Concilio Chalcedonensi Iudices unicuique Diœcesi Orientalis Imperij suum Patriarcham assignant. Non eo tamen inficias quin potiori jure in Diœceses suas tres illi eximij Patriarchæ uterentur; ita ut sola synodorum universa Diœceseos indictio, & Concilij *ægedela*, Exarchis ceteris competitivisse videatur. Quæ ratio componendæ contentions quæ viros eruditissimos etiam in hoc capite colliſit, non aliena à vero mihi esse videtur; atque adeo novis quibusdam argumentis hanc disputationem illustrandam censui. Ceterum transcripto Heracleensis Episcopi jure in Constantinopolitanum, duo reliqui Exarchi ab auctoritate sua dejecti sunt, cum sedes Constantinopolitana in Patriarchicam dignitatem evecta, trium istarum Diœcesionum administrationem liberam decreto Concilij Chalcedonensis obtinuit. Quæ immutatio effecit ut Orientales Ecclesiæ, quæ per quinque Diœceses porre-

ctæ erant, Ægypti, Orientis, Ponticæ, Asiæ, & Thraciæ, ad tres redactæ fuerint, scilicet Ægypti, Orientis, & Bosphori seu Thraciæ, id est, Constantinopoleos, apud Theodoretum, qui post Concilium Chalcedonense historiam scripsit.

XII. Sed ut repetam quæstionem initio propositam, non dissimulanda est insignis difficultas, quæ nostram sententiam videtur impugnare, in eo quod tres illos præcipuos Orbis Episcopos, Romæ, Alexandriæ, & Antiochiæ, quoad jus Patriarchicum inter se componi canone Nicæno contendit. Nodus in eo versatur, quod Alexandrini Episcopi auctoritas in ordinandis omnibus Ægypti Episcopis adversus Metletianos hoc canone constituta sit; ut farentur omnes eruditi, & egregiè probatur ex epistola synodica Concilij. Porro jure illo ordinandorum Episcoporum usum non fuisse Romanum Pontificem per omnes Occidentis provincias adeo certum est ut nec ipsorum Metropolitanarum ordinationem in plerisque provinciis sibi vindicavit. Ut explicatior sit hujus quæstionis enodatio, constituendi prius sunt Romanæ metropoleos fines. Neque enim existimo Ruffini ætate regionibus illis suburbicariis ad centesimum usque lapidem fuisse circumscriptos. Verat namque Notitia illa Vaticana vetus, quæ sexaginta novem episcopatus, ex quibus Romana provincia conflata erat, nobis exhibet; qui quidem non solum Latinam regionem, seu Campaniam recentiorem ad Sinuessam, Marfos seu Valerianam, Picenum, & Tusciam suburbicariam complectebantur, sed etiam Tusciam annonariam, Vmbriam, & Picenum annonarium; quas regiones Notitia illa vetus, barbara voce Marchiam Vmbriæ indiget, Marchiæ nomine utrumque Picenum comprehendendo. Fundus hujus meæ sententiæ est insignis locus epistolæ synodicæ Concilij Sardicensis, & alter Athanasij, ubi earum provinciarum Episcopi, qui Athanasio communicabant, recensentur, scilicet Romæ, Italiæ, Campaniæ, Calabriæ, Apuliæ, & ceterarum per Occidentem & Orientem provinciarum. Non poterant liquidius Romanæ provinciæ limites circumſcribi, qui ei à Vaticana Notitia tribuuntur. Italia hinc eam coërcet, inde Campania felix, & Capuana. Porro Italia, cujus metropolis erat civitas Mediolani, complectebatur eas provincias quæ Vicario Italiæ parebant, & porrigebantur usque ad Tusciæ annonariæ, Vmbriæ, & Piceni fines; ut docuit vir eruditissimus Pater Sirmundus. Campania verò, cujus metropolis

Theod. lib. 1. c. 14. Episcopi Occidentem non prius com Episcopi Ægypti, & Orientis, & Bosphori, & Thraciæ communicant videtur.

Vide lib. 6. cap. 4. §. 6.

Exstat apud Card. Baron. an. 1037.

Athanas. ep. ad Solitar. vii. ager. tot.

Part. 1. Conc. Chalced. c. 37. 016. *ἐκ τῆς ἐκκλησίας τῆς ἐν τῷ αἰγυπτῷ καὶ ἐν ὀριάνῃ καὶ ἐν βοσφῶνι καὶ ἐν θρακίᾳ.*

Syn. Ephes. T. 1. c. 1. editionis Patrum T. 1. c. 1. T. 1. c. 10. & 11.

Concil. Chalced. Act. 10.

Locus laudatus est §. 5. hujus capituli.

erat Capua, incipiebat à Sinuella ad Salarem Lucaniae fluvium. His autem finibus eae regiones ferè intercipiuntur, quibus provincia Romana constat in Notitia veteri Vaticana, cujus fides ex his Athanasij & Concilij Sardicenis locis egregiè illustratur.

CAPVT IV. Synopsis.

I. Ut satisfiat objectioni, docetur Romanum Pontificem esse Patriarcham Occidentis, deinde conferitur cum Alexandrino in ordinationibus. Ecclesiarum divisio in Orientales & Occidentales probatur plurimis testimoniis veterum.

II. Error eorum notatus qui Orientales Ecclesias ab Antiocheno Patriarchatu non distinguunt. Cui Oriens specialiter dictum tribuitur, è Concilio secundo, & Ephesino.

III. Fines Ecclesiarum Orientalium & Occidentalium, iidem qui olim Imperij. Thracia Orientalis accensa. Solidum Illyricum Occidenti.

IV. Antiqua divisio Imperij sub Diocletiano, Constantino, & Valentiniano. In confinis Illyrici & Thraciae, Ecclesiarum & Imperij limes; scilicet in Succorum angustiis, ex Ammiano, & Socrate, & ex Concilio Aquilejensi: ubi dictio Succorum restituitur. Constantinopolis vinculum Orientis & Occidentis, apud Nazianzenum.

V. Tomus Occidentalium in Concilio CP. explicatus. Asserta vetus lectio & Duxit.

SUPEREST ut jugulum causae petamus, & ut difficultati propositae satisfiat, duorum capitum probationi, quibus tota disputatio conficitur, nos accingamus. Quorum primum in eo versabitur, ut doceat Patriarchatum Occidentis à veteribus tributum fuisse Episcopo Romano: Alterum verò, quod fortasse à nullo tentatum fuit, componet Alexandrinum Episcopum cum Romano, in potissimo illo jure Patriarchico quod ordinationes Episcoporum respicit.

Quod attinet ad primam illam partem, nullo negotio veritas ejus instruetur, si testimoniis veterum rectè expensis ostendamus totius Ecclesiae corpus statim à Concilio Niceno in Orientales & Occidentales Ecclesias fuisse distributum, & Occidentalibus Ecclesiis nullum alium praefectum fuisse praeter Romanum Pontificem. Eminent illa hereditatis Christi in duas partes divisio temporibus Constantij Imperatoris; ita tamen ut altius, id est, à veteri consuetudine Ecclesiae, hujus divisionis origo repetatur ab Episcopis Orientalibus Synodi Sardicenis, quorum sunt haec verba:

Hanc novitatem moliebantur inducere, quam horret vetus consuetudo Ecclesiae, ne in Concilio

Orientales Episcopi quod forte statuisent, ab Episcopis Occidentalibus reficereetur; similiter quidquid Occidentalium partium Episcopi, ab Orientalibus solveretur. In eam sententiam Constantius Princeps rescripsit ad Concilium Ariminense, quod Episcopis è toto Occidente accitis constabat; Non enim de Orientalibus Episcopis in Concilio vestro patitur ratio aliquid definiri. Proinde super his tantum quae ad vos pertinere cognoscit gravitas vestra, tractare debetis. Non inquiri an justa sit Orientalium expositulatio, aut quod Constantius rescripto vetuit Occidentali Concilio, scilicet ne de rebus Orientalibus pronuntiaret; (qua de re dissertationem satis copiosam, si res usui futura sit, in publicum fortasse emitteremus) sed id tantum pertendo, eam fuisse illis, imò & superioribus temporibus, Ecclesiae disciplinam, ut Occidentales Ecclesiae in unum veluti corpus compactae, ab Orientalibus discernerentur. Et ne quis excipiat me testimoniis schismaticorum uti, laudabo ipsum Ambrosium & Aquileiense Concilium ex Episcopis Occidentalibus constatum, qui Aquileiam convenerant Imperatorum jussu. Querebatur Palladius Episcopus, Arrianae haereseos reus, se nisi generali & pleno Concilio respondere non posse, nempe absentibus sacerdotibus Orientis, ad quos Praefectus Italiae literas dederat, ut si vellent convenire, in potestate haberent. Excipit Ambrosius: Quia scierunt consuetudinem hujusmodi ut in Oriente Orientale esset Concilium, intra Occidentem Occidentalium, ideo putaverunt non esse veniendum. In ipsis etiam veterum Romanorum Pontificum Liberij, Damasi, Siricij, Innocentij, & Celestini epistolis, Occidentis Episcopi ab Episcopis Orientis sunt discreti. Haec divisio Gregorio Nazianzeno, ob simultates quae tunc temporis apud Episcopos vigeabant, adeo inauspicata visa est, ut Orientem & Occidentem, quemadmodum finibus & Imperiorum limitibus, ita etiam animis distractum iri pertimesceret. Invaluit tamen quotidiano Ecclesiarum usu illa discretio; ita ut Philippus Celestini Pontificis Legatus in Concilio Ephesino professus fuerit eam synodum constatam esse ex Episcopis Ecclesiae Orientalis & Occidentalis. Nihilque frequentius apud antiquos ecclesiasticos scriptores hoc Ecclesiarum discrimine inter legendum occurrit.

II. Vnum tamen est quod antiquitatis ecclesiasticae amantem hac in parte monitum velim; ne inconsulto in eum errorem incidat, in quem viri docti impegerunt, cum variis Orientis significationibus

Concil. Aquileiense sub Ambrosio.

Celestinus in ep. ad Nestor. Pelagianos reus unitae sententiae Orientis Occidentisque percussit. Liberius ep. xi. Episcopos Orientis ad sanam firmiterque manentem reversis cum Orthodoxis Occidentis Episcopis concordare. Damasus in ep. Syn. apud Theod. l. 2. c. 22. De hac ipsa fide cum Episcopis Orientis, cum Occidentis, pontificum una gloriari consuevit. Siricius in eo ad Him. c. 1. Quod etiam totius Orientis Occidentisque custodit. Innoc. in Decr. c. 51. Nos autem omnique per Orientales & Occidentales Ecclesias. Greg. in ep. ad Rom. l. 2. c. 10. xlviii. v. 1. Synodus etc. etc. etc. etc. Concil. Ephes. part. 2. Act. 3. etc. etc. etc. etc. etc.

Epistola Synodica Concilij Sardic. Orient. in Praefatione illius.

alibi e. d. cap. dicitur in prima omni parte ad 13. etc. etc.

lib. 4. cap. 6.

apud Card. etc. etc.

inf. ep. ad etc. etc.

non exactè perpensis, quæ de Orientis Ecclesijs generaliter dicuntur, Antiochenæ Ecclesiæ incantè tribuerunt. Etenim Oriens in dispositione Imperij Romani eas provincias omnes complectitur, ab ipsius Vespasiani temporibus, quæ à Thracia per Ægyptum & Asiam minorem usque ad Euphratem & Tigrim pertinent. Hæ provinciæ quinque Diœcesibus comprehendebantur, Thracia, Pontica, Asiana, Orientali, & Ægyptiaca, quæ magistratibus sibi præfectis parebant; ut superiore capite uberius dixi. Idem ordo servatus fuit in ecclesiastica disciplina; ita ut quemadmodum Ægypti Diœcesis in novem Metropolitanos divisâ, Alexandria Patriarcham colebat; sic Diœcesis Orientis specialiter dicti, quæ quindecim provincias complexa erat, ab Antiocheno Patriarcha regeretur. Itaque longè distant Orientis Ecclesiæ, cum Occidentalibus opponuntur, utpote quæ quinque Diœceses integras Orientales Imperij comprehendant, ab Orientis Ecclesijs, quando cum aliarum Diœceseon Episcopis, id est, Ægypti, Thraciæ, Ponticæ, & Asiænæ componuntur, ut fit canone 11. Constantinopolitani Concilij: *Orientis Episcopi Orientem tantum gubernent, servatis privilegijs quæ Nicænis canonibus Ecclesie Antiochene tributa sunt.* Inde est quod Ioannes Antiochenus, qui schismate Concilium Ephesinum vexavit, in Actis Conciliabuli dicitur *Episcopus Antiochie, quæ est Metropolis Anatolicæ Diœceseos.* Et ipsum Conciliabulum hæc se inferiptione jactat: *Sacra Synodus Diœceseos Orientalis, ceterique unâ cum ipsis ex diversis Diœcesibus & provinciis congregati.*

In Conc. Eph. c. 11. Act. 1. Ιωαννης Ἐπισκοπος τῆς Ἀντιοχείας ἡγουμένης τῆς ἀνατολικῆς διοικήσεως.
In Actis Conc. Eph. c. 11. Ιωαννης Ἐπισκοπος τῆς Ἀντιοχείας ἡγουμένης τῆς ἀνατολικῆς διοικήσεως.
In Actis Conc. Eph. c. 11. Ιωαννης Ἐπισκοπος τῆς Ἀντιοχείας ἡγουμένης τῆς ἀνατολικῆς διοικήσεως.

OBSERVATIO
STEPHANI BALUZII.

Sic Luitprandus in libro 11. cap. x11. loquens de Romano Imperatore Constantinopolitano post Leonem cognomine Sapientem, Anatolicas vocat gentes Orientales, Græco etiam verbo utens: *Primo quo Romanus suscepit imperium anno, nonnullæ ei gentes, præsertim ἀνατολικῆς, hoc est, Orientales, vise sunt rebellare.*

III. Id solum superest indagandum, quibus finibus Ecclesiæ Orientis & Occidentis regerentur. Sed statim occurrit canon 11. Concilij Constantinopolitani, toties laudatus, qui de hac re sollicitis curam omnem eximere potest. Convenerant Constantinopolim ex omnibus Orientalis Imperij provinciis, literis Theodosij Imperatoris evocati antistites, qui canone secun-

do Ecclesiarum Orientalium terminos præscripserunt; adeo ut eas intra Diœceses Thracicam, Ponticam, Asianam, Orientem, & Ægyptum coërcuerint, ac proinde ceteras omnes Diœceses Occidenti dimiserint, nempe Illyricum solidum, Italiam, Gallias, Britannias, Hispanias, & Africam, Scilicet, ut antè monui, iidem erant Imperij Orientalis limites & Ecclesiarum Orientalium. Thracia in confinio Illyrici constituta, Orienti accensebatur, ut Illyrici integra præfectura, quæ Macedoniam, Daciam, Achaïam, & ceteras quasdam provincias complectebatur, ad Occidentem pertinebat, æquè ac Africani litoris sex provinciæ; ut docuit Zozius. Thraciam Orienti Vespasianus Imperator addixerat, teste Eustathio. quod apud omnes deinde Principes obtinuit, qui Thraciam, licet freto Propontidis & Hellesponti ab Asia discretam, Orienti accesserunt. Imò & sub Theodosio Illyriciana Diœcesis in duas partes secta est; adeo ut Imperio Orientis accesserit Illyrici pars illa quæ Macedoniam & alias quasdam provincias continebat, ut patet è Iornande, & è Notitia utriusque Imperij, quæ fines Orientalis Illyrici & Occidentalis describit.

Zozimus lib. 3. Histor. Eust. in Dionys.

IV. Quæ immutatio nihil de Ecclesiarum statu detrivit. Itaque Illyrici & Thraciæ limites, ut olim Imperij utriusque, sic etiam Ecclesiarum fuere. Hanc divisionem Imperij primus tentavit Diocletianus, cum sibi & Galerio Maximino retinuit Orientem, regiâ constitutâ in urbe Nicomediensi, Occidentemque Constantio patri Constantini & Maximiano distribuit, datis huic, Illyrico, Italia, & Africa, illi Britannias, Hispanias, & Gallias, apud Socratem. Constantinus autem cum solidam, à morte Licinij, Romani Imperij suscepisset administrationem, & ei trium filiorum caritas esset antiquior quàm Reipublicæ cura, illis orbem testamento partitus est; ita tamen ut primus Occidentis partes, Constantius verò Orientis obtineret. Valentinianus senior secutus exemplum tam fœdæ divisionis, Valentem fratrem effusâ liberalitate consortem Imperij designavit, eique Asia & Ægypti tradidit dominatum, Europâ suæ ditioni reservatâ, ut inquit Theodoretus. Quod accuratius descripsit Sozomenus, qui antiquos utriusque Imperij limites immutatos non fuisse satis ostendit. Valenti, inquit, *tribuit provincias quæ ad Orientem sitæ sunt. Eas verò quæ ab Illyrico usque ad Oceanum Occidentalem, & eam quæ est ex adverso continentem, usque ad extre-*

Socr. l. 1. c. 6.

Socr. l. 1. c. 51. quod non tam præsertim

Theod. l. 4. c. 6.

Sozom. l. 4. c. 6.

ma

ma Africa sub sua potestate constituitur; id est, Praefecturas Italiae, sub qua continebatur Africa, Galliarum, & Illyrici. Hos Imperiorum limites Ammianus Marcellinus, qui sub Iuliano floruit, in confinio Illyrici & Thraciae, in ipsis Succorum montium angustiis locat. *Conserta*, inquit, *celforum montium summities Hami & Rhodopes, quorum alter ex ipsis Istri marginibus, alter ab Axij fluminis citeriori parte conjungit, in angustiis tumulosos collibus desinentes, Illyrios interscindunt & Thracas.* In iisdem Succorum angustiis Occidentalium Ecclesiarum fines constituit Concilij Aquileiensis epistola ad Theodosium; si locus illustris, qui cubat in mendo, nitore suo restituatur. *Equidem, inquit Patres, per occidentales partes duobus in angulis tantum, hoc est, in latere Daciae Ripensis ac Moesia, fidei obstrepi videbatur. Quibus tamen nunc, post Concilij sententiam, vestre favore clementiae opinamur illico consulendum. Per omnes autem tractus atque regiones ethnicorum claustris usque ad Oceanum manes intemerata fides. In Orientalibus autem partibus cognovimus quidem & quae sequuntur. Legendum prorsus est, a Succorum claustris, non ethnicorum.* In eam sententiam adnotavit Socrates dissidio Sardicenis Concilij, Orientalium & Occidentalium abruptam communionem; utriusque autem Ecclesiae confinium in Succorum montium angustiis, quae Illyrios dividunt a Thracibus, positum fuisse; quos ille montes *νοτιωνας* vocat; ita ut *ὑπο* fuerit *ὑπος τῆς νοτιωνίας*, ut inquit eleganter Socrates. Ad solutionem illam communionis, quae ob Maximi Cynici ordinationem inter Orientales & Occidentem intercesserat, & cui refarciendae operam dabat Concilium Constantinopolitanam, Gregorius Nazianzenus respicit, cum Occiduae & Orientalis orae velut nodum Constantinopolim esse Patribus congregatis pronuntiabat; quod hinc & inde extrema provinciarum capita pertingerent, & inde velut a communi fidei emporio refunderentur. Etenim Thracicam Diocesim hic scriptor velut appendicem Constantinopoleos intuebatur, & communionis interversae fideique afflictæ restitutionem hinc expectandam praese ferebat.

V. Sed ut nihil reliqui sit perveracitiae, docendum est secundum Patrum Constantinopolitanorum sententiam, pro Occidentalibus haberi eos qui circumscripti non sunt Diocesibus illis quinque, Thracica, Pontica, Asiana, Orientali, & Aegyptiaca. Quod patet e canonem quinto illius synodi, quo Libellus Occidentalium

approbatur, his verbis: *De Tomo Occidentalium. Nos etiam Antiochenos suscepimus, qui unam consentunt Patris & Filij & Spiritus sancti divinitatem.* Scio in controversiam adduci Tomum istum Occidentalium. Reputata etenim Zonarae & Balsamonis interpretatione, qui de canone fidei in Sardicensi Concilio promulgato verba illa accipiunt, Illustrissimus Card. Baronius de Damasi epistola synodica scripta ad Paulinum Antiochenum, quae refertur a Theodoro, hunc canonem accipiendam existimat. Quod viro erudito displicuit, qui exserte asserit locum esse mendosum: quoniam verba ista de Tomo Occidentalium, quae tituli vicem praestant, significare videntur canonem agere de nescio quo Occidentalium libello. At vero canon, inquit ille, nihil minus exsequitur; sed tantum approbat ea quae definitant Antiocheni, unam consentientes Patris & Filij & Spiritus sancti divinitatem. Vnde animum sumpsit antiquam lectionem movendi, ita ut Antiochenos substituerit Occidentalibus, id est, *Διθροσός*, ut ille quidem legit, *τοῖς δυτικοῖς*. In quo dupliciter peccatur; tum in sententia detorta & inconcinna, quam antiquae lectioni hujus canonis affigit; tum in nova omnino voce & omnibus scriptoribus incognita, quam ille comminiscitur, cum asserit Antiochenas voce hybrida, & a Syriaca deducta, *Dithicos* appellatos, quasi diceret *lucis confisos*, a luco Daphnensi, quo ornabatur Antiochia. Tenebras illas discutiet vera & sincera mens illius canonis, quae ita constitui & enarrari paucis verbis potest. Quod attinet ad epistolam Occidentalium, qua docent se communionem Antiochenorum amplecti, quia rectam fidem profitentur, etsi Meletij & Paulini schismate laborent, nos etiam eosdem Antiochenos jam antea suscepisse testamur, quia nobis constitit eos unam Patris & Filij & Spiritus sancti confiteri divinitatem. Vnde sequitur alium esse Tomum Occidentalium, qui commemoratur in hoc canone, ab epistola synodica Damasi ad Paulinum Antiochenum, vel saltem cum illa epistola aliam adjunctam fuisse ad Orientales Episcopos Constantinopoli congregatos. Nihil enim vetat quin eodem tempore & eodem exemplo perscripta & missa fuerit ad Paulinum & ad Synodum Constantinopolitanam. Inde etiam sequitur veterem omnium codicum lectionem non esse sollicitandam, quae *Δυτικοῖς* seu mavis Occidentales huic synodo cognitos exhibet. Nec est quod vir eruditissimus conjecturam suam fulciat ex emendatione tentata in Libello oblato contra Iban Edes-

C

Ammianus Marcellinus lib. 1. c. 1. & lib. 17. Succorum potestate angustiis Thraciae intermontium & Daciae.

Epistola 11. Conc. Aquil. edita d. V. C. Simondo in Append. ad Cod. Theod. pag. 74.

Socrates lib. 1. c. 14. & c. 15. & c. 16. & c. 17. & c. 18. & c. 19. & c. 20. & c. 21. & c. 22. & c. 23. & c. 24. & c. 25. & c. 26. & c. 27. & c. 28. & c. 29. & c. 30. & c. 31. & c. 32. & c. 33. & c. 34. & c. 35. & c. 36. & c. 37. & c. 38. & c. 39. & c. 40. & c. 41. & c. 42. & c. 43. & c. 44. & c. 45. & c. 46. & c. 47. & c. 48. & c. 49. & c. 50. & c. 51. & c. 52. & c. 53. & c. 54. & c. 55. & c. 56. & c. 57. & c. 58. & c. 59. & c. 60. & c. 61. & c. 62. & c. 63. & c. 64. & c. 65. & c. 66. & c. 67. & c. 68. & c. 69. & c. 70. & c. 71. & c. 72. & c. 73. & c. 74. & c. 75. & c. 76. & c. 77. & c. 78. & c. 79. & c. 80. & c. 81. & c. 82. & c. 83. & c. 84. & c. 85. & c. 86. & c. 87. & c. 88. & c. 89. & c. 90. & c. 91. & c. 92. & c. 93. & c. 94. & c. 95. & c. 96. & c. 97. & c. 98. & c. 99. & c. 100.

Gregor. Naz. orat. 1. c. 1. & c. 2. & c. 3. & c. 4. & c. 5. & c. 6. & c. 7. & c. 8. & c. 9. & c. 10. & c. 11. & c. 12. & c. 13. & c. 14. & c. 15. & c. 16. & c. 17. & c. 18. & c. 19. & c. 20. & c. 21. & c. 22. & c. 23. & c. 24. & c. 25. & c. 26. & c. 27. & c. 28. & c. 29. & c. 30. & c. 31. & c. 32. & c. 33. & c. 34. & c. 35. & c. 36. & c. 37. & c. 38. & c. 39. & c. 40. & c. 41. & c. 42. & c. 43. & c. 44. & c. 45. & c. 46. & c. 47. & c. 48. & c. 49. & c. 50. & c. 51. & c. 52. & c. 53. & c. 54. & c. 55. & c. 56. & c. 57. & c. 58. & c. 59. & c. 60. & c. 61. & c. 62. & c. 63. & c. 64. & c. 65. & c. 66. & c. 67. & c. 68. & c. 69. & c. 70. & c. 71. & c. 72. & c. 73. & c. 74. & c. 75. & c. 76. & c. 77. & c. 78. & c. 79. & c. 80. & c. 81. & c. 82. & c. 83. & c. 84. & c. 85. & c. 86. & c. 87. & c. 88. & c. 89. & c. 90. & c. 91. & c. 92. & c. 93. & c. 94. & c. 95. & c. 96. & c. 97. & c. 98. & c. 99. & c. 100.

Can. 5. Conc. Aquil. edita d. V. C. Simondo in Append. ad Cod. Theod. pag. 74.

Διθροσός τοῖς δυτικοῖς ἢ τῶν ἐκ τῆς ἀνατολῆς διττικῶν.

Zonaras & Balsamon in Comment. hujus can. Card. Baron. ad annum 381.

Petrus Van. Lect. l. 3. c. 1.

Zonaras & Balsamon in Comment. hujus can. Card. Baron. ad annum 381.

Socr. l. 1. c. 14.

Gregor. Naz. orat. 1. c. 1.

Theod. l. 4. c. 1.

can. 5. c. 1.

Refertur in Con-
cilio Chalced.

fenum in synodo Berytensi, ubi synodi Antiochena & Tyria, in ejus Episcopi causa habitæ, ἀνατολική dicuntur, & Δύτικη: quam ille in διήκων immutat, ut Antiochena eo vocabulo significetur. Sanè alia mens est Libelli, ubi Antiochena Synodus ἀνατολική dicitur, sive Orientalis, quia urbs Antiochia est metropolis Orientis. Tyria autem dicitur Δύτικη, seu Occidentalis, ratione habita situs quem Tyrus obtinet in Diœcesi Orientis. Phœnicia enim, ubi sita est Colonia Tyri, porrigitur ad partes occidentales Diœceses Orientales.

CAPUT V.

Synopsis.

I. Singule Orientis Diœceses suis Patriarchis & Exarchis commissa: Solida Occidentis Diœceses octo Romano Episcopo. Eo sensu explicata Majores Diœceses in Concilio Arelatenſi primo.

II. Romanus Pontifex caput Occidentis, à Basilio & Augustino, cujus locus explicatur, ex Hieronymo, Cyrillo Alexandrino, Concilio Ephesino.

III. Innocentius refert originem hujus institutionis. Illyricum sibi equè ac ceteras Diœceses vindicat.

IV. Romanus Pontifex Patriarcha dictus, etiam Occidentis, à Iustiniano, cujus locus explicatur.

V. Romani Episcopi Patriarcha nomen non sumpserunt, ex Gregorio; quanvis jure Patriarchico uterentur, & ab aliis dicerentur Patriarcha. Quinarius numerus Patriarcharum in Synodis sexta & octava.

I. **C**ONSTITUTA Ecclesiarum in Orientales & Occidentales divisione, necesse est ut statim cordato lectori veniat in mentem, aliquo disciplinae ordine earum administrationem constituisse. Quod si curiosius rimetur, statim inveniet, eodem modo quo. quinque illæ Orientis Diœceses ita suis Primatibus erant commissa ut Ægypto præesset Alexandrinus Patriarcha, Orienti Antiochenus, Asiæ Diœcesi Ephesinus Exarchus, Ponticæ verò, Cæsareæ in Cappadocia Episcopus, & Thracicæ Constantinopolitanus, qui tandem, ut dixi, tres istas Diœceses, Asiænam, Ponticam, & Thracicam decreto Concilij Chalcedonenſis suæ sedi asseruit, ita Diœceses Occidentis ea ratione Metropolitanis suis conceditæ fuerunt ut Romano Episcopo tanquam totius Occidentis Patriarchæ subessent: qui tantum à ceteris Patriarchis administratione distabat, quantum dignitate & auctoritate. Cujusque enim illorum potestas unius Diœceseos finibus coerceretur; integræ autem & solidæ totius Occidentis Diœceses Romani Episcopi auctoritate gubernabantur.

Hoc discrimen fortassè respiciebant Concilij Arelatenſis Sacerdotes, cum epistola sua ad Silvestrum testantur eum *Majores Diœceses* tenere; quia scilicet septemvel octo Occidentis diœceses obtinebat, nempe in Italia duas, Illyricum solidum, quod ex una Diœcesi in duas postea est discriptum, Gallias, Britannias, Hispanias, & Africam.

II. Sanè ne effusam illam Romani Pontificis administrationem commentus fuisse videar, laudabo testes omni exceptione majores, hinc Basilius ab Oriente, qui conceptis verbis Episcopum Romanum, *Occidentalium Corypheum* esse scribit, id est, illius Ecclesiæ principem, hinc verò, Augustinum ab Africa. Hic cum adversus Julianum Pelagianum testimonia Cypriani ex Africa, Irenæi, Rheticij, Olympij, Hilarij è Galliis, & Ambrosij ex Italia protulisset, ista verba subjungit: *An ideo contemendos putas, quia Occidentis Ecclesiæ sunt omnes, nec ullus in eis est commemoratus à nobis Orientis Episcopus? Quid ergo faciemus, cum illi Græci sint, nos Latini? Puto tibi eam partem orbis sufficere debere in qua primum Apostolorum suorum voluit Dominus gloriosissimo martyrio coronare. cui Ecclesiæ presidentem beatum Innocentium si audire voluisses, jam tunc periculosam juvenutem tuam Pelagianis laqueis exuisses.* Ecclesiæ quæ præsidebat Innocentius, nulla est alia quam Occidentalis, cujus solius hoc in loco mentionem facit Augustinus. ut frustra sint Novatores, qui ad Romanam hæc verba referunt, cujus ne meminit quidem. Certum quidem est ab Augustino Occidentalem Ecclesiam ex eo capite illustriorem reddi quòd Occidens ea sit orbis pars in qua Princeps Apostolorum martyrio confectus sit, ac proinde compositus cum Oriente primas partes dignitatis ferre debeat, unde sequatur, maximi ponderis esse debere adversus Pelagianos Innocentij sententiam, qui Occidentali Ecclesiæ præfideret. Basilio & Augustino addamus Hieronymum, qui epistola ad Marcum, *Hæreticum me, inquit, cum Occidente, hæreticum me cum Ægypto, hoc est, cum Damaso Petroque condemnent.* Quid apertius? Ut Ægyptum, tanquam specialem Alexandrini Patriarchæ Diœcesim, Petro Alexandria Episcopo tribuit Hieronymus, ita & Damaso Episcopo Romæ solidum Occidentem. In eam sententiam idem auctor, cum cœlibatum sacerdotum adversus hæreticos assereret, totiùsque Ecclesiæ consuetudinem, ad comprimendam novitatem testimonij pondere, advocaret, trium Patriarchatum limites describit. *Quid facient, inquit, Orientis Ecclesiæ, quid Ægypti,*

Basilius ep. ad
Augustinum

Aug. l. 1. contra
Jul. c. 1.

Hæres. adversus
Vigilant.

& sedis apostolice, qua aut virgines Clericos accipiunt, aut continentes; aut si uxores habuerunt, mariti esse desistunt. Si calculum ineamus, subductis ex solido orbe Romano Orientis Ecclesiis, id est, Antiochiæ, unâ cum Diocesibus Asiaticæ, Ponticæ, & Thracicæ, subducta deinde Ægypto, solæ superant Ecclesiæ sedis apostolicæ, id est, Occidentales, ut antè dicebamus. Ex eo est quòd Cyrillus Ioannem Antiochenum monet necessum esse ut ij omnes latam à Celestino Pontifice Romano adversus Nestorum sententiam sequantur qui Totius Occidentis communionem amplecti volunt. Etenim Occidentis provinciæ per Legatos ad Synodum Romanam convenerant, cui Celestinus præfuit, ut testatur ipsa Synodus Ephesina, cum de adventu Arcadij, Projecti, & Philippi Legatorum à Celestino & Synodo Occidentalium missorum referret ad Imperatores. Quare non dubitaverunt iidem Ephesini Concilij Patres, adversus procaciam Ioannis Antiocheni commoti, ad Principes hæc scribere: Per absurdam enim est ducentorum & decem sanctorum Episcoporum synodo, quibus & universa Occidentalium sanctorum Episcoporum multitudo, & per ipsos reliquis totus terrarum orbis consentit, triginta numero se opponere.

III. Innocentius ipse, quem Occidentali Ecclesiæ præsentem laudabat Augustinus, non solum earum Ecclesiarum principatum Romanæ sedi vindicat, sed hujus institutionis originem eò refert, quòd Occidentis Ecclesiæ à Petro, aut ejus in sede Romana successoribus, fuerint constitutæ. Præsertim, inquit ille, cum sit manifestum in omnem Italiam, Gallias, Hispanias, Africam, atque Siciliam, insulasque interjacentes, nullum instituisse Ecclesias, nisi eos quos venerabilis Apostolus Petrus, aut ejus successores, constituerunt sacerdotes. Aut legant si in iis provinciis alius Apostolorum invenitur aut legitur docuisse. Qui si non legunt, quia nusquam inveniunt; oportet eos hoc sequi quòd Ecclesia Romana custodit, à qua eos principium accepisse non dubium est; ne dum peregrinis assertionibus student, caput institutionum videantur omittere. Planè caput institutarum in Occidente Ecclesiarum Romanam Ecclesiam Innocentius vult haberi. Solæ desunt calculo nostro Illyricianæ Dioceseos Ecclesiæ, quarum hoc loco non meminit Innocentius. Certum est tamen eas æquè ac ceteras Occidentis provincias apostolicæ sedis constitutis paruisse, eamque sedem, ut Ecclesiarum Caput, excoluisse. Nolo mihi fidem haberi. Dicit pro se ipse Innocentius in ea epistola quam ad Rufum Episcopum Thessalonicæ (quæ

Illyrici metropolis erat) & ad ceteros Episcopos Macedoniæ dedit, cum eorum literis à Vitali Archidiacono delatis rescriberet: Adverti sedi apostolicæ, ad quam Relatio tanquam ad Caput Ecclesiarum missa currebat, aliquam fieri injuriam, cujus adhuc in ambiguum sententia duceatur. Quin & alio loco jure Patriarchico usus est Innocentius in retractando Bubalij & Tauriani Episcoporum Illyrici judicio. Ut dubitandi nullus possit superesse locus, quin per Illyricianam, æquè ac per ceteras Occidentis Dioceses, Pontificis Romani auctoritas Patriarchica explicaretur.

IV. Si quis verò morosus his testimoniis cedere nolit, nisi apertis verbis ab aliquo Pontificem Romanum Occidentis Patriarcham pronuntiatum fuisse ostendamus, etiam hac in parte morem illi geremus. In Concilio Chalcedonensi Leo disertè Patriarcha veteris & magnæ Romæ dicitur, & in literis Iustini Imperatoris, Hormisdæ Pontifex, Patriarcha quoque appellatur. Præterea Iustinianus anno D X L I. cum Patriarchas quinque recenseret, primo loco meminit Patriarchæ Hespericæ, & Romæ. Hæreticis ascribit eos qui non sunt membrum sanctæ Dei catholicæ & apostolicæ Ecclesiæ in qua omnes concorditer sanctissimi Episcopi, & totius orbis terrarum Patriarche, scilicet Hespericæ, & Romanæ, & hujus regie civitatis, & Alexandriae, & Theopoleos, (id est, Antiochiæ) & Hierosolymorum, & omnes qui sub eis constituti sunt sanctissimi Episcopi, apostolicam predicant fidem atque traditionem. Hesperiam in Notis ad hunc locum non sincerè viri docti Italiam reddunt, ac si Patriarcha Italiæ tantum censendus esset Episcopus Romanus. Cui ergo cedent ceteræ Occidentis provinciæ? Et qua ratione, si eas à Romano Patriarchatu excipias, omnes totius orbis tractus quinque Patriarchis suberunt; ut Iustinianus hac Novella contendit? Itaque Hesperia Occidentem significat. Qua voce usus est antiquus Novellarum interpres, utpote à mediæ ætatis scriptoribus frequentissimè usurpata, ad significandos Occidentis tractus; etsi apud veteres & alios quoque auctores Italiam non raro significet. Quo sensu apud Theodoretum Occidentales Episcopi οἱ τῆς ἑσπερίας dicuntur, & ἑσπερίοι apud Socratem. Fortasse sincerior est lectio Scrimgerianæ editionis, quæ Patriarchatum Romanum non dividit in Hesperiam & Romam: sed uno membro complectitur ἑσπερίας ὁμώνυμης, id est, Occidentalis Romæ; ut distinguatur à Nova Roma Orientalis Imperij, quæ quidem à Synesio Orientalis Roma dicitur, quemad-

Decret. c. 35.

Vide Addit. ad cap. xviii. lib. v.

Act. 1. Synod. Chalced.

Nov. 109. de privilegiis doctorum hæreticorum. In Notis ad No. Iust.

V. Cl. Dionysius Gothofr. in Notis ad No. Iust.

Nov. 111. dicitur Patriarcha ὁμώνυμης ὁμώνυμης, C. de sum. Trin. Theodoretus l. 1. c. 23. Socrat. l. 1. c. 29.

Epist. Cyrill. in Concil. Ephes. p. 1. cap. 22. ubi dicitur quod omnes qui sub eis constituti sunt sanctissimi Episcopi, apostolicam predicant fidem atque traditionem.

Epist. Conc. p. 1. Act. in Relatio ne ad Imper. Justinianum. In epistola ad Rufum Episcopum Thessalonicæ.

Innoc. in epist. ad Decret. Eugub.

Innoc. ep. 22. & in Decretis cap. 19.

nos ex eorum synodo quotannis Romam fraterno sociandos Concilio indissimulanter occurrere debere. Hinc profectum ut in Synodo Romana sub Symmacho, quam Rex Theodoricus ex omnibus Italiae provinciis coegerat, rectè observatum fuerit, hanc synodum ab ipso Papa convocari debuisse: cujus voluntatem intercessisse scripto docuit Theodoricus.

IV. Vnus tantum superest, quem eximere oportet à lectoris animo, scrupulus, unde ortum habuerit hæc Synodus Romana Italiae finibus circumscripta. Possem veteri consuetudine me tueri; quæ sanè huic institutioni, ut & ceteris ecclesiasticæ disciplinæ articulis, incrementum dedit. Sed fortasse non ineptè hujus conventus originem inde repetere possumus, quòd ad profigendam Pauli Samosatensis hæresim ab Aureliano Imperatore constitutum fuit ut Italiae Episcopi Romam de hac quæstione tractaturi se conferrent. Etsi enim evocandorum Episcoporum jus Romanæ sedis concedamus, nemo tamen inficiabitur quin cœtus frequens Romæ haberi vix posset sub paganorum Principum imperio, nisi cogendi Concilij gratiam Imperatores facerent. Quod cum ab Aureliano imperatum occasione unius causæ fuisset, præjudicio suo synodum ex Romana & Italica permixtam constituit, ante Nicæni Concilij tempora. Cum enim Paulus Samosatensis Antiochiæ Episcopus, duplici synodo Antiochena damnatus, domo episcopali abscedere nolleret, Aurelianus interpellatus hac de re præcepit ut domus Ecclesiæ illis tribueretur quibus Christiani Italiae & Urbis Romæ Episcopi per literas tribuendam præscribebant, teste Eusebio. Sanè ante hoc tempus (quod incidit in annum CCXCII.) Italiae Episcopi seorsim à Romanis conveniebant; ut factum est cum damnatus est Novatianus anno CCLV. à synodis Romana, Italica, & Africana; quamvis deinde ab iis Relatio missa fuerit ad Cornelium Romanum Episcopum, qui hac de re suis literis monuit Fabium Antiochenum. Sanè si extaret integra Cornelij epistola, cujus nobiliora fragmenta protulit Eusebius, fines utrique synodo Romanæ & Italicæ, quos tunc temporis obtinebant, sine ullis ambagibus assignaremus. In extrema enim epistola (ut testatur Eusebius) Episcopos, qui Romam profecti, Novatiani dementiam condemnabant, & Ecclesias, quibus singuli præerant, Cornelius recenserebat. At tamen nemo est qui sibi persuadere non possit Romanam synodum iis Episcopis constituisse qui non solum sub metropoli

degebant, sed etiam ceteris quibusdam, qui per Campaniæ oras, Brutios, & Apuliam erant constituti, Italicam verò ex iis conflaram Episcopis qui provincias Italiae Transpadanas incolerent. Sanè ad Italicam synodum è pluribus provinciis convenierant Episcopi; ut ipsa docet nominis significatio, quod uni Italiae provinciæ tribui non solet. Cum autem urbis alicujus celebritas tot Episcopos variarum provinciarum in unam synodum Italicam coegerit, par est etiam credere Romanæ civitatis dignitatem, imò & ipsius Pontificis, non adeo neglectam, quin è pluribus etiam Italiae provinciis synodo Romanæ frequentes adessent Episcopi. Et ut apertius promam quod sentio, planè mihi persuadeo ipsius Cornelij tempore, in ecclesiasticæ disciplinæ ordine, duas veluti Dioceses apud Italiam constitutas fuisse, è quibus Italica & Romana synodus constarent: quæ liquidius patuerunt, cum Italia lege Constantini duobus Vicariis Præfecti prætorio est assignata, quorum alteri sedes esset Mediolani, alteri verò Romæ.

CAPVT VII.

Synopsis.

I. Ordinatio Episcoporum pertinet ad Patriarchas. Restricta ad Metropolitanos in Patriarchatus Constantinopolitani institutione. Antiquis Patriarchis omnium Episcoporum ordinatio competebat; ut Antiocheno, ex Innocentio.

II. Et Alexandrino in solida Diocesi Aegyptiaca. Quod Metropolitanorum iura non omnino tollebat, ex Concilio Nicæno, & Syneso.

III. Idem jus competebat Romano in provincia Urbicaria. Antiqua regula, qui pertinent ad synodum, pertinent ad consecrationem, probatur ex Novella Iustiniani, que emendatur. Dubitatur de Italica Dioceseos Episcopis, & de ipsis Metropolitanis Mediolanensibus & Aquileiensibus.

IV. Urbicaria autem Dioceseos Episcopos ordinatos ab Episcopo Romæ docetur è Celestino. Metropolitanis in Urbicaria Diocesi.

V. Eorum iura servata in ordinationibus Episcoporum, ad exemplum Alexandrini Episcopi; & Thessalonicensis, qui erat Vicarius Romani in Illyrico.

VI. Brevis & nova interpretatio canonis sexti Nicæni, ex Rufino. Idem jus Alexandrino in Aegyptiaca Diocesi competit, quod Romano in Urbicaria. In ceteris non componuntur invicem. Novatorum argutia refellitur nova responsione.

VII. Patriarchicum jus Romani Pontificis in reliquis provinciis Occidentis verabatur præcipuè in majoribus causis. Concilia Dioceseon Occidentalium conjuncta cum Romano per Relationes & Legatos.

VIII. Gallicanam Ecclesiam jus illud Patriarchicum semper amplexam esse docetur aliquot testimoniis selectis. Quod obtinuit in prima, secunda, & tertia Regum Dynastia.

Euseb. lib. 7.
Hist. c. 24. Quæ
dam vñ iura
sunt in
eis quæ
sunt in
synodo
Romana
Episcopis
tribuentur
quibus
Christiani
Italiae
& Urbis
Romæ
Episcopi
per literas
tribuendam
præscribe-
bant, teste
Eusebio. Sanè
ante hoc
tempus
(quod incidit
in annum
CCXCII.)
Italiae
Episcopi
seorsim à
Romanis
convenie-
bant; ut
factum est
cum
damnatus
est
Novatianus
anno
CCLV. à
synodis
Romana,
Italica,
& Africana;

I. **N**UNC de jure ordinationum tractandum est; quod Patriarchis adeo competit, singulari quodam privilegio, ut cum ad honorem Primatus, quo fruebatur Episcopus Constantinopolitanus, facta est auctoritatis illius Patriarchicæ accessio ex Decreto Concilij Chalcedonensis, saltem Metropolitanorum omnium, qui præerant viginti septem provinciis trium Dioceseon Thraciæ, Asiæ, & Ponticæ, ordinationes illi addictæ fuerint; aut celebrandæ ab ipso Patriarcha in urbe regia, aut ejus mandato in provinciis; ut docet canon xxviii. Concilij Chalcedonensis, & Magistratum interlocutio, quæ extat inter Acta Concilij. Recisa est tunc aliquo pacto plena illa, quæ ad Patriarchas spectat, ordinandorum Episcoporum potestas, ut novæ auctoritati fovendæ faciles se præberent provinciarum Metropolitanorum. Alioqui certum est antiquis illis & majorum gentium Patriarchis ordinationes omnium Episcoporum, non tantum Metropolitanorum, competivisse. Id apertè docet Innocentius primus; qui Alexandro Antiocheno Episcopo, hac de re consultus, ita rescripsit: *Itaque arbitramur, frater carissime, ut sicut Metropolitanos auctoritate ordinare singulari, sic & ceteros non sine permisso conscientiaque tua sinas Episcopos procreari. In quibus hunc modum rectè servabis, ut longè posteros literis datis ordinari censeas ab his qui nunc eos suotantum ordinant arbitrati. Vicinos autem, si aestimas, ad manus impositionem tuæ gratiæ statuas pervenire. Quorum enim te maxima expectat cura, præcipuè tuum debent mereri judicium. Non novum jus aliquod constituit Innocentius, etsi Metropolitanos Diocesis Antiochenæ à quasi possessione ordinationum episcopaliū depellat; sed jus quæsitum sedi Antiochenæ à synodo Nicæna, & temporis injuria quodammodo interversum restituit. Præfatur enim Innocentius, Antiochenam Ecclesiam non super aliquam provinciam, sed super Diocesium suam à Nicæno Concilio constitutam. Vnde sibi argumentum parat ad ordinationes Episcoporum totius Dioceseos, Antiochenæ sedi addicendas.*

II. Quod attinet ad Alexandrinum Episcopum; ex synodi epistola patet, omnes Episcopos Ægypti, ejus decreto ordinatos. Sed illustrior erit hujus rei probatio, si testimonia Synesij expendantur. Pentapolitana regio Cyrenensium, urbi Ptolemæidi suberat, ut totius provinciæ metropolitani. Metropolitanam illam Ecclesiam Synesius obtinebat, & jure suo provincialium

Episcoporum curam gerebat, adeo ut & in eorum mores & ordinationum vitia inquireret. Ius tamen constituendorum Episcoporum suæ provinciæ non sibi arrogat, sed Alexandrinæ sedi ex antiquis moribus; ea tamen lege, ut ordinandus Episcopus suffragio Cleri & populi electus, à Metropolitanò primùm sit approbatus, deinde Alexandrini Episcopi decreto manus impositionem suscipiat. Vnde pater summa Episcopi Alexandrini auctoritas; ita tamen, contrà quàm plerisque videatur, ut Metropolitanò dignitas non sit omnino neglecta, cui sollicitudo totius provinciæ immineret; adeo ut & synodum provinciæ cogere possit, quemadmodum à Synesio factum sæpissime; etsi omnia majoris momenti ad Patriarcham sint referenda. Quæ dixi, perspecta erunt è duobus Synesij locis. Alter est de Palæbiscæ in Pentapolitana provincia Episcopo: *Quamobrem unum illum & so-*

III. Sanè ex comparatione Alexandrinæ & Antiochenæ sedis cum Ecclesia Romana, (quæ inita est, ut initio monui, in iis quæ ad jura Patriarchicæ pertinent) nulli dubium esse poterit quin Episcoporum ordinationes, non solum in provincia Romana, quo jure quamplures Metropolitanò potiebantur, sed etiam in vicinis quibusdam provinciis obrineret. De provinciis Urbicariis, id est, de provinciis illis decem quæ Vicario urbis parebant, & per Campaniam, Brutios, Apuliam, Calabria, ad Siciliam usque protendebantur, non est aliquis dubitandi locus. Ut enim Diocesis Orientalis addicta fuit Antiocheno Episcopo à Nicæna synodo, unde jura ordinationum sequebantur, quemadmodum nos docuit Innocentius; ita etiam Diocesis Urbicaria saltem, Urbis Episcopo concessa fuit à synodo Nicæna, unde etiam ordinationum jura per decem illas provincias constituuntur. Hoc etiam alio argumento conficietur, quod nobilioribus ingeniis gratum futurum existimo. Veteris disciplinæ hoc erat præcipuum

Canon 14. Concilij Chalcedonensis. Act. 16. n. 91. 92. 93. 94. 95. 96. 97. 98. 99. 100.

Innoc. in Decreto cap. 41.

Epistola Nicæni Conc. ad Alexandrinum apud Theodor. lib. 1. cap. 9. Synesij de Urbis Episcopi potestate. Synesij de Urbis Episcopi potestate.

Synesius ep. 67. ad Theophilum.

Synesius ep. 67. ad Theophilum.

Provincia Urbicaria eo esse que Vicario Urbis parebant dicitur apud Synesium V. Cl. R. P. Luc. Sirmondum.

caput, ut synodus se sisterent Episcopi apud eum cujus arbitratu ordinati erant. Vnde profectum est ut pertinere ad alicujus Concilium, vel ad consecrationem, promiscuè & passim dicantur Episcopi qui à Primatibus suis pendent. Hinc est quòd Iustinianus

Nov. 117. c. 4. *Novellam synodalem sibi maxime...*
Photius T. 8. Nomoc. c. 8. *Novellam synodalem...*

Novella sua secundum Canones statuat convenire apud beatissimos Patriarchas illos qui ab ipsis ordinati sunt, & qui non habent jus alios Episcopos ordinandi: ut apud sanctissimos Metropolitanos cujusque provincie eos qui ab eis sunt ordinati. Quam Constitutionem ita Photius in Nomocanone interpretatur, ut Metropolitanorum synodos apud Patriarchas, & Episcoporum apud Metropolitanos cogendas esse dicat. Ex qua Photij explicatione colligitur elegans restitutio in contextu Novellæ Iustinianæ, deletâ particulâ *ut*, ut descripti sint Metropolitanis his verbis: *Ij qui à Patriarchis ordinati sunt, & habent jus alios ordinandi.* Alioqui si negationem retineas, nullus erit verborum illorum sensus.

Balsam in Supplem. ad canon. Synod. in Trullo.

Non enim moror Balsamonis explicationem, qui de Archiepiscopis & Metropolitanis, quibus nulli subsunt Episcopi, Iustiniani Novellam interpretatur. Nondum enim invaluerat nupera illa & à posterioribus Principibus Græcorum excogitata Archiepiscoporum dignitas, qui à Metropolitanorum synodo resecti, nullis Episcopis præerant. qua de re alibi, Porro cum superius synodorum conventum tam Urbicariæ Diœceseos, quàm Italicæ, speciali jure ex antiqua consuetudine Romæ sæpe habitum demonstraverimus, quid aliud inde consequi potest, quàm Episcopos earum provinciarum ab Episcopo Romano, aut ejus decreto, ordinatos fuisse? Hæreo in Episcopis Italicæ Diœceseos, quibus manum impostam in Mediolanensi provincia ab Ambrosio docent ejus epistolæ, & idem ab Aquileiensi usurpatum. Nec mirum, cum Italica illa synodus ad Romanam Aureliani Principis tempore accesserit, ut antè dicebamus, ideòque par. erat jus integrum servari Metropolitanis in suos Episcopos. Sanè de ipsis Metropolitanarum sedium Episcopis in Italica Diœcesi, decreto Romani Pontificis ad manus impositionem venisse tentari posset è Pelagio & Gregorij Regesto, qui auctoritatem ordinandæ Mediolanensis & Aquileiensis Ecclesiæ suæ sedi ex antiqua consuetudine vindicant, quamvis non me lateat quid possit in contrarium dici.

Gregor. lib. 2. epist. 11. c. Illud est. 11. q. 1. c. Pudenda. 14. q. 1. Vide lib. 6. cap. 4. §. 7.

IV. De Urbicariæ autem Diœceseos Episcopis, qui ab ipsa nascentis Ecclesiæ origine se Urbis synodo sstebant, dubitare non sinit Celestinus Pontifex, qui Apuliæ & Calabriae ordinationes sibi arrogat: Au-

divimus quasdam propriis destitutas rectoribus civitates, Episcopos sibi petere velle de laicis, tantumque fastigium tam vile credere, ut hoc his, qui non Deo, sed seculo militaverunt, estimet nos posse conferre, non solum malè de suis Clericis, in quorum contemptum hoc faciunt, judicantes, sed de nobis pessimè, quos credunt hoc posse facere, sentientes. Itaque non solius Metropolitanis Episcopi, sed omnium Episcoporum per illas provincias constitutorum ordinationes sibi asserit. Metropolitanis Episcopi mentionem feci; quia viris eruditis assentiri non possum, qui provincias istas Metropolitanis destitutas fuisse putant, cum vera ratio in contrariam sententiam impellere debeat. Etenim cuique provincie suus præesse debet Metropolitanus; ut decrevit Nicæna Synodus, & Innocentius atque Leo suis Decretis sanxerunt. Si ergo in provinciarum censum Campaniam, Calabriam, Apuliam, Brutios, Siciliam, & Sardiniam alciverimus, confecta erit probatio. Atqui Athanasius Campaniam, Apuliam, & Calabriam iis provinciis annumerat quæ ejus communionem retinuerant. De Apulia liquidò Innocentius his verbis: *Innocentius Agapeto, Macedonio, & Mariano Episcopis Apulis. Multa in provincia vestra contra canones ecclesiasticos decretaque majorum usurpari à plurimis, & relationes diversorum & suggestiones fidsissime retulerunt.* Idem Episcopis per Brutios literas suas dedit. Calabriæ, Siciliæ, Sardinie Metropolitanos videre est in Gregorij regestis, & provinciarum Campaniæ, Calabriæ, Brutiorum, & Siciliæ Episcopos in subscriptionibus epistolæ synodice illius Concilij quod ab Agathone habitum est Romæ. Non me latet quin objici possit non fuisse perpetuum ut singulis provinciis civilibus, quæ aliquando angustissimis limitibus sinebantur, sui præessent Metropolitanis; imò verò in dicta Concilij Romani synodica epistola Picenum & Tusciam inter provincias Italiæ describi, quarum tamen maxima portio in ordine ecclesiastico à Romana metropoli penderet. Sed illud non impedit quin extra Romanam metropolim, cujus fines ex veteri Notitia & ex Athanasio descriptimus, necessariò assignandæ sint aliæ metropoles. Restant enim in Italia continenti quatuor provincie, Campania scilicet, quæ à Consulari, Samnium, quod à Præside regebatur, Apulia, cum adjuncta Calabria, quæ Correctori suberat; & Brutia, cum Lucania, quæ alteri Correctori parebat. Ex Insulis, Sicilia erat sub Consulari, Sardinia, & Corsica, sub suis singulæ Præsibus. Quin Siciliæ administrationem ecclesiasticam

Celestinus metropolitanis Episcopis per Apuliam & Calabriam constituit.

Nic. Syn. c. 1. Innoc. in Decr. c. 10. Leo in Decr. c. 31. & in ep. 11. c. 4.

Athan. in ep. ad solit.

Innoc. in ep. ad Apulos.

Idem ad Brutios.

Gregor. in regestis Ep. syn. Concil. Rom. sub Agathone. in Actis Concilij facti.

cam obtineret Metropolita Syracusarum, dubitare non sinit epistola Constantini Imperatoris ad Chrestum Syracusanum, apud Eusebium, neque de Calaritano Episcopo Sardiniae Metropolita Theoderus. Capuam verò Campaniae metropolim fuisse disertis verbis testatur Athanasius: quae tamen minuta capite pristinam dignitatem circa annum DCCCCLXX. recuperavit, beneficio Ioannis Papae. Urbem autem Rhegium, quae in Brutia sita est, metropoleos dignitate ornatam fuisse discimus ex Notitia veteri Ecclesiae Constantinopolitanae; quae inter metropoles avulsas à Romana Diocesi, Syracusas recenset, atque Rhegium, ex Italiae provincis. Non est tamen dissimulandum, in eadem Diatyposi seu laterculo provinciarum, Metropolitam Rhegij collocatum esse in ordine trigesimo secundo Metropolitanarum qui à sede Constantinopolitana pendent, in scriptumque Calabriae Metropolitam; cum tamen, ut dixi, Rhegij civitas sita sit in provincia Brutiae. Vnde nolim aliquis colligat mendum irrepsisse in textum, sed innovationem factam fuisse in provinciarum Italiae inferioris appellatione & tributione. Perseverabat adhuc, Agathonis Papae temporibus, provinciarum Calabriae & Brutiae antiqua distinctio. Etenim in subscriptionibus epistolae synodicae Concilij Romani recensentur inter Episcopos provinciae Calabriae, Locrensis, Tarentinus, Thurinus, Taurianus, Tropeianus, Vibonensis, & Hydruntinus in contextu Graeco melius quam in contextu Latino, ubi provinciae Brutiorum adscribitur. Inter Episcopos verò provinciae Brutiorum annumerantur Consentinus, Crotonensis, Scyllacensis, & Tempusanus. Sed quadraginta sex posthac annis, pars illa Italiae quae ab Imperatoribus Constantinopolitanis retenta est, Calabriae nomen est indepta. Quod probatur eximè duobus testimoniis Hadriani, & Eginhardi. Hic enim ait Carolum Magnum obtinuisse Italiam totam, quae ab Augusta Praetoria, usque in Calabriae inferiorem, in qua Graecorum & Beneventanorum consistat esse confinia. Beneventum est urbs primaria Samnij, cuius Ducatus portio quaedam Apuliae & Lucaniae fortasse erat adjuncta. Ceterum Calabriae nomine tunc Brutia, Lucania, Apulia, & Calabria specialiter dicta, significabantur. Similis huic locus apud Hadrianum I. qui ad Carolum scripsit, Adalgisum Ducem accessisse ad Missos Imperatoris (scilicet Graeci) in partibus Calabriae, juxta confinium Ducatus Beneventani. Hinc factum ut in Diatyposi Graeca, Rhegium dicatur metropolis

Calabriae; quamvis pertineat ad provinciam Brutiae, non autem ad Calabriae specialiter dictam. Duodecim autem episcopatus huic metropoli adscripti in illa Diatyposi, partim siti sunt in Brutia, ut Consentiae, Crotonae, Scyllacij, qui provinciae Brutiae accensentur in synodica Concilij Romani sub Agathone; partim siti sunt in Calabria, ut Locrensis, Vibonensis, Taurianus, & Tropeianus, qui inter Episcopos Calabriae describuntur in dicta epistola. In Calabria antiqua, & in Apulia, duae metropoles excitatae videntur à Graecis post tempora Leonis Isauri, Hydruntina scilicet, & Sanctae Severinae. Earum meminuit Diatyposis Leonis Philosophi, quae nupero Graecorum invento nullum episcopatum Hydruntinae subijcit; sanctae Severinae verò Metropoli, quae Calabriae quoque dicitur, quatuor episcopatus submittit, quorum unus est Acherontinus in Apulia. Ea tempestate ceteri episcopatus, ut Barenfis, Brundusinus, alique in Apulia, distracti erant ab Imperio CP. per Ludovicum II. Imperatorem, Lotharij filium. Si Notitia vetus provinciarum Italiae in manus nostras incidisset, certiore antiquae dispositionis ecclesiae descriptionem dedissemus. Interim quod ad praesens institutum attinet, certum est comparisonem Alexandrini Episcopi, cum Romano non ruituram, etsi pauciores Metropolitanos in Diocesi Urbicaria constitueremus; cum ea comparatio in eo praecipue versetur, quod utriusque Dioceses suas pleno jure administrarent.

V. Ordinationes verò eo modo ab Episcopo Romano in iis provinciis celebratas, quem sequebatur Alexandrina Ecclesia, necesse est, nempe ut electis Cleri & populi consensu Episcopis, Metropolitanis primum accederet auctoritas, deinde ad ejus Relationem Decretum apostolicae sedis interponeretur. Eo jure usos fuisse Metropolitanos Aegyptiacae Dioceseos docebat Synesius. Et hunc morem servatum in Diocesi Illyricana Occidentalis Ecclesiae docet Leo Pontifex in epistola ad Anastasium Thessalonicensem Episcopum, illius Dioceseos praefectum; cui vices suas Leo delegarat, ut sedis Thessalonicensis dignitas, apostolicae auctoritate auferretur: *De persona autem consecrandi Episcopi, & de Cleri plebisque consensu, Metropolitanus Episcopus ad fraternitatem tuam referat, quodque in provincia bene placuit scire se faciat, ut ordinationem rite celebrandam tua quoque firmiter auctoritas, quae rectis dispositionibus nihil morae aut difficultatis debet afferre, ne gregibus Domini dñi*

D

Leo in epist. ad Anast. Thessal. & in Decret. c. 36.

Episcopi...

Falsch. l. r. c. v. Theod. lib. 2. c.

Athanas. ep. ad sol. Leo Officium.

Diatyposis Leonis Philostorgij.

Nic. Syn. 4. lib. 1. c. 10. Leo in Decret. 1. & in ep. 11. c. 4.

Athanas. in ep. ad sol. c. 10.

Innoc. in ep. ad Apulios.

dem ad Basilium.

Anno 610. In synodica epist. Concilij Rom. sub Agathone. Ad. iv. c. 13. c. 13. c. 13.

ergo. in epist. p. 37. c. 10. c. 10. c. 10. c. 10.

Anno 726.

Epist. in Vita Caroli.

Hadrianus I. ep. ad Carolum in Codice Constantino.

desis cura pastorum. Vnde colligitur eundem ordinem observatum in Diœcesi Vrbicaria, seu in decem provinciis suburbicariis.

V I. Quare, ut explicatio canonis sexti in pauca contrahatur, rectissimè & ex usu recepto Rufinus componi inter se Alexandrinum & Romanum Episcopum in eo scripsit, quòd ille Ægyptiacæ Diœceos *Ἐπίσκοπος* habere debeat, eodem jure quo Episcopus Romanus utebatur in Diœcesi Vrbicaria, seu ut Rufinus elegantissimè loquitur, in *Ecclesiis suburbicariis*, id est, in iis Ecclesiis quæ decem provinciis suburbicariis continebantur. Earum enim provinciarum & synodus, & ordinatio, & plena liberâque administratio ad Episcopum Romanum pertinebat, ut Episcopo Alexandrino in Ægyptiaca Diœcesi, & Antiocheno in Orientali. Sapienter autem Rufinus comparationem his finibus coërcuit, quia scilicet uberiori jure fruebatur Romanus Pontifex quàm ceteri Diœcefeon singularum Exarchi. Etenim & plures majoresque Diœceses tenebat, ut cum Synodo Arelatenſi loquar, & principatum totius Ecclesiæ gerebat: in quibus duobus capitibus, duos illos Patriarchas cum Romano non componi, Rufinus censuit; sed tantum ratione habita Ecclesiarum suburbicariarum.

Vsus est hac voce Rufinus in superhabito discrimine quod inter *suburbicarias* & *urbicarias* regiones à viris eruditus est animadversum: qui suburbicarias dici eas quæ non longè abessent ab urbe, adnotarunt; Vrbicarias verò, quæ Vicario Vrbis parebant. Ceterum hanc *περιουχίας* anxie & scrupulosè observavit ille Canonum Interpretes Dionysio antiquior, qui sexti canonis Nicæni sententiam his verbis expressit: *De primatu Ecclesiæ Romanæ, & aliarum civitatum Episcopis. Antiqui moris est ut Episcopus urbis Romæ habeat principatum, ut suburbicaria loca & omnem provinciam sua sollicitudine gubernet.* His verbis, in quibus explicandis frustra viri eruditi laborarunt, metropolim & Diœcesim Romani Episcopi designavit. Per loca suburbicaria, regiones illas quatuor intellexit quæ aliquot civitatibus adjectis, integram metropolim Romanam è sexaginta novem episcopatibus constatam constituunt, ut dixi superius. Per provinciam autem, more suo Diœcesim significat, nempe Vrbicariam. Solet enim Interpretes ille *διοικήσεις* vocem, quæ in Concilij Constantinopolitani canone 11. & in c. 1x. & xvii. Concilij Chalcedonenſis extat, provincie vocabulo explicare, ut vidimus in veteri MS. codice. Itaque ex sententia hujus interpretis, nostra opinio, Rufinique com-

paratio, omni ex parte confirmatur.

Hæc distinctio, quæ nondum, ut existimo, observata fuit, Novatorum argutias refellit; qui comparationem trium Patriarcharum ea conditione institutam purant à Concilio Nicæno, ut primas quidem partes Romanus obtineret; ceterum in sua Diœcesi quisque summo jure cum sua synodo uteretur. Perſpicere enim debuerant mores antiquos hoc canone firmari, atque adeo totam, quantacunque erat, Romani Pontificis auctoritatem. Quare prudenter Rufinus non in omnibus articulis, sed in eo jure Patriarchico quod obtinebat in Diœcesi Vrbicaria, Romanum Pontificem cum Alexandrino Episcopo conferri adnotavit.

V II. Si quis autem jus præcipuum Romani Pontificis in ceteras Occidentis provincias curiosus expendat, summum quidem illud esse reperiet; sed non ita explicatum, ut synodos ordinationesque Episcoporum sibi asciceret, quemadmodum in suburbicariis provinciis.

In majoribus tantum causis, in legibus ferendis, in Relationibus discutiendis, ad conservandam unitatem Ecclesiæ, auctoritas illa Patriarchica versabatur. Hac ratione Concilia Gallicanæ, Africanæ, & ceterarum Diœcefeon cum Romanis Conciliis connectebantur: ita ut plena synodus Occidentalium è Synodo Romana constaret, conjunctis ceterarum Diœcefeon synodis; quæ, si de causa communi ageretur, per Legatos decreta sua referebant. Hæc est sententia Concilij illius Romani quod sub Agathone habitum est adversus hæresim Monothelitarum; cujus epistola synodica ad Constantinum Pogonatium Imperatorem missa, & Actis sextæ Synodi inserta, testatur omnes illas synodos quæ per Occidentis & Septentrionis provincias ad Oceanum usque porrectas ab Episcopis coguntur qui apud Longobardos, Scavos, Francos, Gothos, atque Britannos degunt, ad synodum apostolicæ sedis pertinere. Cum enim moram Legatorum excusaret, quos à synodo Romana Constantinus expectabat; *Numerosa multitudo nostrorum, inquit, usque ad Oceani regiones extenditur, cujus itineris longinquitas in multi temporis cursum protelatur. Sperabamus deinde de Britannia Theodororum confamilium & coepiscopum nostrum magna in sula Britannie Archiepiscopum & Philosophum, cum aliis qui ibidem usque hæctenus demorantur, exinde ad nostram humilitatem conjungere, atque diversos hujus Concilij Episcopos in diversis regionibus constitutos, ut à generalitate totius Concilij servilis*

Rufinus lib. 10.
Hist. cap. 6.
Ut apud Alexan-
drinam & in Vr-
be Romæ venissa
consuetudo servetur,
ut ille. c. 17. 22.
ri. vel hic suar-
bicariam Eccle-
sia cum sollicitudi-
nem gerat.

Antiquior Interpretes
Canon. MS.

In dicto Cod.
Exarchum Diœce-
seos, cujus men-
tio in c. 17. Con-
cilij Chal. Vetus
il e Interpretes ten-
dit, primam se-
dem provinciam.

Epistola Agatho-
nis & Synodi Ro-
manæ Ad. 4.
Concilij vi. ead-
em. 23. 24. 25.
A. 1. 2. 3. 4. 5.
6. 7. 8. 9. 10. 11.
12. 13. 14. 15.
16. 17. 18. 19. 20.
21. 22. 23. 24. 25.
26. 27. 28. 29. 30.
31. 32. 33. 34. 35.
36. 37. 38. 39. 40.
41. 42. 43. 44. 45.
46. 47. 48. 49. 50.
51. 52. 53. 54. 55.
56. 57. 58. 59. 60.
61. 62. 63. 64. 65.
66. 67. 68. 69. 70.
71. 72. 73. 74. 75.
76. 77. 78. 79. 80.
81. 82. 83. 84. 85.
86. 87. 88. 89. 90.
91. 92. 93. 94. 95.
96. 97. 98. 99. 100.

vide lib. 5. c. 7.

primum illi suffragium delatum, (quod prærogativam suffragij dixeret veteres, cum de principibus Romanis loquerentur) non autem factum ut solus sibi jura illa vindiceret. Potiorem eum fuisse, non solum.

II. Tamen discedere non possum ab eo privilegio quod tributum fuisse Romanæ sedi veteres Imperatores agnoscunt; præcipue cum antiquæ regulæ Basilij & Iulij non adverteretur. Hilarius Episcopus Arelatensis metropolitana dignitate cognitione Leonis I. Summi Pontificis in Concilio Romano habita dejectus est anno CCCCXLV. Quam sententiam Valentiniani Imperatoris rescripto muniri, ut illius executio nulla cavillatione impediretur, Leo facile impetravit. Sed illius Constitutionis expendenda sunt verba, quæ Novatoribus hujus sæculi sanguinem suffundere possunt: *Cum igitur, inquit, sedis apostolicæ primatum B. Petri meritum, qui est princeps sacerdotalis coronæ, & Romanæ dignitas civitatis, sacræ etiam synodi firmiter auctoritas.* Ex eo scilicet primatu comparat argumentum, quo fulciantur ea quæ deinceps statuit de jure ferendarum legum, his verbis: *Verum ne levis saltem inter Ecclesias turba nascatur, vel in aliquo minui religionis disciplina videatur, hoc perenni sanctione decernimus ne quid tam Episcopis Gallicanis quàm aliarum provinciarum contra consuetudinem veterem liceat sine viri venerabilis Papæ vrbis æternæ tentare: sed illis omnibusque pro lege sit quidquid sanxit vel sanxerit apostolicæ sedis auctoritas.* Hæc novella Valentiniani

III. Constitutio Codici Theodosiano adjuncta est; cujus Codicis usus apud Gallos, Romanæ Legis nomine, in rebus ecclesiasticis invaluit. Id docent & canon primus Concilij Aurelianensis congregati anno DXXI. & canon XX. & XXI. Synodi Turonensis II. anno DLXVII. & Hincmarus Remensis Archiepiscopus. Imò etiam ex Clotarij Regis edicto, Romanis legibus Codice Theodosiano comprehensis, Romanorum, id est, Gallorum, qui à Francis non trahebant originem, contentiones dirimebantur. Vnde illustrari debet insignis Agathie locus, qui ait Francos politia Romana ut plurimum uti, & *Legibus iisdem.* Itaque profiteri possumus Valentiniani Constitutionem per Gallias vim legis, etiam post deletum Imperium Romanum, consensu & edicto Regum obtinuisse.

III. Nolim tamen quod è Valentiniano protuli, eo sensu accipi, ac si tum primùm legis ferendæ auctoritas sedi apostolicæ à Principe collata esset, cum tantùm eo rescripto fota sit & confirmata. Etenim ante

hujus Constitutionis promulgationem, decreta quædam generalia à Romanis Pontificibus edebantur, quæ missa per provincias, disciplinæ ecclesiasticæ ordinem ubique sancirent. Quæ à Liberio profecta sunt, ejus sunt generis, ut dignitate primum locum sibi facillè vindicent. Trecentis è toto Occidente, per literas Constantij Principis, evocatis Ariminum Italia urbem Episcopis, & dolo aut minis eò additis ut *Consubstantialis* vocem è formula fidei Nicææ edita delerent, Liberius, qui Concilio Ariminensi non interfuerat, Concilij istius profanam sententiam, utpote fidei & Nicææ formulæ adversam, decretis suis infregit, hoc insuper addito, in quo à plurimis peccabatur, ne baptizati ab Arrianis ad denuo suscipiendum baptismum redigerentur; decretaque sua hac de re edita per provincias emisit, ut testatur Siricius Pontifex his verbis: *Quod non licet, (id est, Baptismum ab Arrianis collatum iterari) cum hoc fieri & Apostolus vetet, & Canones contradicant, & post cassatum Ariminense Concilium, missa ad provincias à venerande memoriæ predecessore meo Liberio generalia decreta prohibeant.* Damnatio à Liberio de Synodi Romanæ sententia in Concilium Ariminense prolata, omnes Occidentis Episcopos, qui se Arrianos esse mirabantur, ut loquar cum Hieronymo, eò adegit, ut per provincias frequentibus synodis habitis, quam in Generali Concilio perfidiam amplexi erant, saniori mente damnarent, & Liberij communioni, à qua exciderant, hoc pacto restituenterent. Hoc testatur Orientalibus Episcopis ipse Liberius: *Omnes illi ferè Episcopi, qui Arimini convenerant, quique vel fallacibus inescati illecebris, vel vi compulsi, à fide tum quidem desciverant, nunc tamen ad sanam mentem reversi, fidei formulæ ab Episcopis Arimini convocatis editæ anathema denuntiarunt, & fidei catholice & apostolicæ Nicææ confirmatæ subscripserunt, & nobiscum jam unâ communicant.* Quod autem sincera fides & Canonum disciplina his decretis confirmatur, eorum quidem justiciam commendat, nihil autem de auctoritate Pontificis detrahit: quæ in eo viget, quòd Decreta illa generalia sint, & per provincias mittantur, ad exemplum edictorum & principalium constitutionum, nec circumscripta sint sinibus Romanæ Dioceseos, ut ceterorum Patriarcharum Decreta, quæ suis cujusque Diocesis continentur.

IV. Qui secuti sunt Liberium Pontifices, Constitutis generalibus, fidei & disciplinæ caverunt, ante Valentiniani Imperium. Siricius (cujus tempus confertur

Can. 1. Conc. Aurel. De homicidiis, adulteriis, & similibus. si ad Ecclesiam confugerint, id observandum de certis quibusdam ecclesiasticis canonibus decreverunt, & lex Romana constituit. c. xx. Syn. Tur. Quia etiam Lex Romana constituit. c. xxi. Sæcra sacramenta legum. Edictum Clotarij anno 560. Inter Romanos negotia causarum Romanis legibus præcipuum terminari. Agathias Histor. l. 7.

Siricius in Decretis c. 1.

Liberius ep. ad Orientales.

Conc. cap. 1. c. 1. c. 1. c. 1. c. 1. c. 1.

c. 1. c. 1. c. 1.

in annum cccxcv. statim ab obitu Damasi) consultationi Himerij Tarraconensis Episcopi ea rescripsit quæ ab omnibus custodiri jubet. Sanè totius epistolæ contextus id unum spirat, ut non solum Episcopi quinque provinciarum Hispaniæ suis Decretis pareant, sed omnes in universum Sacerdotes & Clerici. Enimvero quibusdam in locis vis illa præcipiendi sese prodit, ut capite VIII. quo cavetur ne inexplorata vitæ homines, quibus etiam fuerint numerosa conjugia, ad Cleri dignitates promoveantur. Hanc definitionem verbis istis claudit: *Quid ab universis post hæc Ecclesiis sequendum sit, quid vitandum, generali pronuntiatione decernimus. Quin & decreta sua canonibus exæquat, his verbis: Quamquam statuta sedis apostolicæ, vel Canonum venerabilia definita, nulli ignorare sit liberum. In nullo autem capite illustrius emicat eximia illa sedis apostolicæ auctoritas quam in ea Constitutione Siricij quæ Sacerdotibus, Presbyteris, & Ministris fibulam imposuit, & usu conjugum, quas duxerant ante ordinationem, severè interdixit. Scio equidem tres illos gradus Univerſalis Ecclesiæ consuetudine (cujus testes sunt locupletissimi Eusebius, Hieronymus, Ambrosius, & Epiphanius) ad eam temperantiam astrictos fuisse. Sed multum interest inter Consuetudinem & Legem. Consuetudo violata, pudore contemptores plectit; Lex verò contumaces gradibus suis mulctat. Paphnucius, cum de hac lege in Nicæno Concilio facienda ageretur, scilicet ut superioris gradus Clerici ab uxoribus suis absterent, ab ea promulganda Patres avertit, relinquendosque consilio suo Clericos hac in parte suasit; cum satis calibatur profectum videretur canone Neocæsariensi, quo cautum est ne Presbyter uxorem ducat, alioqui gradu suo pellatur; ut docent Sozocrates, Sozomenus, & Gelasius Cyzicenus; quorum narratio apud me nulla suspitione laborat, licet viris celeberrimis aliud videatur. Sed quod in Concilio Nicæno tentatum fuerat, ratione temporum suadente Siricius in necessitatem vertit, & consuetudini vires legis addidit, pœnis in contemptores inflictis, sedis suæ auctoritate. Hi verò, inquit, qui illiciti privilegij excusatione nituntur, & sibi asserunt veteri hoc lege concessum, noverint se ab omni ecclesiastico honore, quo indignè usi sunt, apostolicæ sedis auctoritate dejectos. His verbis planum facit pœnam illam è veteri consuetudine non esse profectam, sed nunc primùm à se ex privilegio sedis suæ sancitam. Quod etiam eleganter colligitur ex Innocentio, qui aliquot an-*

nis post Siricij constitutum veniam legis facit iis quibus nondum fuerat nota. *Si ad aliquos, inquit, forma illa ecclesiastica vitæ pariter & disciplina, quæ ab Episcopo Siricio ad provincias commearit, non probatur pervenisse, his ignorationis venia remittetur, ita ut de cetero penitus incipiant abstinere. Subdit verò: Si qui autem scisse formam vivendi missam à Siricio deteguntur, neque statim cupiditates libidinis abjecisse, illi sunt modis omnibus abjiciendi, qui post admonitionem cognitam, præponendam arbitrati sunt voluptatem. Hæc juris ignorantia locum habet ratione pœnæ novo quodam jure, quod nondum satis cognitum est, decreta; non verò si qua legibus antiquis pœna indicta esset; à quibus se tueri ignorantia juris nemo potest, ut docent Iuriconsulti.*

Porrò isthæc Siricij constitutio non solum Urbicariæ Diœceseos vel etiam Italiæ finibus conclusa est, sed etiam ad Africanas provincias commearit. Africani nulla certa lege scripta ad continentiam illam Clericorum obstringebantur ante Concilium quod Synodum Carthaginensem sub Genetlio habitam antecessit. Etenim secundo canone hujus synodi (quæ coacta est anno cccxc.) refertur, *in Concilio præterito, cum de continentia & castitatis moderatione tractaretur, tres gradus Episcoporum, Presbyterorum, & Diaconarum, conscriptione quadam, castitati per consecrationes annexos fuisse. Vnde constat tunc primùm, in Concilio præterito, id est, ad summum anno cccclxxxviii. ea de re scriptam fuisse legem apud Africanos. Atqui Siricij epistola ad eosdem decreta fuerat in synodo Romana anno cccclxxxvi. ut necesse sit, post tempora Siricij constituti, ante annum cccxc. de hac continentia tractasse Concilium Africanum. Cujus definitio, ob quorundam refragationes, renovanda fuit canone secundo dictæ synodi Carthaginensis habitæ sub Genetlio. Porrò ut proniores redderentur Clerici ad ejus continentie observationem, Patres, exemplo Siricij, eam ab Apostolis & ab ipso antiquitatis usu arcessunt. Continentiam enim & pudicitiam, quam Episcopis præscribit Apostolus, ad hanc speciem, interpretatione sua ex usu petita, non ineleganter trahunt; etsi prima hujus discipline necessitas à Siricij constitutione & à priore Concilio Africano initium sumpserit. Quare non absque ratione in Concilio Carthaginensi V. habito anno cccxcviii. cum de incontinentia Clericorum referretur, placuit Patribus Episcopos, Presbyteros, & Diaconos ab*

Innoc. in Decr. c. 21.

Conc. Carth. II. c. 2.

Conc. Carth. V. c. 1.

D iij

Sicut in Decretis c. 1111. & xv.

Euseb. lib. 1. Dem. Evang. c. 9. Epiph. hæres. 49. Ambros. de Offic. l. 1. cap. ult. Hieron. lib. 1. adversus Iovin. & Ipealib.

Conc. Neocæsar. cap. 1. quod Concilium edictum efficit. Concilium Nicænum. Sozocrates lib. 1. cap. 8. Sozomen. lib. 1. c. 11. Gelasius Cyzicenus.

Sicut in Decretis cap. 7.

vxoribus abstinere, secundum priora statuta, id est, juxta duorum Conciliorum antecedentium definitionem. Tandem in Zelenfi Concilio dubitantibus Episcopis quid binis Siricij epistolis ad Africanos constitutum fuisset, relectæ illæ anno CDXVIII. & juxta earum præscriptum decreta sunt iterum aliquot disciplinæ capita; quorum summam retulit Ferrandus Diaconus in Breviatione Canonum. Inter cetera verò capita non omissum est illud quod Clericorum continentiam sancit.

Macedonia quoque, Thessalia, & Græcia, quæ inter Occidentis Ecclesias recensentur, hujus constitutionis observatiõne à finitimis Orientis Ecclesiis distabant. Etenim Socrates dum varias provinciarum consuetudines in jejuniis & aliis disciplinæ capitibus enumerat, hanc in Thessalia, Thessalonica, Macedonia, & Græcia incia invaluisse observat, ut Clero dejiciatur qui non abstinerit ab uxore, etiam legitime ante ordinationem ducta: quamvis, ut scribit idem auctor, in Oriente hoc quidem ab Episcopis & illustrioribus Clericis custodiretur, sed nulla legis necessitate adstrictis. Non meminit quidem Socrates constitutionis à Siricio editæ, qua Macedonicæ Diæceseos Episcopi tenerentur. Sed qui *dejectionis* poenam in Macedonia, Thessalia, & Græcia inflictam considerabit, non eam aliunde repetere poterit quàm à prima illius origine, id est, à Siricij auctoritate, qui Socratis historiam quinquaginta annis antecessit.

V. Innocentius ipse Decretis suis Occidentis Ecclesias ornavit; imò & ipsam Antiochenam Ecclesiam, quæ caput est Orientalis Diæceseos, constitutis suis disposuit. Etenim cum de jure ordinationum suborta esset apud Episcopos illarum partium contentio, hinc ex usu quodam provinciarum suarum ordinationes Metropolitanis sibi vindicantibus, inde Alexandro Episcopo Antiocheno, Episcoporum non solum provinciæ suæ, sed etiam totius Diæceseos Orientalis ordinandorum jus sibi ex præscripto Concilij Nicæni asserente; Innocentius consultus rescripsit quæ illi æquiora videbantur, quæque vim suam per Orientem obtinuerunt, ita ut Antiochenus Episcopus plenam ordinationum auctoritatem receperit. Hinc est (ut mihi quidem videtur) quòd triginta exinde annis elapsis, Juvenalis Episcopus Hierosolymorum in Concilio Ephesino dixit, morem invaluisse, ut sedes Antiochena ex apostolica quadam consuetudine à Romano Episcopo disponeretur, & judicium ac-

ciperet. Qui locus satis obscurus erit, nisi hinc lucem accipiat. Certum quidem est Pauli Samosatani Antiochiæ Episcopi causam ultimo judicio in Concilio Romano decisam. quod referri potest ad τὸ δὲ ἀδελφῶν. Sed nihil est quod respondeat τὸ Ἰεροσολύμων, præter Decreta Innocentij.

Zozimus monachorum (quorum, inquit ille, solitudo omni frequentia major erat) & laicorum ambitum, qui ad episcopatum contendebant, literis ad Gallias, Hispaniâque, imò & in ipsam Africam transmisissis, repressit, decretumque suum poenâ sancivit. *Sciet quisquis hoc postposita patrum & apostolica sedis auctoritate neglexerit, à nobis districtius vindicandum; ut loci sui minime dubitet sibi non constare rationem, si hoc putat post tot prohibitiones impune posse tentari. Connuellia enim studio sit quidquid interdictum toties usurpatur.* Sanè verita fuerat à Paulo, & à Concilio Nicæno, festinata Neophytorum ordinatio; sed de Neophytis loquebantur qui recens essent fidei inferti. Inde tractum exemplum, ut Neophyti dicerentur novitij Clerici, & nuper è monachorum vel laicorum numero in Clerum adscripti, quos ad summum sacerdotium statim non admitti debere Concilij Sardinensis canone XIII. decretum fuerat; sed nullo metu poenæ coercerentur. Hanc auctoritate sua Zozimus addidit contra novitios istos Clericos, quos ipse post Concilium Sardinense Neophytos appellat; & ad Presbyterij & Diaconatus gradum prohibitionem extendit, ut docet ipse in epistola ad Patroclum Arelatensem: *Si enim Apostolus Neophytum sacerdotio non statim cumulari jubet, & hoc idem Canonum statuta sanxerunt; hoc addimus nostra sententia, ut quisquis de cetero vel summo sacerdotio vel presbyterij gradu vel diaconatus crediderit cumulandum, sciat & se gradus sui subire jacturam, nec in illum valitura esse quæ contulit, ut saltem ab ordinatione præcipiti metus iste summoveat quos examinata discussio coercere debuisset.*

Quid commemorem Celestinum? qui literis ad Episcopos Viennensis & Narbonensis provinciæ datis, se in speculis à Deo constitutum officij sui instinctu provocari dicit ut ab illicitis revocet, & vigilantia suæ diligentiam comprobando, quæ coercenda sunt reseceret, & quæ observanda sunt sanciat; statimque regulas quamplurimas decernit de iis quæ ad Clericorum quendam amictum superstitiosum vitandum, qui in Ecclesiis Gallicanis inoleverat, & quæ ad ordinationes pertinent. Ex quibus omnibus vel morosissimo cuique liquidò constare poterit, apostolicam sedem, ante Va-

Concilii Zelenfi
fragoratum sub
Zozimo, quod
vulgo Thesale di-
citur.
Ferrandus Diaconus
Tit. 16. Præscripsit
& Diaconus ab
uxoribus abstinere
Conc.
Charth. c. 1.
Conc. Zelenfi.

Socrates, lib. 6. His-
tor. c. 23. Γενε-
σῆσι κληρονο-
μῆσι, id est, in
Thessalia, lib. 10.
ἡμεῖς γὰρ οὐκ ἐπι-
κατασκευάζομεν,
ἡ δὲ καὶ ἡλικίᾳ
ἀλλοτρίᾳ ἐνυπό-
κεισθαι καὶ τὴν
ἀνεκκαύσιον γινώ-
σκουσα, ἡμεῖς οὐκ
ἐπιμενομεθα τὸ
ἕως ἐξ ἑσθῆος ἡ-
μεῖς ἐκ Θεσσαλο-
νίκης, καὶ αὐτῶν Μα-
κεδονικῶν, καὶ Ἰε-
ραζῶν.

Exant decreta
Innocentij in Co-
dice Canonum
Eccle. Rom.

Innoc. in Decretis
tit. 41. c. 46. & 47.
Epist. Concil.
part. 3. ad. 4.
ἡμεῖς οὐκ ἐπιμενο-
μεθα τὸ ἕως ἐξ ἑσθῆος
ἡμεῖς ἐκ Θεσσαλο-
νίκης, καὶ αὐτῶν Μα-
κεδονικῶν, καὶ Ἰε-
ραζῶν.

Zozimus in Decr.
c. 1. & 2.

Timoth. 3. Can-
cil. Nic. can. 1.

De Neophytis
lib. vite Sanna-
tum in Nois ad
Gessid. Vindob.
lib. 1. c. 1.

lentiniani rescriptum, decretorum suorum per provincias mittendorum tenuisse. Quod à Leone, Hilario, Gelasio, & ceteris Pontificibus tantò robustius usurpatum fuit, quòd existimarent ea convelli non posse quæ & sacerdotali ecclesiastica præceptione fulcirentur & regia; ut Hilarus Papa loquitur in epistola sua ad Galliarum Episcopos.

Hilarus ep. xi.

C A P V T I X.

Synopsis.

I. His decretis fides & disciplina constituta, & novitas exclusa. Forma antiqua Romana Ecclesia ceteris præscripta, ex Innocentio, Liberio, & Leone.

II. Lex Valentiniani asserta adversus Novatores: Quæ Leges condendas à Romano Pontifice pro bono disciplina statuit; ut docent Leo & Hilarus Papa.

III. Decreta discussa in Concilio Romano, è Leone. Sed solius Pontificis nomine edebantur.

IV. Sincera Decreta collegis Dionysius Exiguus. Recepta fuerunt in Gallia, è Concilio Turonensi. E Codice Dionysij, dono sibi ab Adriano dato, varia capita in Capitularium libros Carolus M. transcripsit. Et decretis parendum sancivit.

V. Quique Pontifices decreta condere possunt, ut docet Concilium Pontigonense.

VI. Quod admissum à posteris in Gallia, docent Decretalium volumina.

VII. Decretales editæ de assensu Cardinalium. Eorum auctoritas, è Damiano, Bernardo, Othone Frisingensi, Osiensi, & Turrecremata.

VIII. Hodie eorum assensus non censetur necessarius.

I. **D**ECRETA quidem ista generalia non de nullius momenti rebus edebantur; sed ad constituendam canonum Nicænorum executionem, ad veteris disciplinae mores novis pœnis faciendos, & ut via præcluderetur novitati, quæ fidei sinceritatem aut disciplinae tenorem corrumpere posset; in id præcipue incumbendo, ut Ecclesiæ Romanæ norma velut ab optimo institutionum capite per omnes provincias diffunderetur. Variis in locis Innocentius hanc sententiam testatur, sed maximè in epistola ad Victtricium Rotomagensem, his verbis: *Propter eos igitur qui vel ignorantia vel desidia non tenent ecclesiasticam disciplinam, & multa non presumenda presumunt, rectè postulasti ut in illis partibus, istiusmodi quam tenet Ecclesia Romana, forma servetur. Non quòd nova præcepta aliqua imperentur, sed ea quæ per desidiam aliquorum neglecta sunt, ab omnibus observari cupiamus, quæ tamen apostolica & patrum traditione sunt constituta. Quæ verba Innocentij transcripta videntur ex epistola Siricij ad Africanos. Rectè itaque*

& ex ordine Liberius Constantio Imperatori, qui ejus in tuendis Concilij Romani Decretis pervicacia lædebat, rescripsit in hæc verba: *Nunquam mea statuta, sed apostolica ut essent semper firmata & custodita perfecti, secutus ordinem morumque majorum, nihil addi episcopatu Urbis Romæ, nihil minui passus sum.* Maximus ille Pontifex Leo, qui Valentiniani rescriptum impetravit, quis sui animi motus esset, quàmque rationem in condendis Decretis sequeretur, satis explicavit, cum omnia Decretalia Constituta tam beate recordationis Innocentij, quàm omnium decessorum suorum, quæ de ecclesiasticis ordinibus & de Canonum promulgata sunt disciplinis, custodiri mandat.

Leo in Decretis Tit. 1.

II. Quare frustra sunt hujus seculi Novatores, cum odio in Romanam sedem perciti, & Leonem ambitionis reum faciunt; & remissioris animi nimicque facilitatis Valentinianum damnant, quòd perenni Edicto apostolica sedis auctoritatem tam effuso sermone amplificaverit, ut quidquid illa sanxerit, omnibus Episcopis pro lege habeatur; atque ideo illis ecclesiastica disciplina prædæ cuidam exposita esse videatur, unius hominis arbitrio, qui studio rei augendæ, aut privatis odiis, abripi se in transversum patiatur. Etenim Leo Pontifex auctoritatem apostolicæ sedis non aliò inflectendam putat, quàm ut disciplinae & fidei per eam prospiciatur: *Non nova instituentes, sed vetera renovantes; ut in Status consuetudine, quæ à nostris Patribus nobis est tradita, perduremus,* inquit ille in epistola ad Episcopos provinciæ Viennensis. Imò verò nec ipse Valentinianus aliud cogitavit peremptoriis illis verbis, quibus jussit ut pro lege sit omnibus Episcopis quidquid sanxit vel sanxerit apostolicæ sedis auctoritas. Etenim quò illa tendere debeant satis explicuit superioribus verbis: *Ne levis saltem inter Ecclesias turba nascatur, vel in aliquo minui religionis disciplina videatur.* Quid dicam amplius? Nempe Hilarum Papam in eam omnino sententiam disertissimis verbis Edictum Valentiniani interpretatum fuisse in epistola ad Galliarum Episcopos: *Quia,* inquit, *Christianorum quoque Principum lege decretum est ut quidquid Ecclesiis earumque rectoribus pro quiete omnium Domini Sacerdotum, atque ipsius observantia discipline, in auferendis confusionibus, apostolica sedis antistes suo pronuntiaffet examine, veneranter accipi tenaciter, que servari cum suis plebibus caritas vestra cognosceret; nec unquam possent convelli quæ & sacerdotali ecclesiastica præceptione fulcirentur & regia.*

Novella Valentin.

Hilarus ep. xi. ad Episcopos Galliar.

III. Quæ Decreta eò maturius perpensa

in libro in Dio. l. 8. c. 1.

in libro in Dio. l. 8. c. 1.

in libro in Dio. l. 8. c. 1.

erant, quod non impetu quodam cæco, & nulla habita cum Concilio colloctione, sed rebus diligenti & sollicito examine in Concilio Romanæ Diceceſeos diſcuſſis, ferrentur. Quod Leo docuit in epiftola Decretali: *Quoniam adjuvante gratia Dei facilius poterit provideri ut in Eccleſiis Chriſti nulla ſcandala, nulli naſcantur errores; cum coram beatiffimo Petro Apoſtolo id ſemper in commune tractandum ſit, ut omnia ipſius Conſtituta canonumque Decreta apud omnes Domini Sacerdotes inviolata permaneant.* Etſi enim ſolius Romani Pontificis nomen præferrent, non inde ſequitur nullos adhibitos fuiſſe in conſilium Episcopos. Sed dignitati ſedis id collatum fuit, quia apud eam erat τὸ κέντρον rerum agendarum, ut profitetur Iulius, & Synodus Romana ſub Felice, iis locis qui à me relati ſunt capite v. §. 2. & 3.

Leo in Decret. c. 11.

Crefconius in Bre- viar. Can.

Conc. Turon. 11. can. 10.

Codex Canonum Eccleſiæ Romanæ.

V. Cl. Jacob. S. m. Tom. 11. Conc. Gall. ad annum 787.

IV. Sincera Summorum Pontificum Decreta in unum corpus redegit Dionyſius Exiguus Abbas, qui ante annum quingentimum floruit, eaque Canonum Collectioni adjunxit. Auspicatur Collectionem à Siricio, ad Hormiſdam; quæ ducentis & quinque articulis continetur: quibus deinde addita fuerunt Gregorij II. conſtituta, decem & ſeptem capitibus comprehenſa. Hoc Canonum & Decretorum Corpus apud omnes Occidentis provincias vim legis obtinuit, ſtatim atque à Dionyſio editum fuit. De Africa abundè teſtabitur Crefconius Africanus, qui in ſuo Canonum Breviario per Titulos digeſto, Romanorum Pontificum à Siricio ad Gelafium Decreta laudat, diſtincta iſdem numeris qui habentur apud Dionyſium. Quo autem cultu exciperentur ab Episcopis Gallicanis docet Concilium Turonenſe II. anno D L X V I I. habitum, quod de virginibus caſtitatem profeſſis juxta Paulum & ſententiam Innocentij Papæ decernit. qua relata, addit: *Quis Sacerdotum contra Decreta talia, quæ à ſede apoſtolica proceſſerunt, agere præſumat. Infrà: Quorum auctorum valere poſſit prædicatio, niſi quos ſedes apoſtolica ſemper aut intromiſit, aut apocryphos fecit, & patres noſtri hoc ſemper cuſtodierunt, quod eorum præcepit auctoritas.* Hunc Codicem Canonum, (qui Moguntia excuſus eſt anno M D X X V. deinde Pariſiis anno M D C I X.) ut in Occidentalibus Eccleſiis diſciplina canonica reſtitueretur, Hadrianus I. Carolo Magno Regi dono dedit circa annum D C C L X X V I I. Id enim declarant plura quæ, teſte V. Cl. R. P. Sirmondo, in Bibliothecis Gallia viſuntur Collectionis hujus exemplaria: quorum in fronte, velut oblatimuneris dedicatio, præfixa eſt

Hadriani ad Carolum epiftola, quæ primis ſingulorum verſuum literis hunc titulum reddit, *Domino Excell. Filio Carolo Regi Hadrianus Papa.* Vnde ſtatim occaſionem arripuit Carolus Episcopus admonendi E- dicto ſuo, ut Canonum & Decretorum executioni invigilarent: atque adeo ipſa Decretorum capita, quæ pro temporis ratione neceſſaria videbantur, in Capitulare Aquigranenſe datum anno D C C L X X I X. ex hoc Codice tranſcripſit. Quinimo ut palam faceret quo in loco haberentur illa Decreta, capite L V I I I. docuit: *Si quis Sacerdotum contra Conſtituta Decretalia præſumptioſè agat, & corrigi nolens, ab officio ſuo ſubmoveatur.* Quod in Capitularium libros ab Anfegifo relatum eſt. Ut autem apertius ſententiam ſuam promeret, Conſtitutorum apoſtolica ſedis reverentiam faciendam putavit lege quidem ſua, ſed iſdem verbis quæ in Capitulis ab Hadriano Pontifice Angilramno Episcopo Merenſi datis continebantur: *Conſtitutiones contra Canones & Decreta Præſulum Romanorum, vel bonos mores, nullius ſunt momenti.*

Capitulum 1. 920. c. 11.

Capit. lib. 1. c. 11.

Capitulum 1. c. 11. 7. c. 101.

Non eandem verò apud Gallos vim obtinuerunt Decretales illæ epiftolæ quæ antiquorum Pontificum Clementis & ceterorum nomine uſque ad Siricium circumferuntur, quas Iſidori Collectio eſt complexa: de quibus inter Nicolaum primum & Hincmarum non levis controverſia mota eſt, de qua dicitur uberiùs libro I I I.

V. Porrò cum Hincmarus de epiftolarum illarum Decretalium viribus diſputaret, non ea fuit Gallorum ſententia quin Pontificibus Romanis liberum eſſet, quemadmodum & eorum deceſſoribus fuerat olim, Decreta condere ad ſancendam diſciplinam, cum bono publico id profuturum exiſtimarent. Quod illuſtriori teſtimonio comprobare non poſſum quàm eo canone qui decretus fuit à plenario totius Gallia Concilio, id eſt, ab Episcopis & Proceribus regni à Carolo Calvo Rege Pontigone coactis, ubi inter ceteros aderat Hincmarus Remenſis anno D C C C L X X V I. *Ut honor domno & ſpiritali Patri noſtro Joanni Summo Pontifici, & venerabili Vniverſali Papæ, ab omnibus conſervetur; & quæ ſecundum ſacrum ſuum miniſterium auctoritate apoſtolica decreverit, cum ſumma veneratione ab omnibus ſuſcipiantur, & debita illi obedientia in omnibus conſervetur.*

Conc. Pontif. can. 1.

VI. Quam Decretis generalibus ſedis apoſtolicae Francorum Reges, quos ſecundæ Dynaſtiæ Principes vocamus, reverentiam detulerunt, eandem in poſteros Hugonis

Hugonis Regis, qui felicibus auspiciis regnum Francorum indeptus est, propagatam fuisse, nemini dubium esse poterit qui immensum illud Decretalium corpus ab Alexandro III. & Innocentio ceterisque Pontificibus editarum respiciet. Eæ enim ecclesiasticarum legum vires in judiciis & magistratuum regionum tribunalibus obtinent; si paucas quasdam epistolas Decretales demas, quæ usu receptæ non sunt, ob eas rationes quas alibi expendimus.

VII. Olim quidem unâ cum synodorum tractatu negotia universalis Ecclesiæ procurabant Summi Pontifices. Sed posterioribus temporibus in consilium adhibuerunt Cardinales, postquam jurassent tempore inaugurationis, (juxta veterem formulam, quæ extat in Collectione Canonum Cardinalis Deusedit, & in libro Diurno Bibliothecæ Vaticanæ) se ministerium suum cum consilio Cardinalium gesturos. Vnde factum ut quamplurimæ Constitutiones de consensu Cardinalium factæ dicantur. Iam inde à Petri Damiani temporibus, id est, anno M L X I. Episcopi Cardinales eum locum tenebant, ut de illis Damianus dixerit: *Patriarcharum & Primatum jura transcendunt, & super ipsos quoque Pontifices authenticam prevalent proferre censuram.* Vnde Coadjutores & Collaterales Papæ dicuntur à Bernardo; qui addit in eorum commendationem: *Annon eligendi de toto orbe, orbem judicaturi.* Eo tempore jus illud sibi vindicabant Cardinales, ut unum essent cum Papa corpus ad universalem Ecclesiam ordinandam. Commoti enim contra Episcopos Gallicanos, & beatum Bernardum, quod aliqua de fidei negotio definivissent, aiunt Eugenio: *Per nos tanquam per cardines universalis Ecclesiæ voluitur axis;* ut observavit Otho Frisingensis, qui alia eorum verba ad Eugenium subdit: *Ecce Galli isti etiam faciem nostram contemntes, super capitulis quæ his diebus, nobis assidentibus, agitata sunt, tanquam finitive sententiæ ultimam manum imponendo, nobis inconsultis fidem suam scribere presumpserunt. Cerè si in Oriente, utpote Alexandria, vel Antiochia, coram omnibus Patriarchis hujusmodi tractaretur negotium, nihil firma stabilitate solidum sine nostra definiti valeret auctoritate.* Quare mirandum non est quod Ostiensis Cardinalis docet, *Cardinalem loco universalis Ecclesiæ suum habere officium.* Ioannis de Turrecremata in eandem sententiam hæc sunt verba: *Dominorum Cardinalium consilio & assensu Summus Pontifex regit, disponit, atque gubernat universalem Ecclesiam.*

VIII. Hodie tamen eo jure utitur Ro-

manus Pontifex, ut eos quidem in consilium adhibeat, sed eorum assensu non indigeat; testibus Illustr. Card. Bellarmino, Azorio, & ceteris scriptoribus.

C A P V T X.
Synopsis.

I. *Judicia Romani Pontificis in causis à provinciis delatis. Probatio difficilis, si jure appellationum nuntatur, ante Concilium Sardicense.*

II. *Novatio aperta, per Relationes, & Consultationes. Quibus Principum Romanorum cognitio constabat.*

III. *Earum usus in Ecclesia, in dubiis fidei & disciplina. In Relationis suscipiende Metropolitani & Patriarchis debetur, ex Hieronymo. Sed præcipuè Romano Pontifici ex Oriente & Occidente; ut probatur ex Hieronymo, & Cyrillo Alexandrino.*

IV. *In Occidente Relatio de dubiis fidei Romam missa à Conciliis Africanis, ut gesta firmarentur. Innocentius hæc Relationes sedis suæ vindicat ex consuetudine, & ex canone.*

V. *De dubia disciplina referebatur ad sedem apostolicam, à Siricio & Innocentio. Responsiones præ jure constituto habita.*

VI. *Ante Concilium Nicanum, causa dubie relata ad sedem apostolicam ex consuetudine, que confirmata est canone Concilii Niceni, ut probatur ex Innocentio, nova interpretatione adhibita. Majores causæ, id est, ambiguae.*

VII. *Hincmari explicatio refellitur, qui alludit ad Sardicense Concilium.*

VIII. *Exemplum vetustissimum Relationis à Cypriano. Marcianus Arelatensis Episcopus deponitur decreto Romani Pontificis, ad relationem Episcoporum Gallicanorum, ex sententia Cypriani.*

IX. *Ante Concilium Sardicense Galli usi Relationibus, & postea Appellationibus ad sedem apostolicam.*

X. *De Relatione Conciliorum Generalium ad Summum Pontificem.*

I. **V**T legis ferendæ jus, ita & ultima judicia penes Imperatores olim fuere, qui aut ipsi cognitionem suscipiebant, aut concessa jurisdictione Præfectis prætorio, vel ceteris magistratibus, vice sacra judicandi potestatem præbebant, appellandi ab eorum sententiis facultate interdicta. Nunc inspiciendum est, an Romani Pontificis judicia nulli essent appellationi obnoxia, & in eo conferri possent cum Cognitionibus Principis. Iudicia autem illa exercebantur, aut ratione habita eorum negotiorum quæ ad provinciam Romanæ metropoleos pertinebant, aut eorum quæ in ceteris provinciis oriebantur. Vtroque casu, ab ipsius Ecclesiæ cunabulis, Pontifices suprema & principali in judiciis reddendis auctoritate viguerunt. Quod ad Romanam metropolim attinet, non est quod diù in eo capite probando

E

Cap. Apostolicæ de te judic. cap. 1. de schismat. cap. licet. cap. Ecclesiæ de Elect. cap. 1. de remiss. in 6. cap. cum inter. de consuetud. Clam. ne Roman. in Clem. plebique. de Elect. & passim in Bullis.

Bernard. de Con. lib. 1. c. 4.

Otho Frising. lib. 1. de Gestis Frid. 6. 17.

Ioan. de Turrecrem. lib. 1. de Elect. c. 20.

nes ad sedem apostolicam in causis fidei mittebantur, ut de integro cognitione habita, quod à synodis iudicatum erat, illius sedis decreto firmaretur. Damnata Pelagij & Celestij hæresi, Concilium Milevitanum & Carthaginense ad Innocentium retulerunt. Sed quo fine, ex eorum verbis addicemus: *Hoc itaque gestum, Domine frater, summa caritati tue intimandum duximus; ut statutis nostræ mediocritatis, etiam apostolicæ sedis adhereretur auctoritas, inquit Milevitanum Concilij, & Carthaginensis, & Milevitanum, cognitio habita est in Synodo Romana ab Innocentio: qui Iulium Episcopum Aurelio Episcopo Carthaginensi restituit, cum apostolicæ sedis ad Relationem duplicis synodi iudicatis. Rectè & ex ordine iudiciorum Relationem vocat synodicam epistolam ad se missam. Quam dictione etiam utitur in epistola ad Aurelium & Augustinum. Vestris Relationibus respondentes rescripsimus: Et in literis ad Concilium Milevitanum datis: Fiant enim necesse est cautiore, cum inventores malorum ad duplicis relationem synodi, sententia nostra statutis viderim ab ecclesiastica communione se junctos. Ius istud Relationum sedi apostolicæ & ex antiqua consuetudine, & à Canonibus sibi vindicavit Innocentius, eâ epistolâ, quam iis verbis conceptam observavit Augustinus, quæ sedis apostolicæ Sacerdotem decebant. Cujus epistolæ ad Concilium Milevitanum data sententia eò tendit, ut doceat antiquam esse regulam, & canonem, ut de rebus dubiis, præsertim si de fide agatur, ex omnibus provinciis ad Romanam Ecclesiam referatur, ut quæ sequenda sint, omnibus Ecclesiis promantur: Diligenter, inquit, & congruè apostolici consultiis honoris arcana, honoris inquam illius quem, præter illa quæ sunt extrinsecus, sollicitudo manet omnium Ecclesiarum, super anxiiis rebus quæ sit tenenda sententia; antiquam scilicet regulam secuti, quam toto semper orbe mecum nostis esse servatam. Neque enim hoc vestram credo latere prudentiam, qui id etiam actione firmastis, scientes quòd per omnes provincias de apostolico fonte petentibus responsa semper emanent. Præsertim quoties fidei ratio ventilatur, arbitror omnes fratres & coepiscopos nostros non nisi ad Petrum, id est, sui nominis & honoris auctorem, referre debere, velut nunc retulit dilectio vestra, quod per totum mundum proficit Ecclesiis omnibus. Infrà: Gemino igitur bono caritas vestra fungetur. Nam & Canonum potiemini gratia servatorum, & beneficio vestro totus orbis tutabitur. Quinam sint illi canones, à quibus Relationum ordinem profectum scribit Innocen-*

tius, statim discutiamus; si tamen mihi per lectorem liceat alterum Innocentij locum laudare, quo jus istud Relationum ab antiqua traditione, ab ecclesiastica disciplina, & à patrum institutis divina sententia decretis apertissimè repetit, eâ nempe epistolâ qua ad Concilium Carthaginense rescripsit: *Antiquæ traditionis exempla servantes, & ecclesiasticæ memores disciplina, nostræ religionis vigorem non minùs nunc in consulendo, quàm antea cum pronuntiaretis, veneratione firmatis, qui ad nostrum referendum approbati esse iudicium, scientes quid apostolicæ sedi debeatur, cum omnes hoc loco positi ipsum sequi desideremus Apostolum, à quo episcopatus & tota auctoritas nominis hujus emerfit. Quem sequentes, tam mala jam damnare novimus, quàm probare laudanda; vel id verò quòd patrum instituta sacerdotali officio custodientes non censeatis esse calcanda; quòd illi non humana sed divina decreverit sententia; ut quidquid quamvis de disjunctis remotisque provinciis ageretur, non priùs ducerent finiendum, nisi ad sedis hujus notitiam perveniret, ut tota hujus auctoritate, justa quæ fuerit pronuntiatio firmaretur. Verba illa indefinita, Quidquid quamvis de remotis provinciis ageretur, non priùs ducerent finiendum, quàm ad sedis hujus notitiam perveniret, ad materiam, de qua agitur, coerceri debent atque restringi, juxta vulgatam Iuris definitionem; scilicet cum de rebus dubiis & anxiiis quæritur, ut idem Innocentius superiori epistola adnotavit.*

V. Præter controversias fidei, de rebus dubiæ disciplinæ ad sedem apostolicam refereretur: quia cum Ecclesiæ Occidentis nondum aliquo canone scripto tenerentur, sed tota ratio disciplinæ, consuetudine & usu quodam constaret, qui sincerius in Ecclesia Romana servabatur, inde sacrae politiae forma velut à capite institutionum erat omnino repetenda. Quare cum Himerius Tarraconensis Episcopus de quibusdam disciplinæ articulis, qui Baptismum, Pœnitentiam, & Clericorum Monachorumque officia contingebant, Siricium Pontificem consulisset, ad Romanam Ecclesiam, inquit ille, utpote ad Caput tui Corporis retulisti. Quibus verbis debitam ex officio relationem esse significat. Responsa verò non antè dedit Consultationi Himerij, quàm in conventu fratrum sollicitus Relatio lecta fuisset; ut omnia diligentius tractarentur. Frequentissimus erat istarum Consultationum usus sub Damaso, ut nos docuit Hieronymus; & tempore Innocentij, qui Relationibus ab Episcopis Italiae, Hispaniarum, & Illyrici missis respondit, & Consultationibus Episcoporum Gallicanorum; ut patet ex

E ij

Innoc. in ep. ad Aurelium.

Epist. 97. & 98. inter epistolas Augustini.

Aug. epist. 105.

Innoc. ep. ad Concil. Mil. quæ est 91. inter ep. Aug.

Siricius in epist. ad Himer. Tarac.

literis datis ad Exuperium Tolosanum Episcopum: *Dilectio tua*, inquit, *institutum sequuta prudentum, ad sedem apostolicam referre maluit quid de rebus dubiis custodire deberet, quam usurpatione presumpit, quæ sibi videntur, de singulis obtinere.* Porro Relationes istæ ad eum inem mittebantur, ut synodis provinciarum pateret quid in re illa dubia & controversa post responsum apostolicæ sedis sequendum esset, tum in negotio de quo emerferat quæstio, tum in similibus speciebus. Vnde profectum est ut Decreta Pontificum, quæ in Collectiōne Dionysij continentur, ad Relationes Episcoporum, nunc generaliter de re dubia, nunc de specie quadam proposita, constituta sint. Qui mos etiam sequentibus temporibus invaluit; adeo ut magna illa Decretalium moles è rescriptis Pontificum ad varias Episcoporum consultationes ferè tota constet.

VI. Sed ut orationem meam in eam quæstionem contraham quam inspiciendam initio hujus capituli proposui, eam invaluisse consuetudinem ante Nicænum Concilium assero, ut si in dirimendis Clericorum contentionibus dubitaretur de aliquo ecclesiastica regulæ capite, vel ratione habita personarum, vel rerum, synodus provincia ante vel post judicium redditum, Relationem ad sedem apostolicam mitteret, ut justa sententia illius sedis auctoritate firmaretur, vel executio injusta suspenderetur, quæ consuetudo canone sexto Nicæni Concilij confirmata est. Scio quantum laborem in me recipiam, ut sententiam meam probem, quæ apud multos quasi nova periclitabitur. Sed cum summam in judicij reddendis apostolicæ sedis auctoritatem evincat, sine ullo Appellationum adjumento, viris eruditis acceptiorem fore non vano prorsus augurio mihi persuasi. Non longè arcessenda est hujus rei probatio. Prodit sese, si verba illa Innocentij sincerè expendantur, quæ viros eruditissimos molestè habuerunt. Edamus verba, deinde ad interpretationem nos accingemus. *Si quæ autem cause vel contentiones inter Clericos tam superioris ordinis, quam etiam inferioris, fuerint exorte; ut secundum Synodum Nicenam congregatis ejusdem provincie Episcopis jurgium terminetur, nec alicui liceat, (sine prejudicio tamen Romanæ Ecclesie, cui debet in omnibus causis reverentia custodiri) relictis his sacerdotibus qui in eadem provincia Dei Ecclesiam nutu divino gubernant, ad alias convolare provincias. Si autem majores cause in medio fuerint devolute, ad sedem apostolicam, sicut Synodus statuit, & vetus consuetudo exigit, post judicium episco-*

Innoc. 1. in ep. ad
Vigric. Rotomag.
c. 3.

pale referantur. Ex hac epistola quis esset ante Concilium Nicænum ecclesiasticæ disciplinæ status, licet alioqui quamplurimis difficultatibus involutus sit, aliquo pacto expediti potest. Canone sexto Concilij præcipitur ut mores antiqui obtineant, tam ij qui Alexandrinæ Ecclesiæ jura, quam illi qui Romanæ privilegia & ceterarum Ecclesiarum respiciunt. Consuetudo illa Romanæ Ecclesiæ ferè nos latet; quia posterioribus Decretis in multis capitibus est amplificata. Attamen ex hoc Innocentij loco discimus eam fuisse mentem Synodi, cum de judicij Episcoporum & reliquorum Clericorum decerneret, ut nullum fieret præjudicium Romanæ Ecclesiæ, & ei reverentiæ quæ illi in omnibus causis debetur, Reverentiæ porrò illam in majorum causarum Relatione versari. Si quis verò hunc Innocentij locum componat cum altero qui ex epistola ad Concilium Milevitanum jam prolatus est, inveniet hos esse canones, & hæc antiquam regulam toto orbe servatam, ut de rebus anxii quæ sit sequenda sententia, sedes Romana consulatur, id est, in majoribus causis, ex præscripto Nicæni Synodi, & veteris consuetudinis, ad eam referatur. Itaque ex Innocentio duorum canonum Nicæni Synodi sinceram sententiam constitui possumus, quinti scilicet, & sexti. Quinti hanc esse mentem Innocentij equè ac Synodus Africana testatur, ut Clericorum causæ suis synodis finiendæ committantur; Clericorum scilicet tam superioris quam inferioris ordinis. Quod ita intelligendum est, ut juxta veterem consuetudinem, quæ sexto canone sancita est, privilegium Romanæ sedis in omnibus causis tam Episcoporum, quam Clericorum, custodiatur, & reverentia debita sedi apostolicæ servetur. Nempe ut ad eam fiat relatio, si in earum contentionum examine de rebus majoribus quæretur, id est, de iis quæ controversa & dubia erunt; seu fidem respiciant, seu disciplinam. Equidem è duobus Innocentij locis inter se comparatis confectum puto ut majores causæ pro anxii & dubiis sint accipiendæ. Sed nihil vetat quin ea interpretatio Pelagij Papæ quodam loco adjuvetur, qui in epistola ad Ioannem Constantinopolitanum Episcopum, majores causas eas esse apud Innocentium interpretatur, quæ sint difficiles: *Majores verò & difficiles quæstiones, ut sancta synodus statuit, & beata consuetudo exigit, ad sedem apostolicam semper referantur.* Itaque non ad omnes causas se Romanæ Ecclesiæ cura demittebat. Synodis provinciarum liberum erat causarum judicandarum arbitrium, si aperte

essent & liquida. Sed si res quædam dubia & dignus vindice nodus incideret; Relatione à Synodo facta, sedes apostolica consulebatur. Quod vicem appellationis subibat; sed formulis legum & disceptationum forensium angustiis reos non atterebat.

VII. Non me latet Hincmaro Remensi visum, de Synodo Sardicensi, & de Appellationibus Episcoporum gradu suo dejectorum, agi apud Innocentium: *B. quoque Innocentius*, inquit, *ad Victricium Rotomagensis Episcopum, duo capitula magni Concilij Niceni, & capitulum Sardicenses Concilij de Episcoporum ad sedem apostolicam appellatione, uno capitulo sagaciter atque patenter explicat.* Sed multa me ab ejus sententia discedere cogunt. Primum est, injecta Nicænæ Synodi mentio prima parte capituli, quæ verat ut aliam synodum statim verbis generalibus lectori incauto & non monito intrusissè videatur. Secundum est, majores causas non coerceri solis Episcoporum appellationibus, sed ad omnes causas porrigi tam Clericorum quam laicorum, in quibus reverentiam Romanæ sedis custodiendam docet Innocentius; scilicet, si ejus generis sint, ut inter dubias referri debeant. Quo solo casu ipsas Episcoporum cognitiones ad sedem apostolicam referendas aliquando censuit idem Hincmarus. Possent addi, à Siricio & Innocentio solos canones Nicænos in judiciis reddendis prolatos; ut frustra videatur Innocentius hoc loco ad Concilium Sardicense respexisse.

VIII. Clarissimum & vetustissimum extat hujus Relationis exemplum apud Cyprianum: cujus testimonium eò lubentius usurpo, quòd adversus appellationes à quibusdam in partes trahatur. Per me licet dicant illi, Cyprianum eo nomine graviter commotum, quòd Episcopi quidam in Africa damnati, Romam se contulissent; cum statum sit omnibus Episcopis, ut ipse loquitur; & æquum sit pariter ac justum, ut uniuscujusque causa illic audiat, ubi est crimen admissum, & singulis pastoribus portio gregis sit adscripta, quam regat unusquisque & gubernet, rationem sui actus Domino redditurus; nec oporteat Episcoporum concordiam coherentem subdola & fallaci temeritate collidere, sed agere illic causam suam, ubi & accusatores habere & sui criminis testes possint; nisi si paucis desperatis & perditis minor esse videtur auctoritas Episcoporum in Africa constitutorum, qui jam de illis judicaverunt. Proferant ejusdem Cypriani judicium de Basilide & Martiale Episcopis à synodo Bæticæ provinciæ in Hispania depositis, & à Stephano Pontifi-

ce nimis properè in communionem suam receptis. Qui appellationum usum tuerent, facile se his difficultatibus expedient. Mihi verò planior & sincerior videtur esse respondendi ratio, si Cyprianum cum Cypriano conciliemus, & concedamus ingratas quidem illi fuisse judiciorum in provinciis redditorum retractationes; quamvis Summis Pontificibus non passim, sed aliquo casu, essent acceptæ; summum tamen jus Romanæ, in sententia de rebus ad se relatis ferenda, disertissimis verbis Cyprianum agnovisse. Quod evidentissimè patet in causa Marciani Arelatensis Episcopi, qui se Novatiani à Sacerdotibus Dei per totum orbem abstenti partibus adjunxerat, & à Catholica Ecclesiâ unitate atque à sacerdotij consensione discesserat. Faustinus Episcopus Lugdunensis, & suæ provinciæ coepiscopi, qui Marcianum sacerdotio dejicere non poterant, quòd alterius provinciæ, nempe Narbonensis, esset Episcopus hac de re Stephanum Papam Relatione sua monuerunt, eamque Cypriano literis suis significarunt. De hæresi agebatur. Quo casu ex usu veteris disciplinæ subvenire poterant ceteri Episcopi, nulla habita ratione discriminis provinciarum; cum idcirco copiosum corpus Sacerdotum concordia mutua glutino atque unitatis vinculo copulatum esset, ut si quis ex collegio Episcoporum hæresim facere & gregem Christi lacerare & vastare tentaret, impiis conatibus obfisterent ceteri. Vnde infert deponendum esse Marcianum, qui jam ab omnibus Episcopis in damnatione Novatorum fuerat prædamnatus. *Ex quibus, inquit, cum Marcianus esse ceperit, & se Novatiano conjungens, adversarius misericordie & pietatis existerit, sententiam non dicat, sed accipiat; nec sic agat quasi ipse judicaverit de collegio Sacerdotum, cum ipse sit ab universis Sacerdotibus judicatus.* Licet verò in consilium deponendi Marciani Cyprianus unâ cum collegio ceterorum Episcoporum consensit; tamen quia Romanam Ecclesiam, & Petri Cathedram, & principalem esse profitebatur, unde unitas sacerdotalis exorta sit, rō x̄p̄os rei judicata & summam illam pronuntiandi auctoritatem in eam Ecclesiam confert, in re communi, quæ unitatem respiciebat, & de qua Relatio ad eam missa fuerat. Quapropter, inquit Cyprianus, Stephanum Papam alloquens, *facere te oportet plenissimas literas ad coepiscopos nostros in Gallis constitutos, ne inimicum collegio nostro insultare patiantur.* Sed illustriora sunt verba quæ sequuntur; quibus decernendi & pronuntiandi de re propofita, juxta senten-

Hincmaro ep. 9. cap. 11. & alibi.

Hincm. in ep. ad Nivolaum apud Florentiam. Siric. ep. 1. & 3. Innoc. ep. ad Alex. ad Maced. ad Syn. Tolos. ad Clerum Const. ad Theophilum.

Cyp. lib. 4. ep. 51.

Cyp. lib. 1. ep. 41. 9. Pamelij.

Vide lib. 7. c. 1. §. 1.

Cyp. lib. 1. ep. 15. 97. Pamelij.

tiam Gallicanorum & Africanorum Episcoporum, potestas Romanæ Ecclesiæ asseritur, eique plenissima executionis cura demandatur: *Dirigantur in Provinciam & ad plebem Arelate consistentem à re litera; quibus absente Marciano, alius in locum ejus substituantur.* Nulla industria Novatores hoc testimonium Cypriani elevare possunt. Futilis est enim illa responsio, non deponi à Stephano Marcianum, sed deponendum declarari. Quinimo conceptis verbis Cyprianus exigit à Stephano, ut suis literis Marcianum damnet, atque adeo alium substituendum decernat.

IX. Veteri consuetudini à Concilio Nicæno firmata successit Concilij Sardicensis Decretum, quo appellationibus ad Romanam Ecclesiam modus quidam est præscriptus. Galliarum Episcopi ut Relationibus suis debitum officium apostolicæ sedis ante Nicænum Concilium impenderunt, ita & appellationibus damnatorum post Concilium Sardicense non obstiterunt. Id docet Leo I. in epistola ad Episcopos provincie Viennensis: *Nobiscum itaque fraternitas vestra recognoscat, apostolicam sedem pro sui reverentia à vestra etiam provincie Sacerdotibus innumeris Relationibus esse consultam, & per diversarum, quemadmodum vetus consuetudo prescebat, appellationem causarum aut retractata aut confirmata fuisse judicium.* Quæ apud Gallias à primis Ecclesiæ temporibus viguit hac in parte Romanæ Ecclesiæ auctoritas, locum suum etiam hodie apud nos obtinet; redintegrato aliqua ex parte usu Concilij Sardicensis, ut alibi dicitur. *

* Nimirum toto libro septimo hujus operis.

X. Alia est Relationis species, qua Synodi Generales utebantur, ut rerum gestarum seriem apostolicæ sedis per literas insinuarent; quibus Romani Pontificis consensum & exequendi curam petebant. Extant in eo genere officij, Synodi Arelatenfis ad Silvestrum, & Sardicensis ad Iulium epistolæ; item secundæ Synodi, & sequentium Conciliorum, unde patet eo proposito missas, ut debita sedis apostolicæ reverentia servaretur. Quare Concilij Sardicensis Patres Relationem illam ex officio deberi satis significant, his verbis: *Hoc enim optimum & valde congruentissimum esse videtur, si ad Caput, id est, ad Petri Apostoli sedem, de singulis quibusque provinciis Domini refrant Sacerdotes.* Orientalium quoque Episcoporum relationem synodicam de Apollinaris hæresi ad se missam ita Damasus excepit ac si debitum sedis apostolicæ munus exsolvisset. Quod testantur epistolæ Damasi ad Orientales prima verba apud Theodoretum: *Quod vestra charitas debitam*

Synodica epist. Concilij Sardic.

sedis apostolicæ reverentiam tribuit, vobis ipsis quoque maximo honori est. Sed de consensu Romani Pontificis, qui rectè etiam apud veteres Confirmatio dicitur, quatenus necessarius esse censeretur, alibi accuratè dicendum est, & de more mittendorum fidei Decretorum ab Occidente in Orientem, & vice versa, quem Synodus Chalcedonensis commendat in Prospinetico sermone ad Marcianum Augustum.

CAPUT XI.

Synopsis.

I. Persona Pontificis à nemine judicatur, ex Synodo Romana sub Symmacho, & ex Entodio. Quia Romanus Episcopus est Caput omnium Sacerdotum.

II. Eadem Ecclesia Gallicana sententia in causa Symmachi; imò pietas major quam Romana Synodi, ex Avito.

III. Antiqua regula, majorem sedem à minore non judicari, ex Cyrillo, Concilio Ephesino, & Chalcedonensi, & Pelagio.

IV. Inde fluxit vulgatum illud, Primam sedem à nemine judicari, in Actis dubijs Sinuesane Synodi; Et in Canonibus Silvestri, rejectis ab Hincmaro.

V. Discussus locus epistolæ Concilij Romani de Damaso apud Concilium aut Consistorium Principis judicando.

VI. Romanum Pontificem à nemine judicandum professus est Carolus M. & ceteri Galli in Synodo Romana. Purgatio Leonis Pape, & Paschalis.

VII. Privilegium illud Romanæ sedis confirmatum ab Octava Synodo. Joannis XII. ex auctoritate reprobata. In causa hæresos & schismatis cessat privilegium.

VIII. Ecclesia Gallicana canones Basiliensis Concilij suscepit; sed Eugeny Pontificis depositioni & electioni Felicis non adhaesit.

IX. Pontifex ab Episcopis moneri potest, & satisfacere tenetur. Ex Octava Synodo, & Petro Damiani.

I. **P**RINCIPEM legibus solum esse, eo sensu, ut etsi in leges impingat, poenis legum coerceri non possit, communis est Theologorum & Iuriconsultorum sententia; ita ut subditi, qui de Principis statu aliquid decernere sibi liberum esse putaverint, lege Julia majestatis teneantur. In hunc quoque dignitatis gradum adscitum fuisse Romanum Pontificem, Galliarum Reges & Episcopi unà cum ceteris sæpissime censuerunt. Symmacho à Clericis Ecclesiæ Romanæ de criminibus atrocissimis accusato, & ab episcopatu per vim depulso, Theodoricus Rex Italiæ cogit plenariam synodum omnium regni sui Sacerdotum, accedente ipsius Symmachi consensu. Liguriæ, Æmiliæ, & Venetiæ Episcopi

literis Regis evocati cum se Romam conferrent, Theodoricum Ravennae commorantem invifunt, & Romanæ fedis Sacerdotem à minoribus Epifcopis judicari non poffe significant: Nec antedictæ fedis antiftitem minorum fubjaciffe iudicio, in propofitione fimili, facile forma aliqua teftaretur; ut docet Romana Synodus III. habita anno quingentesimo fecundo. In eam fententiam conceffit ipfa Synodus: quæ ita Decretum fuum temperavit, ut liberum & immunem à criminibus Symmachum pronuntiaret, quantum ad homines refpicit; fed totius negotij examen arbitrio divino dimifit, cum legatione fua prius monuiffet Senatam Romanam, qui difcuffionem accufationis urgebat, auctoritatem fedis injuftis illis defideriis obftare. Etenim tunc ab omnibus publice afferbatur, fedis apoftolica Præfulem

non poffunt qua ratione in illam cauffam ne leviter quidem potuerit inquirere. Quod Synodus ipfa venerabilis, inquit Avitus, laudabili conftitutione profpiciens, cauffam quam, quod falva ejus reverentia dictum fit, penè temerè fufceperat inquirendam, divino potiùs fervavit examini; perstringens tamen prout breviter potuit, nihil vel fibi vel gloriofiffimo viro Theodorico Regi de his qua Papa dicebantur objecta patuiffe. Nolo epiftolam integram tranfcribere, quæ abundè mentem omnium Gallicanorum Sacerdotum explicat: qui concedunt quidem in ceteris Epifcopis, fi quid nutaverit, poffe reformari: At fi Papa Urbis vocatur in dubium, epifcopatus jam videbitur, non Epifcopus, vacillare.

minorum nunquam fubjaciffe fententiæ, ut è Libello accufatorum refert Ennodius Ticienfis in Apologetico; qui robuftiffimis verbis eam afferriorem firmavit, quæ & à Synodo quinta Romana probata eft cum integro Apologetici libello, & deinde à Collegiis in corpus Canonum relata. Aliorum, inquit, forè hominum cauffas Deus voluit homines terminare; fed fedis iftius Præfules fuo fine queftione refervavit arbitrio. Voluit B. Petri Apoftoli fucceffores celo debere tantum innocentiam, & fubtiliffimi difcufforis indagini inviolatam exhibere confcientiam. Hujus autem privilegij ratio inde peritur ab Ennodio, quòd Romanus Epifcopus fit Caput omnium Sacerdotum: Sanctorum voce patet, Pontificum dignitatem fedis ejus factam toto orbe venerabilem, dum illi quidquid fidelium eft ubique fubmittitur, dum totius Corporis Caput effe defignatur.

III. Sanè non omnino aliena videtur à veterum difciplina, Synodi Romanæ, Ennodij Diaconi, & Aviti Viennenfis assertio; fcilicet ex eo capite infcriptum adversus Romanum Epifcopum crimen non fubjacere fynodorum iudicio, quòd major à minore judicari non debeat. Hoc fundamento enim, inter cetera, nititur Cyrillus Patriarcha Alexandrinus, cum in Concilio Ephefino de temeraria & præcipiti adversum fe & Memnonem Ephefinum à Ioanne Patriarcha Antiocheno lata de pofitionis fententia conqueritur; nempe, quòd adversus Majorem Thronum pronuntiari. Sedes enim Alexandrina fuperiorem locum præ Antiochena juxta Nicænam Synodum obtinebat. Rationem iftam non contempfit Synodus Ephefina; quinimò ut vitium hujus fententiæ Celeftino Pontifici probaret, hinc oritura difcordiarum femina profitetur, fi Majores fedes injuria affiendi facultas detur. Concilium Chalcedonenfe in eandem confpirat fententiam, cum inter præcipuas damnati Diofcori cauffas hanc recenferet in Relatione ad Leonem, quòd excommunicationem adversus eum defignaffet cui vineæ custodia à Domino credita eft, quique indefeffam uniendæ Ecclefiæ curam gerit, id eft, adversus Leonem. Non enim de injufta excommunicatione conqueritur, fed de Diofcori audacia, qui contumaci animo fuperiorem Pontificem excommunicationis meditata contumelia læfit, quam de pofitione Diofcoriulti funt Patres; adeo ut Anatolius Epifcopus Conftantinopolitanus dixerit: Propter fidem non eft damnatus Diofcorus, fed quia excommunicationem fecit Domino Archiepifcopo Leoni, & ter vocatus, non accessit. Ceterum excommunicatio illa in Leonem à Diofcoro deftinata, non decreta fuit in Concilio Ephefino I I. ut multi fufpiciantur, fed

Quinta Synod. lib. Syn. Hic Libellus congerimus fyncaliter ab omnibus fignatur, & ita fine herem fyncaliter dicitur habetur.

Ennodius in Apol. c. Aliterm. 9. q. 3. apud Gra.

Avitus Epifc. Vien. epif. 31.

Libellus Cyrilli patri. a. Conc. Eph. A. G. 4. pag. 219. a. 27. Meletius voc. 27. 28.

In ep. Synodi Eph. ad Celest. A. G. 4. n. 27. ad hunc die. Chalcedon. A. G. 4. n. 27. Meletius voc. 27. 28.

Relatio Concilij ad Leonem: & de pofitione q. 27. n. 27. Meletius voc. 27. 28.

Ab III Conc. Chalced. dicitur...
Αὐτὸς ὁ Θεὸς ὁ υἱὸς ὁ ἀγεννητός, ὁ ἀειγενής, ὁ ἀειὸν ὢν, ὁ ἀειπαρὴς, ὁ ἀειχώριος, ὁ ἀειζών, ὁ ἀειβίος, ὁ ἀειπατριάρχης, ὁ ἀεικαθολικός, ὁ ἀεικαταστάς, ὁ ἀεικαταστάς, ὁ ἀεικαταστάς.

in conventu furtivo & clandestino aliquot Episcoporum Nicææ habito, ut docet Libellus Theodori Diaconi Alexandrini, Act. III. Concilij Chalcedonensis. Ex eo Pelagius I. Childeberto Regi scripsit anno D L V I I. adversum esse ecclesiastica legi quod ipse jussèrat, ut Sapaudus Arelaten-sis Episcopus, *cujus Ecclesia in Gallicanis re-gionibus primatus privilegio & sedis apostolica vicibus decoratur*, ad petitionem Episcopi ab ipso ordinati in judicium sequentis civi-tatis Episcopi judicandus occurreret.

I V. Ex eo colligere possumus, secun-dùm veteris disciplinæ ordinem Romanam sedem, quæ major est & prima, à ceteris Episcopis judicari non posse. Vnde fluxit decantatum illud verbum, quod extat in Actis Sinueslanæ Synodi in causa Marcel-lini Pontificis coactæ anno C C C I I I. *Prima sedes non judicabitur à quoquam*. Scio qui-dem à viris eruditis hæc Acta revocari in dubium, quasi à Donatistis conficta. Sed fatendum est, antiquitatem quandam redolere, licet quamplurimis mendis sca-teant. Pronuntiatum istud, primam sedem

Synodus Romana sub Silvestro can. ult.

à nemine judicari, reperitum est in Synodo Romana sub Silvestro, canone ultimo; cum illa adjec-tione, *ut neque ab Augusto, neque à populo judicetur*. Sed viri emunctioris judicij hunc factum ut adulterinum damnant, & inter ceteras Isidorus Mercatoris quisquilias reponunt. Moverant bitem Hinmaro cano-nes istius Romanæ synodi sub Silvestro, adeo ut nullam illis fidem in judiciis haberi velit; quia scilicet omnes ferè istiusmodi definitiones antiquis canonibus repugnent. Prætermitto discussionem ceterorum arti-culorum, dum mihi venià lectoris liceat canonem ultimum dispungere. Scilicet ha-riolos esse oportuit Episcopos, qui non so-lùm ab Augustorum Consistorio, qui Ro-mæ, tempore Silvestri, imperabant, sed à Regum judiciis Romanum Pontificem im-munem esse decreverunt, cum Reges Ro-manam non tenuerint, nisi ducentis ferè post hæc annis elapsis, imò verò in contrarium Silvester ipse exemplo suo statuerit.

Hincmarus ep. 7. cap. 21. & seqq. edit. Mog. Quæ-siam quasi in au-thentitate præferat sanctum Silve-strum Papam de-crevisse talia que Catholica Ecclesia inter synodalia decreta non com-puit.

V. Etenim, ut loquitur Romanum Con-cilium in epistola ad Gratianum, *Silvester Papa à sacrilegis accusatus, apud parentem ves-trum Constantinum causam propriam profecutus est*. Occasio hujus epistolæ scribendæ inde orta est, quòd Vrsinus toties à Principibus & à Damaso Pontifice damnatus, dolos composuisset, quibus sancti Pontificis ca-put petebatur; adeo ut accusatores subor-naret, qui crimina Damaso intenderent, ea fraude videlicet, *ut dum causam dicit qui in*

Epistola Romanæ Concilij ad Gra-tian. edita à R. P. Sim. in Appen-dice Cod. Theodof.

omnes iudex fuerat constitutus, nemo esset qui de lapsis vel de factiosis possit episcopatus inva-soribus judicare. Iudicio Imperatoris proba-ta quidem innocentia Damasi; sed post sen-tentiam, à Principe flagitandum putavit Concilium, ut Damasus, qui ceteris Epi-scopis cum esset æqualis munere, præro-gativâ tamen apostolicæ sedis excelebat, non esset iis inferior qui judiciis publicis beneficio legis à Gratiano latæ non erant subiecti. Perunt ergo, ut causa Da-masi, si quæ inciderit, in Concilio judi-cetur, quemadmodum in ceterorum Epi-scoporum causis fieri solebat, aut saltem in Consistorio Principis causam suam de-fendat, non apud magistratus. Ad quæ-stionem quam discussio valde confert ut se-veriùs examinentur verba hujus epistolæ: quæ ita castigata sunt, ut nihil de digni-tate Pontificis Romani remittant, licet ad rationes temporum sint accommodata. Cognitionem illam Principibus à Damaso arrogari, Damasum feverioribus Episcopo-rum judiciis se ipsum dedere pronuntiant, non autem cognitionem illam in arbitrio Prin-cipis aut Episcoporum esse positam; ita ut privilegium illud primæ sedis in mente ha-buisse patres illos non absurdum mihi vi-deatur. *Severioribus se dedit ipse judiciis Sa-cerdotum*, inquit illi. Subjungunt verò: *Accipite aliud quoque, quod vir sanctus vestre magis conferre pietati quam sibi præstare desi-derat, nec derogare cuiquam, sed Principibus adrogare. Quoniam non novum aliquid petit, sed sequitur exempla majorum, ut Episcopus Romanus, si Concilio ejus causa non creditur, apud Consilium se Imperiale defendat*.

V I. In causa Symmachi quanta fuerit Gallicanæ Ecclesiæ pietas, docuit Avitus, cum majorem & eminentiorem Pontificem ab inferioribus judicari non posse contenderet. Iisdem vestigiis hæserunt Episcopi & Proceres Francorum, unâ cum Romanis, in causa Leonis III. qui variorum criminum accusatione petebatur. Etenim cum fre-quentes adessent in Concilio Romano, præ-sente ipso Carolo Francorum Rege, in has voces eruperunt, quas retulit Anastasius: *Nos sedem Apostolorum, quæ est caput omnium Dei Ecclesiarum, judicare non audemus. Nam & ab ipsa nos omnes & ab ejus Vicario judica-mur. ipsa autem à nemine judicatur; quemad-modum antiquitus mos fuit. Sed sicut ipse Sum-mus Pontifex censuerit, canonicè obediemus*. Leo tamen Pontifex, ne ulla suspicio penes Ecclesiam reliqua esset, etsi nemo accusa-tionem illatam peragere vellet, adhibitis Evangeliiis & aliquot testibus suæ famæ ad-stipulatoribus, ambonem ascendens, obje-cta

Anastasius in vita Leonis III. an. 800.

tanquam solus ipse ad faciendam fidem non sufficeret, etiam testes adhibuit. Venerunt, inquit, mecum & sex fratres isti. Plura vir ille infra-cti animi in eandem sententiam congerit, ut probet titulum presulatus non esse opponendum quò minus Ecclesie filiis, qui se gravatos asserunt, equo iudicio respondeatur.

CAPVT XII.

Synopsis.

I. Romana sedis auctoritatem tueri tenetur Rex Christianissimus iure Protectionis, quod Francorum Regibus competit. Quid sit ius Protectionis, ordinarium, extraordinarium, & reale pactis constitutum.

II. Protectio Romana sedis est ius reale questum Corona Francica. A Deo designata, ex Pelagio.

III. Initium huius Protectionis à Carolo Duce Francorum, & Gregorio, ob motus Longobardorum. Novis conditionibus aucta à Pippino Rege, & Stephano. Exarchatus Ravenna donatus Ecclesie Romanæ à Pippino, huicque Patriatus Romanus collatus. Conventio de Protectione non personalis, sed perpetua cum Rege & Regno.

IV. Patriatus datus filii Pippini. Qui dicerentur Patricij. Primo nuda dignitas, Patriatus; dein de ei adjunctum Imperium. Tutio Ecclesiarum & inopum Patricij competit, ex Paulo Diacono. Patriatus collatus Regibus Francorum, Imperium & Tutionem complectebatur.

V. Carolo Magno in Augustum electo, Patricij nomen cessavit. Sed ius Protectionis Regibus Francorum questum, extititum non est. Ius illud in solidum in filios Reges testamento suo partitus est Carolus Magnus.

VI. Et filiis suis ex equo commisit Ludovicus Pius, Carolus Calvus hanc ad se una cum regno Francorum transmissam agnovit; ita tamen ut à Romana sede honor debitus sibi reddatur. Is honor explicatus de Protectione Patriciorum.

VII. Auxilia lata Ioanni VIII, Paschali II, Gelasio II, Innocentio II, Alexandro III. docent propagatum à secunda in tertiam Regum stirpem Protectionis auxilium.

VIII. Gregorius IX. Tutionem ecclesiastica libertatis regno Francorum assignat. Ut Paulus I. Hanc Tutionem implorarunt Innocentius IV. & Urbanus IV.

IX. Ceteri Reges novis officiis ius Patrocinij confirmarunt. Et præ ceteris Invictissimus Ludovicus XIII. consilio & opera Eminentiss. Card. Ducis Richely.

I. **A**BUNDE fatis probatum est, apud Gallos sedis apostolicæ principatum omnibus officiis per omnes ætates ex cultum fuisse; seu in ea communionis suæ Caput iure divino constitutum, seu supremam in Ecclesiis auctoritatem venerarentur, ut merito à me dictum fuerit, Primum Libertatis Ecclesie Gallicanæ fundamentum in Primatu Romani Pontificis esse positum. Addam verò hoc capite, pluribus nominibus ad ejus Ecclesie dignitatem tuendam & ornandam Reges Christianissimos obstringi quàm ceteros totius Europæ

Reges & Principes, scilicet eximio illo Iure Patrocinij, seu Protectionis Regiæ, erga Romanam sedem, quod Francorum regno questum est. Illud autem non sic accipi velim, quasi rhetorum more ambrosiosius verbis à me dictum, sed ut ad normam legum & fori consultò propositum. Principes quidem Ecclesias in regnis suis constitutas ex officio tueri tenentur, quod ius Protectionis ordinarium est, & à jurisdictione pendet. Sed aliud est ius quoddam Protectionis extraordinarium, quod Ecclesiis sibi non subditis adversus potentiorum vim publicam, aut privatam, impertiri solent illi qui alias ex munere suo ad id non obligantur. Hæc Tutio vel Protectio ex eo profecta est, quòd Summi Pontifices, aut ipsi etiam Imperatores, Proceribus viris aliquando demandarint ut ab injuriis Ecclesiis sibi creditas extra ordinem defenderent; Vel etiam quòd Ecclesiarum Episcopi, aut Abbates, cum assensu Capitulum & Monasteriorum, se in defensionem Procerum certis legibus tradiderint, mercedis annuæ & pensionis perpetuæ ut plurimum stipulatione adhibita. Harum conventionum octingentis abhinc annis initarum exempla creberima apud scriptores & vetera tabularia visuntur, & in diversis mediæ ætatis canonibus; bellorum privatorum infando usu in id Episcopos & monasteriorum præfectos sæpissime compellente, ut sibi Patronos, Defensores, Protectores, & Advocatos quos vocabant, adicerent, qui Protectionem & Defensionem singularem Ecclesiis impenderent, præter eam quæ à Regibus ex ordine disciplinæ publicæ expectabatur. Iure isto Protectionis, Defensionis, vel Advocatiæ, hereditate ad se transmissio, potiuntur etiamnum quamplurimi Principes in Germania, quod etiam quatuor abhinc sæculis in Gallia confinis obtinebat, multis Nobilium familiis se Advocatorum & Vicedominorum nomine jactantibus; donec jura illa Protectionum ecclesiasticarum Rex Christianissimus ad se solum in regno revocavit. De hoc Protectionis iure reali & hereditario amplissimos commentarios viri eruditi ex professo ediderunt.

II. Quod ad meum institutum attinet, necesse est ut probem ejus generis esse Protectionem illam Ecclesie Romanæ; cui impertiendæ quemadmodum hereditario iure Rex Christianissimus adstringitur, ita vice versa sedes Romana, in nulla parte suæ auctoritatis dignitate imminuta, Reges Francorum ut Protectores suis officiis ornare tenentur. Cum autem Protectionem istam aut mandatis Principum aut conventionibus quari monerim, non est quòd aliquis

Advocatus, Vicedominus.

Commentarii de Advocatiæ iura.

expectet ut Regibus Francorum delegatam ab aliquo Principe Defensionem probem, præsertim cum jus illud eis ex æquo vindicaturus sim, si conventionibus inter Pontifices & Reges initis constare ostendam. Enimvero si altius origo rerum repetenda sit, non frustra asseretur Tuitionem Romanæ Ecclesiæ, Dei Optimi Maximi providentissimo consilio, Francorum Regibus fuisse conceditam. quod vicem mandati & delegationis præstabit, si quis exigat ut protectio nostra illo etiam jure fulciatur. Hujus rei illustrior probatio aliunde peti non potest quàm à Pelagio II. qui anno DLXXXII. cum à Longobardis Arrianis Ecclesia Romana & bello & hæresi vexaretur, auxiliâque Imperatorum Orientis lenta essent & invalida, nullam Tiberio Principi fieri injuriam censuit, si à Regibus Francorum in his angustiis constitutus subsidium peteret, & Anacharij Episcopi Antissiodorensis gratiam, qua flagrabat apud Chilpericum Regem, ad impetrandum sollicitaret: *Nec enim, inquit Pelagius, sine magna providentiæ divinæ admiratione dispositum, quod vestri Reges Romano Imperio in orthodoxæ fidei confessione sunt similes; nisi ut huic urbi, ex qua fuerat oriunda, vel universe Italia finitimos adiutoresque præstaret. Cavete igitur, carissime frater, ne dum Regibus nostris juvandi nos virtus data sit devinitus, caritatis vestre circa nos levitas arguatur, qui illis & in fide & in consiliis vestro sacerdotio sic devotis suadere talia aut negligitis aut desertis.* Idem consilium inierat Vigilius Papa anno DXLIX. cum Gothis Romam tenentibus, Aureliano Episcopo Arelatensi dat in mandatis ut Childebertum Regem, qui Christianitatis studio venerationem integram sedi apostolicæ exhibebat, precibus suis exoraret ut sollicitudine sua Gothorum Regem ab injuria Romanæ Ecclesiæ inferenda revocaret.

III. Initium verò pactorum de Protectione cum Ecclesia Romana conventorum in ea tempora conferendum est quibus eam Regum Longobardorum impetus ad auxilia extraordinaria imploranda penè profligatam coëgit. Annus DCCXXXIX. huic consilio originem dedit. Etenim Luitprandus & Hilprandus Reges Longobardorum, cum in Ravennæ Exarchatus provinciis adversus Imperij Constantinopolitani copias bellum gererent, Ecclesiæ Romanæ patrimonia perinde ac ceteros provincialium agros depopulati sunt; deinde translato in ducatum & episcopatum Romanum exercitu, omnia cædibus & vastatione terruerunt; nulla habitatione quod pagus ille Romanus parochiam B. Petri con-

stitueret, ac proinde peculiaris cuiusdam immunitatis privilegium illi deberetur. Quare Gregorius III. Pontifex se suamque Ecclesiam Tuitioni Caroli Francorum Ducis commisit, literis illis quas lacrymis perfusas ad Carolum Subregulum magno cum animi sensu dedit: *Ad te post Deum confugium facimus, inquit. Conjuro te per Deum vivum & verum, & per ipsas sacratissimas Claves Confessionis beati Petri, quas vobis ad regnum direximus, ut non preponas amicitiam Regum Longobardorum amori Principis Apostolorum: sed velocius sub nimia festinatione sentiamus, post Deum, tuam consolationem ad nostram defensionem.* Protectio ista novis quibusdam legibus firmata fuit à Pippino Rege Francorum & Stephano II. Pontifice. Hic enim dum Aistulphi Longobardorum Regis armis undique premeretur, (qui quidem post Exarchatus & provinciæ Romanæ civitates, depulsis inde Constantinopolitanorum præsidibus, valido exercitu occupatas, patrimonia Ecclesiæ Romanæ usurpaverat) ad Gallias magno Procerum Romanorum comitatu stipatus accessit; ubi fœdus cum Pippino Rege pepigit, iis conditionibus, ut Rex ejusque filij Patricij Romanorum dicerentur, & Ravennæ Exarchatus à Longobardis armorum vi repetitus, donatione Pippini in Romanam Ecclesiam transferretur. Hæc conventa liquidius ostendi non possunt quàm ipsiusmet Stephani verbis: qui cum denuo ab Aistulfo fœderibus infractis Romæ obsidionem pateretur, pacta illa Pippino refricat: *Dum vestris mellifluis obtutibus presentati sumus, omnes causas Principis Apostolorum in vestris manibus commendavimus. Quoniam quidem inspirati à Deo aures petitionibus nostris accommodare dignati estis, & vos beato Petro polliciti estis ejus justitiam exigere, & defensionem sanctæ Dei Ecclesiæ procurare.* Ne quis verò existimet Protectionem istam, de qua convenerat Stephanus, personalem esse, & Pippino tantum concessam, sequentis epistolæ ab eodem Stephano ad Pippinum datæ verba velim diligenter expendat; unde manifestum fiet contractam fuisse non solum cum Rege, sed etiam cum ejus filiis, imò etiam cum ipso regno Francorum. *Quoniam, inquit, nulli alio nisi tantummodo tuæ amantissime Excellentie, vel dulcissimis filiis, & cunctæ genti Francorum, per Dei præceptionem & B. Petri, sanctam Dei Ecclesiam & nostram Romanorum Republicæ populum commissimus protegendum.*

IV. Patricij verò dignitatem, ut antè monebam, Stephanum & Romanos Proceres Pippino Regi & ejus filiis contulisse fidem facit epistola Stephani tertia, cujus inscriptio hæc est: *Dominis Excellentissimis*

F ij

Epistola Greg. 5.

Pelagius II. in ep. ad Autachar. Episc. Antissiod.

Ep. Vigil. ad Aurel.

Steph. ep. 3. ad Pippinum.

Steph. ep. 4. ad Pippinum.

Parochia B. Petri dicitur à Petri. cium.

filiis Pippino Regi & nostro spiritali compatri,
& Carlomanno item Regibus, & utrisque Patri-
ciis Romanorum, Stephanus Papa. Retinuit
hunc Patricij titulum Carolus Magnus: cu-
jus frequentissima habetur mentio in epi-
stolis Stephani Tertij, Hadriani Primi, &
in Edictis hujus Principis. Imò etiam Leo
III. Pontifex, quò beneficij recens à Ca-
rolo accepti monumentum aliquod pone-
ret, in camera Palatij Lateranensis Petrum
Apostolum depingi curavit, Carolo Patri-
ciatus insignia & Leoni Pallium Pontifi-
cium tradentem. Patricij nomen duo quæ-
dam complectebatur, & jurisdictionem,
qua Reges in Vrbe ex consensu Pontificis
& populi Romani potiebantur; & Prote-
ctionem, seu Defensionem, quam Roma-
næ Ecclesiæ polliciti erant. Patriciorum
autem tanta erat dignitas, ut à Constanti-
ni tempore, qui ejus auctor fuit, eminenti-
simos magistratus loco præcellerent; ita
ut Theodoricus & Athalaricus Italiæ Re-
ges non alienam à regni majestate Patri-
ciatus dignitatem, quæ illis ab Anastasio
collata fuerat, esse censuerint. Jurisdictio
cum Patriciatu conjuncta non erat; etsi
frequentissimè qui validissimis provinciis
aut exercitibus erant præfecti, dignitate
ista cohonestarentur. Inde profectum est
ut Italiæ Exarchi, qui ab Imperatoribus
Constantinopolitanis Ravennam cum sum-
mo imperio ad Italiæ administrationem
mittebantur, hujus etiam honoris essent
participes. Vnde Patricij Italiæ à scriptori-
bus aliquando dicuntur. Hoc exemplo Re-
ges Francorum in Gallia etiam Patricios
suos instituerunt: qui ob provincias sibi
concreditas, Patricij & Duces audiebant;
ut Dynamius Patricius Galliarum apud
Gregorium Magnum; & Mummolus Dux
& Patricius, aliique, apud Gregorium Tu-
rosensem. Sed propositi mei non est ea
nunc exequi quæ Patriciorum auctoritate
ultimis illis seculis continebantur. Id unum
fatis erit observasse, Patriciatu collato,
Ecclesias & inopes tuendi adversus vim po-
tentiorum præbitam fuisse facultatem.
Hoc patet ex ea formula qua Princeps Pa-
triciatum renuntiabat, quæ relata est à Pau-
lo Diacono. Sistebat se coram Principe
hujus dignitatis candidatus: qui cum prius
Imperatoris pedes, deinde genu, atque os
ipsum, & ceteros magistratus deoscularus
esset, his verbis à Principe excipiebatur:
Nobis nimium laboriosum esse videtur, conces-
sum nobis à Deo ministerium, solum procurare.
Quocirca nobis adiutorem facimus; & hunc ho-
norem tibi concedimus, ut Ecclesiis Dei & pau-
peribus legem facias, & inde apud altissimum
judicem rationem reddas. Tunc induat eam

Nicolause Aleman.
in Parietinis Late-
ranensibus.

Paulus Diaconus
Hist. Longob.

Imperator mantum, & ponat ei in dextro indice
annulum, & det ei bombacinum propria manu
scriptum: Esto Patricius misericors & justus.
Tunc ponat ei in capite aureum circulum, & di-
mittat. Patriciatus itaque Romanorum,
præter imperium in Urbem & Ducatum
Romanum, Defensionem illam comple-
ctebatur, quæ pactis cum Romanis Ponti-
ficibus initis erat constituta. Quare Caro-
lus Magnus sibi nunc Patricij Romanorum
titulum, nunc *Devoti sanctæ Ecclesiæ Defen-
soris atque Adjutoris*, in Edictis suis adscri-
bebat.

V. Hanc Patriciatus dignitatem ab an-
no DCCCXXXIX. Reges nostri magno
studio conservarunt usque ad annum octin-
gentesimum. Tunc enim, desinente octa-
vo seculo, Carolus Magnus acclamatione
populi Romani & consensu Leonis cum
Imperium recepisset, *omisso Patricij nomine*,
Imperator & Augustus est appellatus; ut testa-
tur Eginhardus. Etsi verò novus Imperij
splendor Patriciatus lucem extinxisset; ar-
tamen Protectio Ecclesiæ Romanæ, Co-
ronæ Francorum antè quæsitæ, per con-
fusionem Patriciatus cum Imperio sublata
non est. Imperio accessit Tuitionis impen-
dendæ officium; sed de pristino protectio-
nis jure, quod regno Francorum compete-
bat, nihil imminutum fuit. Potestas qui-
dem illa, qua jure Patriciatus in urbe Ro-
mana potiebantur Reges Francorum,
(quæ ab illis in solidum unà cum Pontifi-
cibus exercebatur, ut dicam alibi) confu-
sa fuit, & Imperio consolidata. Sed De-
fensio Ecclesiæ Romanæ inter cetera Do-
mus regis jura à Principibus recensita fuit,
ut in Caroli Magni filios transmitteretur,
nec præcipuo jure ab eo possideretur qui
Imperium retineret, sed ad omnes heredes
pertineret; ea lege, ut illis non liceret à
communione hujus Protectionis, familiæ
erciscundæ judicio discedere. Ita enim con-
stituit Carolus Magnus tabulis testamenti
sui, quibus inter filios regna Franciæ, Ita-
liæ, & Aquitaniæ distribuit; sed in solidum
Ecclesiæ Romanæ Defensionem reliquit,
eadem conditione qua à patre suo Pippino
& avo Carolo fuerat suscepta. *Super omnia
autem jubemus*, inquit, *ut ipsi tres fratres
curam & defensionem Ecclesiarum S. Petri
simul suscipiant; sicut quondam ab avo nostro
Carolo, & beate memoriæ genitore nostro Pippi-
no Rege, & à nobis postea suscepta est; ut eam
cum Dei adiutorio ab hostibus defendere ni-
tantur, & justitiam suam, quantum ad ipsos
pertinet, & ratio postularit, habere faciant.*
Hujus divisionis tabulæ à Proceribus Fran-
corum jurejurando & à Leone Pontifice
subscriptione firmatæ sunt anno DCCCVI.

Capitul. l. 7. c. 31.

Eginh. in Annal.
an. 801.

Testamentum Car-
oli Magni.

ut docuit Eginhardus in Annalibus. Vnde primò colligimus eam fuisse sententiam & Caroli, cum susciperet Imperium, & Pontificis; Senatus, Populique Romani, cum illud ei detulerunt, ut à pactis pristinae Protectionis non discederetur, præterea jus istud inter ceteras res hereditarias recenseri, & ab antiquis illis pactioibus à Carolo repeti, huicque legato assensisse Leonem.

VI. Nolo mihi fidem haberi, nisi hoc sensu à Caroli Magni filijs & nepotibus legatum istud exceptum fuerit, ut sibi quisque portionem regni Francorum cum hoc onere vel potius jure relictam fuisse censuerit. Ludovicus Pius, Caroli filius, cum divisionem regni in tres filios ex consilio Procerum instituisset, iussit iisdem planè verbis è testamento Caroli transcriptis, ut tres fratres, quos in consortium regni Francorum asciverat, defensionem Ecclesiæ sancti Petri simul susciperent. Hinc est quòd Ludovici filij Carolus Calvus Rex Francorum, & Ludovicus Rex Germaniæ, conventionibus illis quas in Metensi conventu exsententia Hincmari Archiepiscopi Remensis & aliorum quorundam procerum inierunt anno DCCCLXVIII. sibi quisque defensionem Ecclesiæ Romanæ servavit; ea lege tamen, ut sibi à Romano Pontifice debitus honor impendatur. *Mundeburdem autem & defensionem sanctæ Romanæ Ecclesiæ pariter conservabimus, in hoc ut Romani Pontifices nobis debitum honorem conservent, sicut eorum antecessores nostris antecessoribus conservaverunt.* Duo hæc observanda sunt. Vnum est, defensionem istam à Principibus mundeburdem vocari. qua voce significatur tutela quæ jure regio Ecclesiis à sacro Palatio concedi solebat, cujus variæ formulæ extant apud Marculfum. Alterum est, Principes ipsos originem hujus defensionis ab antiquis conventionibus repetere; licet eas ipsi non renovassent, & Imperio non potirentur, sed tantum regno Francorum. Quod attinet ad eum honorem quem sibi Reges impendi cupiunt, is est qui Protectori debetur ab eo qui in defensionem susceptus est; quem Canones patrono in Ecclesiis tribuunt, & processiois aditum vocant. Nempe iisdem solennibus eademque pompa excipi volunt, qua Carolum persecuti sunt Romani, antequam Imperio potiretur. Etenim cum Ticium Carolus obsidione cingeret, Romam se contulit. Quid tum egerit Hadrianus Papa, malo verbis Anastasij quam meis referre: *Direxit in ejus occursum universos Iudices ad ferè triginta milia ab hac Romana Vrbe, ubi eum cum Bandora susceperunt.* Subjungit idem Anastasius in vita Hadriani: *Obviam illi ejus sanctitas di-*

rigens venerandas cruces, id est, signa, sicut mos est ad Exarchum seu Patriarium suscipiendum, eum cum ingenti honore suscipi fecit.

VII. Temporis progressus nihil de hoc jure protectionis detrivit; inò verò magna accessio illi facta est, frequentibus & validis auxiliis, quibus Reges Francorum, pristinæ conventionum memores, Romanam Ecclesiam juverunt. Ioannes VIII. recessit in Gallias, ut suppetias adversus Lambertum Ducem Spoletanum impetraret à Rege Ludovico Balbo Caroli Calvi filio, cujus animum blandissimis literis antè demulserat; ita ut ab illius consilio pendere velle profiteretur in omnibus negotiis quæ in Synodo Trecenti, quam cogebat, discutienda occurrerent. Sed in ipso Concilio ea oratione erga Regem usus est, ut omnes intelligerent hereditarium esse ius istud Protectionis in regno Francorum: *Vos, carissime fili Ludovice, precor in defensionem, liberationem, atque exaltationem sanctæ Romanæ Ecclesiæ, sicut prædecessores vestri fecerunt, & vobis sub attestatione facere mandaverunt, sine procrastinatione & ulla dilatione succurrite.* Paschalis II. ab Italia armis Henrici V. Imperatoris depulsus, in Galliam se contulit, ut Regis auxilio se adversus hostes tueretur. quod auxilium ut impetraret, consuetudinem antiquam in sui patrocinium protulit, teste Sugerio: *Blandè demulcens Regem, B. Petro sibi que ejus Vicario supplicat opem ferre, Ecclesiam manuteneri, & sicut suorum antecessorum Regum Francorum Caroli Magni & aliorum mos inolevit, tyrannis & Ecclesiæ hostibus audacter resistere.* In eam sententiam Gilbertus, hujus temporis scriptor, Pontificibus in more positum fuisse adnotavit, ut in rebus afflictis opem à Regibus Francorum implorarent. Gelasius II. sede & Vrbe ab eodem Henrico pulsus, (qui Burdinum Archiepiscopum Bracarensem, natione Hispanum, Romanæ Ecclesiæ intruserat) *ad tutelam, inquit Sugerius, & protectionem Serenissimi Regis Ludovici, & Gallicanæ Ecclesiæ compassionem, sicut antiquitus consueverunt, confugit.* nempe ut clypeo Gallici nominis & Germaniæ vires & Hispaniæ ambitum infringeret. Quid memorem Innocentium II. qui factione Petri Leonis à sede deturbatus, succedit in Gallias, *tutum, Sugerio teste, & approbatum Ecclesiæ asyllum; nuntiisque suis ad Regem Ludovicum destinatis, & persone & Ecclesiæ opitulari efflagitat.* Quid Alexandrum III. qui suam dignitatem, in Gallias cum se recepisset, adversus Fridericum Imperatorem asseruit: quia, ut observavit Arnulfus, *quos devotio Gallicana suscepit, victoriam semper contulit & triumphum.* Cum itaque mos ille Ponti-

Ioan. ep. 87. in fonte tui cordis primùm turingendū calamus; deinde ma tu nāstra formabit charactera aptice.

Adlocutio Pontificis ad Regem in Synodo Tricallina.

Sugerius in vita Ludovici Grodii an. 1107.

Guibertus. 2. Hist. Hierosol. Apostolica seu Pontificum consuetudinarius fuit, si quis pessi sunt à hincina gente molestiam, auxilia semper experivisse à Franco.

Sugerius in vita Ludovici Grodii anno 1113.

Sugerius an. 1130.

Aimolui Contin. l. 5. c. 54.

Arnulfus Lexov. in ep. ad Arch. & ep. Angliæ.

Divisio Ludovici e. 21.

In Capitulis Caroli Calvi apud S. Annulsum.

Anast. in Hadri.

ficum auxilia petendi, & Regum Gallia suppetias ferendi, post pristinas illas conventiones perduraverit; quis non perspiciat in Tertiam stirpem propagatum jus Protectionis, quod in Secunda stirpis exordio initium sumperat.

VIII. Planè videtur Gregorius IX. eam induisse curam ut fœdera ista aliquo pacto renovaret bullatis litteris quas ad S. Ludovicum Regem Gallorum dedit anno MCCXXXIX. ut Fridericum Romanæ Ecclesiæ imminentem repelleret. Etenim cum regni Gallicani gloriam præ ceteris regnis, & in fide armis propaganda constantiam, magnificis verbis prædicasset, eodem que gradu dignitatis præcellere dixisset quo Tribus Iuda reliquis tribus exsuperabat:

Ex quibus, inquit, evidenti ratione perpendimus quòd regnum Francie prædictum, benedictum à Domino, Redemptor noster quasi specialem divinarum voluntatum executorem eligens, & ipsum sibi sicut pharetram circa femur accingens, ex ipsa sepius sagittas electas extrahit, & eas in tuitionem ecclesiasticæ libertatis & fidei, in contritionem impiorum, & defensionem iustitiæ, in arcu brachij potentis emittit. Idem laudibus Gallos ornaverat antea Paulus I. quas novis beneficiis à Gregorio deinde sunt promeriti. Ex his testimoniis patet Pontifices Romanos non in Regis Galliarum unius vel alterius studio peculiari, sed in ipsius regis dignitatis nomine præsidium suum collocasse; ita volentibus divinæ providentiæ fatis, ut regnum Francorum sedis apostolicæ defensionis devotum consecratumque esset. Cui officio cum Reges cumulatissimè satisfacerent, jus istud protectionis, consuetudinis antiquissimæ præscriptione quæsitivissè, non sine ratione dici potest. Hunc morem obstabat Innocentius IV. cum à Conventu Patrum Cisterciensis ordinis peteret ut Ludovicum IX. suis precibus exorarent ne à pristina & receptissima Gallia consuetudine discederet; sed avorum vestigia premendo, Romanum Pontificem ab injuriis Friderici vindicaret. Hoc jus protectionis provocabat Urbanus IV. cum ad eundem Regem Ludovicum, tanquam *ad defensionis suæ dexteram*, teste Nangio, se contulit, ut à Manfredi Siciliæ Regis impetu se immunem præstaret.

IX. Neque verò huic officio defuere Reges qui illos exceperunt. Non deficit in posteris innata majoribus erga Summos Pontifices singularis propensio; sed quasi hereditario jure ad omnes successores transmissa, ad nostram usque ætatem integra atque illibata pervenit; adeo ut tot ferè possit sedes apostolica laudare vindices, quot Reges Gallia. Quare non immorabor in re-

centendis per quos Summorum Pontificum res steterè; cum satis superque mihi sit hoc unum duntaxat monuisse, Galliam nullum Regem agnoscere, qui Ecclesiæ laboranti solenne patrocinium denegarit, cuique antiquius quidquam fuerit quam Protectoris insigne, longa & iusta possessione quæsitum, novorum beneficiorum cumulo sibi confirmare. Quamvis autem inter Summos Pontifices Regesque Gallia quandoque similitates intercesserint, nihil tamen de Protectionis jure eis decessisse certum est. Quos enim privata res aliquandiu abalienaverant, in commune totius Ecclesiæ bonum conspirantia studia ita perfectè sacrosanctæ sedi conciliarunt, ut felici dissidio disjuncti videantur, quos arctiora deinceps amicitia vincula constrinxerunt. Ceterum præ aliis retro Gallia Regibus, Augustissimo Principi nostro potissimum Assertoris Titulum deberi, consumptæ in præsidium sedis apostolicæ regni vires, exhaustum ærarium abundè testantur. Elangueret in plerisque regni provinciis Christiana fides, Religio prostrata jacebat, vixque Ecclesiæ Romanæ inane nomen in ludibrium supererat. Lugubrem Matris fortem misertus Ludovicus, ut afflictæ pias vices exhiberet, in propria viscera arma convertit; subjectosque sibi populos ultore ferro profecurus est, ut parenti suus splendor contaret, pristinaque dignitas restitueretur. Nondum apostolicæ sedis conjurati hostes spiritus deposuerant, quantumcumque amissis aliquot urbibus debilitati, adversisque præliis imminuti, artibus scilicet & sociorum auxiliis confisi, atque Arce feroces. Accessit invictissimi Principis virtuti ac fortunæ Grande Incrementum Eminentissimi Cardinalis Ducis Richelij prudentia, fortitudo, fides: cujus ministerio, cadente Romanæ Ecclesiæ æmula, elusisque factiosorum artibus, atque auxiliariis classibus dissipatis, fracti rebellium animi tandem ceciderunt, & debita sedi apostolicæ auctoritas rediit. Summi hujus viri, rerum divinarum atque humanarum consultissimi, solerti etiam prudentiæ debemus, quòd Ecclesiæ & Regni jura æquis ponderibus librando, (ut Ecclesiæ Romanæ Principem purpuratum, & Ducis corona Regis beneficio insignitum decebat) unicuique sua præstet intacta atque inviolata. Nec alius eventus expectandus erat sapientissimo Principi, cum religiosissimum Sacerdotem interioribus consiliis admoveret; B. Remigio florentissimum imperium jam olim Regibus nostris prænuntiantem, quando Episcoporum operam in administrando regno adhiberent.

T. 1. Liben. Eccl. Gall. cap. 1. N. 5. & in Notis ad N. 4.

Paulus I. ep. ad Francos. Verè enim vulturum est unum gentis vestra super multas generationum nationes, & regnum Francorum volens emicari in conspectu hominum quicquid hinc hinc gustum catholicæ & apostolicæ sanctæ Dei Ecclesiæ liberatoribus præstatur Regibus. Infia: *Verè quidem, carissimi, gens sancta, præcelsæ sacerdotum, populæ acquisitione, cui benedixit Deus Israel.* Math. Paris. 20. 1244.

Secundum antiquam & consuetudinem Francie consuetudinem & libertatem, Romanus Pontifex contra insultum Imperatorum defendere, & si necessitas expostularet, armis in suo regno reciperet, sicut bene memoria Alexandri Papa exalanti, & à facie Imperatorum Friderici persequenti fugienti.

Elogium Cardinalis Richelij.

Epistola Remij ad Chiosorem: Sacerdotibus non laicorum debita deferre, & ad eorum consilia se non recurrere. Quod si non bene cum illis conveniret, provinciam melius potest administrare.